

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Mezinárodní cestovní ruch

Distanční studijní text

Patrik Kajzar

Karviná 2018

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Obor:** Cestování, turismus a volný čas
- Klíčová slova:** Cestovní ruch, mezinárodní cestovní ruch, cestovní ruch, světový cestovní ruch, domácí cestovní ruch, zahraniční cestovní ruch, příjezdový cestovní ruch, výjezdový cestovní ruch, tranzitní cestovní ruch, rezident, turista, návštěvník, výletník, průmysl cestovního ruchu, světová ekonomika, kvantitativní hodnocení, statistický monitoring, regiony, Evropa, Evropská unie, Světová organizace cestovního ruchu, památky, UNESCO, mezinárodní organizace, privátní subjekty, udržitelnost, Česká republika, institucionální zajištění.
- Anotace:** Cílem distanční studijní opory je seznámit studenty s postavením a významem cestovního ruchu v mezinárodním prostoru. Pozornost bude také věnována základní terminologii a metodám měření statistik mezinárodního cestovního ruchu, mezinárodním organizacím i soukromým subjektům v mezinárodním turismu, regionálnímu rozložení mezinárodního turismu, světovým památkám UNESCO, včetně role mezinárodního turismu v evropském měřítku.

Autor: **Ing. Patrik Kajzar, Ph.D.**

Recenzenti: Doc. Radim Valenčík, CSc.
Ing. Miroslava Kostková, Ph.D.

Obsah

ÚVODEM.....	5
RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY.....	6
1 ÚVOD DO MEZINÁRODNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU.....	7
1.1 Vymezení základních pojmů.....	8
1.2 Mezinárodní cestovní ruch jako světový fenomén.....	13
1.3 Přístupy k hodnocení významu cestovního ruchu ve světové ekonomice	16
2 MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH A JEHO ROLE VE SVĚTOVÉ EKONOMICE.....	23
2.1 Cestovní ruch a světová ekonomika.....	24
2.1.1 Etapy vývoje světové ekonomiky	24
2.2 Cestovní ruch v mezinárodních ekonomických vztazích.....	29
2.3 Kvantitativní hodnocení pozice cestovního ruchu ve světové ekonomice.....	31
3 STATISTICKÝ MONITORING MEZINÁRODNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU ..	36
3.1 Základní pojmy a statistický monitoring mezinárodního turismu	37
3.2 Statistický monitoring mezinárodního turismu ve vybraných institucích.....	39
3.3 Ukazatele statistiky cestovního ruchu v ČR.....	42
4 REGIONÁLNÍ ROZLOŽENÍ MEZINÁRODNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU.....	48
4.1 Vývoj mezinárodního cestovního ruchu	49
4.2 Regionální rozložení mezinárodního turismu podle UNWTO	51
4.2.1 Evropa jako dominantní region mezinárodního turismu	52
4.2.2 Rozložení mezinárodního turismu v regionu Afriky, Ameriky, Asie a Pacifiku, Blízkého východu	56
5 PAMÁTKY UNESCO A MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH.....	61
5.1 Mezinárodní ochrana kulturního dědictví, UNESCO	62
5.2 Památky UNESCO v České republice	64
5.3 Mezinárodní cestovní ruch a vybrané památky UNESCO.....	66
6 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A PRIVÁTNÍ SUBJEKTY V MEZINÁRODNÍM CESTOVNÍM RUCHU.....	73
6.1 Vymezení a klasifikace mezinárodních organizací cestovního ruchu	74
6.1.1 Mezinárodní mezivládní organizace	76
6.1.2 Mezinárodní mimovládní organizace	81
6.2 Privátní subjekty mezinárodního turismu	84

6.2.1	Vybrané hotelové skupiny	85
	Vybrané cestovní kanceláře a agentury	87
6.2.2	Vybrané letecké společnosti	90
7	UDRŽITELNOST V MEZINÁRODNÍM CESTOVNÍM RUCHU.....	96
7.1	Vymezení základních pojmů spojených s udržitelností rozvoje	97
7.2	Pozitivní a negativní vlivy turismu	99
7.3	Možnosti řešení negativní vlivů turismu – udržitelný cestovní ruch	104
7.4	Role mezinárodních organizací v prosazování udržitelného turismu	108
8	POSTAVENÍ EVROPY I ČESKÉ REPUBLIKY V MEZINÁRODNÍM CESTOVNÍM RUCHU	112
8.1	Historický vývoj turismu v integrované Evropě	113
8.2	Evropa a mezinárodní cestovní ruch	116
8.2.1	Institucionální zajištění turismu v EU.....	118
8.3	Česká republika jako součást evropského prostoru.....	120
8.3.1	Domácí a mezinárodní cestovní ruch v České republice	120
8.3.2	Institucionální zajištění turismu v České republice	123
	LITERATURA	128
	SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY	135
	PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON.....	136

ÚVODEM

Distanční studijní opora pod názvem Mezinárodní cestovní ruch Vám může pomoci prohloubit poznatky z oblasti cestovního ruchu v kontextu nahlížení na tuto problematiku z různých úhlů. Prostřednictvím tohoto studijního textu můžete pochopit, jaký význam má mezinárodní cestovní ruch se všemi jeho problémy, který sebou přináší. Distanční studijní opora je rozdělena do 8. kapitol. Každá kapitola obsahuje vybrané distanční prvky, které Vám pomohou se orientovat v textu. Na začátku každé kapitoly se jedná zejména o rychlý náhled kapitoly, cíle kapitoly, klíčová slova kapitoly a čas potřebný ke studiu. Mezi další vybrané distanční prvky, které byly využity během zpracování distanční opory u jednotlivých kapitol, patří např. distanční prvek definice a k zapamatování, které obsahují nejdůležitější informace pro snadnější orientaci v textu. V rámci každé kapitoly je také použit distanční prvek, nezapomeňte na odpočinek, který slouží aspoň na chvíli na odreagování se od učebního textu a rovněž distanční prvek kontrolní otázky, jejichž odpovědi můžete najít v textu každé kapitoly a v neposlední řadě obsahuje každá kapitola také řešenou úlohu pro lepší osvojení znalostí v podobě krátkého testu, včetně jeho správných odpovědí. U vybraných částí distanční studijní opory, můžete najít také distanční prvek úkol k zamyšlení, který slouží pro hlubší poznání zkoumané problematiky. Každá kapitola obsahuje také shrnutí a další zdroje pro zájemce k lepšímu osvojení si problematiky z oblasti mezinárodního cestovního ruchu.

Cílem distanční studijní opory je seznámit studenty s postavením a významem cestovního ruchu v mezinárodním prostoru. Pozornost bude také věnována základní terminologii a metodám měření statistik mezinárodního turismu, mezinárodním organizacím i soukromým subjektům v mezinárodním turismu, regionálnímu rozložení mezinárodního turismu, světovým památkám UNESCO, včetně role mezinárodního turismu v evropském měřítku. Distanční studijní opora je určena primárně pro studenty předmětu Mezinárodní cestovní ruch. V distanční studijní opoře bude používáno slovní spojení jak mezinárodní cestovní ruch, tak i turismus.

Vážení studenti přeji Vám nevšední zážitky při studiu Mezinárodního cestovního ruchu.

Patrik Kajzar

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY

Tato distanční studijní opora se zaměřuje na problematiku mezinárodního cestovního ruchu. Je rozdělena do 8 kapitol. Studenti se v 1. kapitole seznámí se základními pojmy z oblasti cestovního ruchu, mezinárodním cestovním ruchem, tak i se způsoby, jak hodnotit význam cestovního ruchu v ekonomice jednotlivých zemí.

2. kapitola se věnuje mezinárodnímu cestovnímu ruchu a světové ekonomice, dále pak bude představen cestovní ruch v mezinárodních ekonomických vztazích a posléze představeno kvantitativní hodnocení pozice turismu ve světové ekonomice.

Ve 3. kapitole se studenti seznámí s vymezením a hlavními institucemi statistického monitoringu mezinárodního cestovního ruchu a také se statistickým monitoringem vybraných institucí.

4. kapitola se zabývá regionálním i subregionálním rozložením mezinárodního cestovního ruchu podle UNWTO a součástí této kapitoly je také představení Evropy jako dominantního regionu v mezinárodním cestovním ruchu.

V 5. kapitole budou stručně představeny památky UNESCO ve vybraných státech Evropy a ve světě. V této části kapitoly je také stručně vysvětlen význam památek UNESCO pro mezinárodní cestovní ruch.

V 6. kapitole dojde k vymezení mezinárodních organizací, včetně stručné charakteristiky těch nejvýznamnějších, které v mezinárodním cestovním ruchu působí, ať už na mezinárodní či mimovládní úrovni. Kapitola se také věnuje vybraným privátním subjektům působícím v mezinárodním cestovním ruchu.

7. kapitola je věnována pozitivním a negativním vlivům cestovního ruchu, včetně možností řešení negativních vlivů na cestovní ruch. Součástí této kapitoly je také objasnění problematiky mezinárodních organizací v prosazování udržitelného cestovního ruchu.

8. kapitola je věnována problematice jak postavení Evropy v mezinárodním cestovním ruchu, tak i České republiky, včetně jejího institucionálního zajištění.

1 ÚVOD DO MEZINÁRODNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola se věnuje základním pojmům, jako je např. cestovní ruch, mezinárodní cestovní ruch, turista, návštěvník, výletník, rezident, světová ekonomika a v neposlední řadě také s vybranými přístupy k hodnocení významu turismu ve světové ekonomice

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- stručně definovat základy pojmy související s oblastí cestovního ruchu,
 - vysvětlit jednotlivé přístupy k hodnocení významu turismu ve světové ekonomice.
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 5 hodin.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Cestovní ruch, mezinárodní cestovní ruch, výletník, návštěvník, turista, rezident, světová ekonomika, přístupy hodnocení, přímé efekty turismu, nepřímé a indukované efekty turismu, vnější ekonomická rovnováha.

PRŮVODCE TEXTEM

Tato kapitola tvoří úvodní část, která se věnuje problematice mezinárodního cestovního ruchu. Je rozdělena do tří podkapitol. První podkapitola je věnována vymezení základních pojmů, mezi které patří jak základní všeobecná definice cestovního ruchu, tak i definice mezinárodního cestovního ruchu. Do statistik cestovního ruchu se zahrnují jak návštěvníci, stálí obyvatelé, tak turisté a výletníci, proto jsou v této kapitole rozebrány i tyto pojmy. Součástí této podkapitoly je také vysvětlení pojmů, jako je Světová ekonomika, vnitřní a vnější ekonomická rovnováha.

V druhé části podkapitoly je stručně charakterizován cestovní ruch jako světový fenomén, jak ve světové ekonomice, jako fenomén světové spotřeby a také jako fenomén vzájemného porozumění mezi národy.

Třetí podkapitola je věnována vybraným přístupům k hodnocení významu turismu ve světové ekonomice, včetně vysvětlení rozdílu mezi průmyslem cestovního ruchu a ekonomikou turismu.

1.1 Vymezení základních pojmů

Cestovní
ruch

Cestovní ruch, respektive mezinárodní cestovní ruch se čím dál více dostává do popředí zájmů odborníků a zájemců o tuto problematiku po celém světě. Někteří autoři řady publikací o cestovním ruchu, považují mezinárodní cestovní ruch za pozitivní aktivitu, která pomáhá jednotlivým destinacím zvýšit svou životní úroveň prostřednictvím kladného dopadu na ekonomiky těchto zemí. Podle jiných odborníků je rozvoj mezinárodního cestovního ruchu spojen s negativními dopady na místní komunitu, životní prostředí i jednotlivé turistické památky. V podstatě všichni odborníci mají pravdu, protože rozvoj mezinárodního cestovního ruchu se neobejde bez pozitivních ani negativních stránek. Jen záleží nejen na jednotlivých odbornících z oblasti mezinárodního cestovního ruchu, ale na všech lidech po celém světě, jakým způsobem budou chtít eliminovat hrozby rozvoje masového cestovního ruchu.

Autor distanční studijní opory v následujícím části kapitoly představí základní definice cestovního ruchu, které se vyskytují jak v různých studijních textech, tak i v odborných časopisech a monografiích, které se zabývají problematikou cestovního ruchu. Existuje celá řada definic, které se od sebe liší v tom, jak jednotliví autoři vnímají oblast cestovního ruchu.

Zatímco sdružení expertů cestovního ruchu (AIEST) jej vysvětluje jako *komplex vzájemně propojených souvislostí, které se objevují v situacích, které se vztahují k cestování nebo přesunu osob. Musí být splněna podmínka a to ta, že místo, kde osoba pobývá, nesmí*

být jejím trvalým bydlištěm a místem, kde trvale pracuje. Naproti tomu autoři Zelenka a Pásková (2012, s. 83) cestovní ruch definují jako určité aktivity všech osob, kteří cestují mimo své trvalé bydliště a to z důvodů, které se vztahují ke vzdělávání, odpočinku, dovolené, služebních cest, atd. Autoři zde také řadí různé činnosti subjektů, které v oblasti cestovního ruchu podnikají a poskytují různé služby a produkty všem těm, kteří o ně projeví zájem.

Další často využívanou definicí je vymezení cestovního ruchu od autorů Horner a Swarbrooke (2003), kteří tuto problematiku (cestovní ruch) vysvětlují jako krátkodobý přesun osob na jiná místa, než jsou místa jejich obvyklého pobytu, za účelem příjemných činností. Ekonomickým hlediskem cestovního ruchu se věnuje např. Gúčík (2007a), který v oblasti cestovního ruchu spatřuje formu spotřeby, pomocí které jsou uspokojovány vybrané potřeby všech účastníků cestovního ruchu, mezi které patří například poznávání, odpočinek, relaxace, autentické zážitky a mnoho dalších potřeb.

ZÁKLADNÍ DEFINICE CESTOVNÍHO RUCHU

Df

Základní definicí cestovního ruchu, z které se pak vyvíjeli další a další definice, představuje definice cestovního ruchu podle (WTO, World Tourism Organization, Ottawa, 1991), která cestovní ruch charakterizuje jako činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí a to na dobu kratší než je stanovena (**mezinárodní cestovní ruch – 1 rok, domácí cestovní ruch – 6 měsíců**), přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě (výdělečná činnost není v navštíveném místě založena na trvalém či přechodném pracovním poměru). (Tourism Society, 2010, Palatková, 2007)

K charakteristickým rysům cestovního můžeme zařadit následující aktivity: (Palatková, 2007, s. 2)

- při cestování nesmíme překročit přechodnou dobu, po kterou jsme mimo své bydliště, tj. u domácího cestovního ruchu 6 měsíců a u mezinárodního cestovního ruchu 1 rok,
- pokud cestujeme nebo trávíme pobyt mimo své trvalé bydliště, pak zpravidla v době, kdy máme pro sebe volný čas,
- vždy se musí jednat o cesty, které mají nevýdělečnou povahu,
- při cestování poznáváme různé kultury i lidi a tvoříme různé vzájemně propojené vztahy,

- vyloučeny jsou cesty, které absolvujeme v rámci místa trvalého bydliště, dále do oblasti cestovního ruchu nemůžeme zařadit cesty do zahraničí, které se pravidelně opakují a také pokud se přechodně přestěhujeme kvůli naší profesi, a nemáme zapomenout ani na dlouhodobou migraci, která v našem kontextu také nespadá pod oblast cestovního ruchu.

DEFINICE MEZINÁRODNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU

Mezinárodní cestovní ruch (turismus) podle Palatkové (2007, s. 3) představuje pohyb účastníků cestovního ruchu mezi jednotlivými destinacemi bez toho, aniž by bylo určeno přesné geografické vymezení. Pak se jedná o zahraniční cestovní ruch mezi více destinacemi, regiony či světadíly. Mezinárodní cestovní ruch můžeme rozdělit na příjezdový, výjezdový a tranzitní cestovní ruch (obtěžně statisticky doložitelný).

- **Příjezdový cestovní ruch** = můžeme charakterizovat na příkladu České republiky, kdy se jedná o pohyb osob (turistů), kteří k nám přicestují ze Slovenska, Německa, Polska, Číny, USA a z dalších destinací a utrácejí zde své finanční prostředky. Jedná se o aktivní cestovní ruch.
- **Tranzitní cestovní ruch** = pokud využijeme zase příkladu, pak se jedná pouze o průjezd (tranzit) turistů z různých zemí přes území České republiky, jedná se o část aktivního cestovního ruchu.
- **Výjezdový cestovní ruch** = Jedná se o pohyb osob (turistů) z České republiky do různých regionů Evropy či světa. Češi nejčastěji míří na Slovensko nebo do Chorvatska. Zde hovoříme o pasivním cestovním ruchu, protože utrácíme své finanční prostředky v zahraničí.

V mezinárodním cestovním ruchu se můžeme setkat také s pojmem **tzv. saldo zahraničního cestovního ruchu**. Rozeznáváme aktivní, pasivní nebo vyrovnané saldo. Salda zahraničního cestovního ruchu vznikají právě v okamžiku spojeného s pohybem finančních prostředků.

V mezinárodním cestovním ruchu se můžeme také setkat s dalšími pojmy jak je např. **Světový cestovní ruch**, který Palatková (2007, s. 3) popisuje jako souhrn veškerého cestovního ruchu na celém světě. Zjednodušené řečeno se jedná o celkový přehled celkového příjezdového (aktivního) a výjezdového (pasivního) cestovního ruchu mezi všemi státy po celém světě. Palatková (2007, s. 3) také blíže specifikuje pojem **cestovní ruch světa**, který zahrnuje domácí i zahraniční cestovní ruch všech zemí po celém světě.

Podle Linderové (2013, s. 20) do statistik cestovního ruchu můžeme zařadit jednak **návštěvníky, stálé obyvatele, turisty a výletníky**, kteří se snaží uspokojit své specifické potřeby

během svých cest nebo v místě pobytu mimo své běžné bydliště, a to formou spotřeby různých statků cestovního ruchu.

Palatková (2011, s. 11), Linderová (2013, s. 20) **charakterizují návštěvníka v mezinárodním cestovním ruchu jako každou osobu, která cestuje do země mimo svého obvyklého prostředí na dobu kratší než 12 měsíců a jejíž hlavní účel je jiný než výkon výdělečné činnosti v navštíveném místě.** Jako příklad můžeme uvést 14 ti denní pobyt českého turisty na dovolené ve Španělsku, nebo služební cesta Čecha na 5 denní konferenci do Polska apod.

Za rezidenta (stálého obyvatele) považuje Gúčík (2001) každého, kdo **v domácím cestovním ruchu žije alespoň 6 po sobě jdoucích měsíců v jiném místě před příchodem do jiného místa na kratší dobu než 6 měsíců.** Jako příklad můžeme uvést Čecha, který má trvalé bydliště v Moravskoslezském kraji, žije zde 15 let, ale z důvodu týdenní služební cesty musí na týden odcestovat do Prahy. **V mezinárodním cestovním ruchu jej charakterizuje jako osobu, která žije v zemi alespoň 1 rok před příjezdem do jiné země na kratší dobu než jeden rok.** Zde jako příklad můžeme uvést českého občana, který v České republice žije a pracuje 30 let a firma ho poslala na stáž do Německa na 3 měsíce.

Turista (tourist) podle Palatkové (2013, s. 11) je definován jednak v mezinárodním, tak i v domácím cestovním ruchu.

- **v mezinárodním cestovním ruchu** – *se jedná o pohyb osob, které překročí hranice do jiné země, než ve které mají své obvyklé bydliště a to minimálně na 1 noc, nikoliv na dobu delší než je 1 rok a vedle toho musí být dodržena zásada, že hlavním účelem cesty není výdělečná činnost v zemi, kterou navštíví.* Příkladem může být český turista, který navštíví město Gdaňsk v Polsku za účelem rekreace na 5 nocí.
- **v domácím cestovním ruchu** – *se jedná o pohyb osob, které jsou trvale usídleni v zemi, která cestuje do jiného místa odlišného od jejího běžného životního prostředí (v téže zemi), na dobu zahrnující alespoň 1 přenocování, ale ne na dobu delší 6 měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném.* Příkladem může být český turista, s trvalým bydlištěm v Moravskoslezském kraji, který navštíví Brno na 2 noci za účelem poznávání turistických atraktivit v daném městě.

Autor distanční studijní opory se považuje za turistu, právě z toho důvodu, že ve většině případů tráví na svých cestách ve středisku cestovního ruchu nejméně 1 noc. Poslední autorova zkušenost se pojila s návštěvou Varšavy, hlavního města Polska, ve kterém strávil 3 noci. Kromě jiných památek, autora nejvíce zaujalo historické staré město.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Zjistěte vývoj zahraničních turistů v České republice po roce 2010. Do jakých destinací čeští turisté nejraději cestovali po roce 2016. Vyhotovený samostatný úkol bude odevzdán v tištěné podobě vyučujícímu daného kurzu a to do konce semestru výuky daného předmětu.

Výletník – jedná se osobu, která navštíví destinaci na 1 den a podle Gúčika (2001), Malé (2002), Palatkové (2013) je:

- **v mezinárodním cestovním ruchu** – se jedná o člověka, který cestuje do jiné země, než v níž má své trvalé bydliště a běžné životní prostředí na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v navštívené zemi přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi. Příkladem může být český výletník, který jede za nákupy do Polska, návrat plánuje v odpoledních hodinách tentýž den.
- **v domácím cestovním ruchu** – osoba trvale usídlená v dané zemi, která cestuje do místa odlišného od místa jejího trvalého bydliště a běžného životního prostředí na dobu kratší 24 hodin, aniž by v navštíveném místě přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě dobu kratší 6 měsíců. Příkladem je celodenní výlet osoby žijící trvale v Ostravě, který si pro svou aktivitu zvolil Javorový vrch u Třince a návrat plánuje v podvečerních hodinách tentýž den.

SVĚTOVÁ EKONOMIKA

Světová ekonomika

Pojem Světová ekonomika má různé významy. Můžeme ji chápat jako vědní obor, resp. disciplína, která vznikla ve 20. st. Jedná se o aplikovanou vědní disciplínu, která zkoumá realitu kolem nás, tedy světové hospodářství. Cílem světové ekonomiky je poznat, jak funguje světové hospodářství, čím je ovlivňované a na základě toho tvoří ekonomové doporučení pro hospodářskou praxi. Pojmy „světová ekonomika“ a „světové hospodářství“ jsou dnes vnímány jako synonyma a „světovou ekonomikou“ bývá označován i globální systém. **Světová ekonomika** podle Cihelkové a kol. (2009, s. 1 – 2) je tedy reálný sociálně-ekonomický systém, který tvoří různé prvky a vazby mezi nimi (zejména toky zboží, služeb, peněz a kapitálu, práce a informací vyplývající z mezinárodní dělby práce. Mezi hlavní prvky (subjekty) světové ekonomiky patří: národní státy, mezinárodní organizace, integrační seskupení, velké tržní subjekty (transnacionální korporace apod.)

VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ EKONOMICKÁ ROVNOVÁHA

Neumann, Žamberský a Jiránková (2010) uvádějí, že významnou úlohu v ekonomickém vývoji země hraje její **vnitřní a vnější ekonomická rovnováha**. Zatímco vnitřní rovnováha je charakterizována zejména cenovou stabilitou, plnou zaměstnaností v ekonomickém smyslu a rovnovážným tempem růstu HDP, vnější rovnováha se posuzuje především dle platební bilance státu.

Vnitřní a
vnější eko-
nomická
rovnováha

1.2 Mezinárodní cestovní ruch jako světový fenomén

Podle Kajzara (2015, s. 16) světová ekonomika v moderní interpretaci je od konce 19. st. úzce spojena s rozvojem cestovního ruchu napříč jednotlivými zeměmi. Mezinárodní cestovní ruch vždy reaguje na aktuální vývoj ve světové ekonomice, v politice i v dalších oblastech, a to na jedné straně ve smyslu rozmístění zájmů o vybrané destinace, tak na straně druhé určující trend související s celosvětovými otázkami globalizace. Z důvodu, že každá země po celém světě řeší méně či více závažné problémy svého hospodářství, můžeme konstatovat, že to vše se projevuje také v mezinárodním cestovním ruchu. Mezinárodní cestovní ruch může být nástrojem, pomocí kterého můžeme jednotlivé globální problémy řešit, nebo naopak může mezinárodní cestovní ruch tyto problémy ještě více rozšířit.

K ZAPAMATOVÁNÍ: MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH JAKO FENOMÉN

Na mezinárodní ruch můžeme **nahlížet ve 3 rovinách**: viz Palatková (2011, s. 12 - 13), Hamarneh (2014, s. 12 – 13)

- První úroveň se vztahuje k mezinárodnímu cestovnímu ruchu a světové ekonomice.
- Další úroveň je spojení mezinárodní cestovního ruchu a světové spotřeby.
- Poslední třetí úroveň je spojení mezinárodního cestovního ruchu a vzájemného porozumění mezi lidmi po celém světě.

MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH A SVĚTOVÁ EKONOMIKA

Jak uvádí Palatková (2011, s. 12) *mezinárodní cestovní ruch se postupem čas stal součástí ekonomických procesů jednotlivých států a to zejména z toho důvodu, že tyto aktivity mají pozitivní vliv na jejich hospodářský rozvoj a trh práce*. Mezinárodní cestovní ruch je propojen s celou řadou různých odvětví a sektorů (např. ubytovací, stravovací), bez kterých

by rozvoj cestovního ruchu jako takového nebyl možný. Pokud se budeme věnovat světového cestovnímu ruchu, pak ten můžeme vyčíslit v hodnotovém vyjádření jako počet příjezdů a objem příjmů (výdajů) v mezinárodním cestovním ruchu.

Souhrnné ukazatele statistiky mezinárodního cestovního ruchu můžeme najít na internetových stránkách Světové organizace cestovního ruchu – UNWTO a v jejich interních materiálech. UNWTO data za jednotlivé země shromažďuje a posléze z nich vytváří časové řady, které mají význam v mezinárodním měříku pro srovnání cestovního ruchu napříč jednotlivými státy.

Mezinárodní cestovní ruch můžeme v mezinárodním měřítku také na základě vybraných ukazatelů hodnotit, a to zejména v oblasti, jaký má pro jednotlivé země vliv cestovního ruchu na zaměstnanost a dalším ukazatelem je vliv cestovního ruchu na HDP. Pomocí těchto ukazatelů se zkoumá postavení cestovního ruchu jednotlivých zemí ve světové ekonomice. Jako příklad můžeme uvést mezinárodní příjezdy turistů, které vzrostly v roce 2017 o 7 % na 1 300 mil. Do Evropy dosáhly příjezdy turistů hodnoty 671 milionů.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zamyslete se nad tím, z jakého důvodu patří právě Evropa mezi nejnavštěvovanější kontinent na planetě. V čem vidíte jeho výhody, případně nevýhody v oblasti mezinárodního cestovního ruchu, a jak se podle Vás bude návštěvnost Evropy vyvíjet i po roce 2020.

MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH A SVĚTOVÁ SPOTŘEBA

Podle Palatkové (2011, s. 12) je spotřeba komplexním pojmem, který zahrnuje několik rovin, kam můžeme zařadit:

- *sociologickou rovinu* (standard života, třída, status),
- *psychologickou* (obavy, strach z neznáma),
- *sociokulturní rovinu* (ztráta genia loci určitého místa).

Cestovní ruch plní v ekonomice podle Palatkové (2013, s. 12) řadu funkcí:

- jako první funkci můžeme uvést reprodukci pracovních sil, to znamená, při cestování si odpočineme od práce a nabereme nových sil, které pak můžeme využít v další své práci,
- další funkce je zaměřena na rozvoj osobnosti člověka, protože když cestujeme, tak při tom se taky učíme, ať už používáme verbální či neverbální komunikaci,

snažíme se orientovat v neznámém prostoru, či řešit nenadálé situace. To vše vede k rozvoji osobnosti člověka,

- k další funkci můžeme zařadit výchovně-vzdělávací funkci, která spočívá zejména v navazování kontaktů s různými lidmi po celém světě a seznamování se s jejich odlišnou kulturou, historií a tradicí, včetně utváření si vlastních názorů na jednotlivé národy,
- vědecko-informační funkce je důležitá z hlediska transferu poznatků do své země, navazování kontaktů s experty a odborníky s různých oblastí, a navazování spolupráce mezi zeměmi prostřednictvím různých projektů,
- nesmíme zapomenout ani na zdravotní funkci cestovního ruchu, kdy cestovní ruch, zejména spojený s návštěvou vybraných zařízení, které spadají pod zdravotní či lázeňský cestovní ruch, nám mohou pomoci k regeneraci, obnově duševních sil, včetně uvolnění od každodenní pracovního stresu apod.

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Teď nastal správný čas proto, si udělat krátkou přestávku a načerpat nové síly do další části první kapitoly. Uvařte si dobrou kávu nebo čaj a odreagujte se tím, že si zavzpomínáte, kde jste strávili Vaši poslední dovolenou, ať už na území České republiky nebo v zahraničí.

Spotřebu můžeme na jedné straně vyjádřit počtem účastníků zahraničního cestovního ruchu nebo pomocí celkových výdajů obyvatelstva na cestovním ruchu, včetně jejich struktury apod. Jako příklad můžeme uvést statistiku UNWTO, podle které v roce 2015 se mezinárodní cestovní ruchu podílel na celosvětovém HDP 10 %. V mezinárodním cestovním ruchu ke stejnému datu pracoval každý 11 obyvatel planety a výnosy činily půldruhého bilionu dolarů.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Na základě statistik mezinárodního cestovního ruchu, které můžete najít na stránkách UNWTO nebo prostřednictvím dalších internetových zdrojů zjistěte, jak se změnil podíl mezinárodního cestovního ruchu po roce 2017 a které země dominují žebříčku výdajů na cestovní ruch ve stejném období. Vyhotovený samostatný úkol bude odevzdán v tištěné podobě vyučujícímu daného kurzu a to do konce semestru výuky daného předmětu.

MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH A VZÁJEMNÉ POROZUMĚNÍ MEZI LIDMI PO CELÉM SVĚTĚ

Vedle toho, že *cestovní ruch* bývá považován za prostředek porozumění mezi návštěvníky destinace a rezidenty a za prostředek k udržení dobrých vztahů mezi národy, můžeme také cestovní ruch rovněž chápat jako prostředek k budování sociokulturního pilíře udržitelného rozvoje (nejen turismu). Palatková (2011, s. 13) Na druhou stranu podle stejného autora je třeba také počítat i s negativním působením mezinárodního cestovního ruchu v sociokulturní oblasti spojeným zejména se střetáváním rozdílných kultur – obohacování či degradace sociokulturního prostředí destinace.

1.3 Přístupy k hodnocení významu cestovního ruchu ve světové ekonomice

Podle Palatkové (2013, s. 13) *cestovní ruch představuje heterogenní a průřezové odvětví, někdy bývá označován dokonce jako „jev“, který je obtížně definovatelný a uchopitelný*. Cestovní ruch není oproti zemědělství či průmyslové výrobě odvětvím ekonomicky ani statisticky uzavřeným kvůli tomu, že přesahuje do řady dalších ekonomických i neekonomických činností a oborů. Jednotlivé efekty cestovního ruchu **můžeme členit na tyto oblasti**: viz Dwyer, Dwyer a Forsyth, (2010), Palatková (2013).

- **Přímé a nepřímé vlivy na cestovní ruch** - Rozdělení vlivu turismu na přímý a nepřímý je podstatné pro sledování efektu turismu na národní (regionální či světovou) ekonomiku. Přímé vlivy turismu jsou realizovány v odvětvích přímo spojených s turismem, tedy v odvětvích, kde dochází k přímému kontaktu poskytovatele/zprostředkovatele služby turismu a zákazníka/spotřebitele. Příkladem může být zakoupení pobytu v penzionu, balíček služeb u CK nebo CA nebo letenky. Nepřímé vlivy cestovního ruchu jsou označovány jako tzv. vyvolané nebo multiplikované. Jedná se např. o poskytování účetních služeb, marketingových služeb pro vybraná organizace působících v oblasti cestovního ruchu.
- K další vlivům můžeme přidat také vlivy indukované. Ty vznikají, když majitelé firem a jejich zaměstnanci utrácejí své příjmy, které jsou zvýšeny díky přímým a nepřímým výdajům za cestovní ruch.

Průmysl a ekonomika cestovního ruchu

V literatuře se často také setkáváme s pojmy „*Průmysl cestovního ruchu (turismu)*“ a „*Ekonomika cestovního ruchu (turismu)*“. Podle Vaníčka a Křesťana (2007), Galvasové, Binka, Holečka, Chabičovské a Szczyrby a kol. (2008), Palatkové a Zichové (2011), Palatkové (2013), můžeme vymezit odvětvové členění národní ekonomiky na dva typy odvětví v závislosti na přímých a nepřímých ekonomických efektech cestovního ruchu. Na jedné straně se jedná o **průmysl cestovního ruchu** (travel & tourism industry) a na druhé straně **ekonomiku cestovního ruchu** (travel & tourism economy).

K ZAPAMATOVÁNÍ: PRŮMYSL CESTOVNÍHO RUCHU A EKONOMIKA TURISMU

Průmysl cestovního ruchu můžeme definovat jako souhrn specifických služeb, procesů a produktů spjatých s aktivitami cestujících osob. *Zahrnuje přímá odvětví turismu* např.:

- Zařízení cestovního ruchu spojená s ubytovacími kapacitami (hotely, penziony, apartmány apod.) a s konzumací jídla (restaurace, bary apod.), včetně prodeje nápojů,
- služby dopravy zaměřené na turisty (letecká, autobusová, lodní, vlaková atd.),
- pomocné služby, které pomáhají turistům při svých cestách (manipulace se zavazadly na letištích, dálničních, železničních konečných stanicích),
- pronájem osobních dopravních prostředků (autopůjčovny),
- udržovací a opravárenské služby osobních dopravních prostředků, cestovní kanceláře a průvodcovské služby, informační kanceláře apod.

Ekonomika cestovního ruchu je daleko širěji definované pojetí cestovního ruchu jako takového a zahrnuje, jak přímá, tak i nepřímá odvětví cestovního ruchu. Řadíme zde jak průmysl cestovního ruchu, tak i další sektory, které plní funkci doplňkových služeb v oblasti cestovního ruchu.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Vlastními slovy vysvětlete rozdíl mezi průmyslem cestovního ruchu a ekonomikou turismu. Vámi zjištěné rozdíly aplikujte na Českou republiku.

Podle Palatkové (2013, s. 15 – 26), Palatkové a Zichové (2011, s. 85 – 97) můžeme klasifikovat 5 oblastí, které studují a posuzují vliv cestovního ruchu na ekonomiku:

- První okruhem je **statistická interpretace** všech získaných dat, provedených na různých místech, kde se shromažďují účastníci cestovního ruchu. Podle Legierské (2007, s. 19) se bez kvalitních statistik v cestovním ruchu neobejdeme. Mezi

statistické údaje zaměřené na cestovní ruch, můžeme zařadit údaje o kapacitě a návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení sloužících cestovnímu ruchu, včetně statistik o účastnících zahraničního cestovního ruchu, nesmíme zapomenout ani na údaje získaných z hraniční statistiky.

- **Ekonomicko-peněžní hodnocení** sleduje každého, kdo se účastní cestovního ruchu a může být potencialem zdrojem příjmů. Ekonomicko-peněžní hodnocení vlivu cestovního ruchu je základem hodnocení jednotlivých dopadů mezinárodního cestovního ruchu. V rámci této problematiky můžeme hovořit o využití tzv. magického čtyřúhelníku, kde Palatková (2011, s 15 – 22) řadí:
 - **a) hrubý domácí produkt** (HDP, GDP, gross domestic product), velmi často užívaný pro stanovení výkonnosti ekonomiky a označuje peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených rezidenty (domácnosti, podniky) i nerezidenty v daném období na určitém území. Výkonnost světové ekonomiky můžeme také vyjádřit pomocí dalšího ukazatele např. (GNI-hrubý národní příjem), který je přímo závislý na objemu mezinárodního turismu.
 - Dalším ukazatelem je **b) ukazatel nezaměstnanosti** – který zkoumá vliv cestovního ruchu na zaměstnanost.
 - Dále je to ukazatel **c) cenové stability** - (inlace vyjádřená jako růst cenové hladiny v časovém období) představuje třetí bod tzv. magického čtyřúhelníku. Inlace se měří prostřednictvím indexu spotřebitelských cen, který odráží meziroční procentní změnu v nákladech na průměrného spotřebitele na pořízení stanoveného koše zboží a služeb vnější ekonomická rovnováha.
- Čtvrtým ukazatelem z magického trojúhelníku je **d) vnější ekonomická rovnováha**, která je vyjádřena v platební bilanci národní ekonomiky a v devizovém kurzu národní měny odrážejícím toky zaznamenané v platební bilanci.
- **Individuální hodnocení** podle Palatkové (2013, s. 22) *pojímá účastníka turismu jako jedince s jeho potřebami odrážejícími se ve spotřebě. Cestovní ruch spoluutváří životní styl, jehož smyslem je rozšiřování poznání, vzdělanosti, utváří morální a duchovní hodnoty a stejně tak plní několik významných funkcí, k nimž patří: reprodukce pracovních sil (duševní a fyzické síly) – rekreačně zdravotní funkce, rozvoj osobnosti – kulturně-poznávací funkce, zdravotní funkce apod.*
- **Sociokulturní hodnocení** věnuje vnímáním jednotlivých účastníků cestovního ruchu, jako společenské bytosti, která přichází do interakce s dalšími osobami,

organizacemi poskytujících služby, a také s místní komunitou. *Zkoumá vliv turismu na sociokulturní prostředí země, jelikož při uskutečnění cestovního ruchu dochází ke střetu různých kultur, které se navzájem ovlivňují.* Palatková (2011, s. 23 - 24)

Celosvětové efekty cestovního ruchu na světové hospodářství definuje Palatková (2013, s. 24 – 25) jako *souhrn jednotlivých vlivů cestovního ruchu, které můžeme sledovat prostřednictvím dvou ukazatelů, mezi které patří platební bilance a satelitní účet cestovního ruchu. Jedná se o problémy, které můžeme rozdělit na:*

- **přírodně-sociální** (kam můžeme zařadit i existenci environmentálních problémů),
- problémy **antroposociální** (sociální, humanitární a kulturní – tzv. problém budoucnosti člověka) a
- **intersociální** (jsou spojeny se zásadním střetem zájmů různých společenských a ekonomických skupin a systémů, např. problém války a míru, problém mezinárodní zadluženosti apod.).

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Jaké jsou podle Vás globálními dopady turismu na světovou ekonomiku z hlediska přírodně sociálního (včetně environmentálního hlediska).

SHRNUTÍ KAPITOLY

V této kapitole se studenti seznámili se základními pojmy, jako je např. cestovní ruch, mezinárodní cestovní ruch, který můžeme definovat jako činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí a to na dobu kratší než je stanovena (v mezinárodním cestovním ruchu – 1 rok, v domácí cestovním ruchu – 6 měsíců), přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě. Turistu v mezinárodním cestovním ruchu můžeme charakterizovat jako osobu, která cestuje do jiné země než v níž má své obvyklé bydliště, na dobu zahrnující alespoň 1 přenocování, avšak ne delší 1 roku, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi. Za návštěvníka v mezinárodním cestovním ruchu můžeme považovat každou osobu, která cestuje do země mimo svého obvyklého prostředí na dobu kratší než 12 měsíců a jejíž hlavní účel je jiný než výkon výdělečné činnosti v navštíveném místě. Za výletníka nebo také jednodenní návštěvníka v mezinárodním cestovním ruchu se považuje osoba, která cestuje do jiné země než v níž má své trvalé bydliště a běžné životní

prostředí na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v navštívené zemi přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi. V mezinárodním cestovním ruchu rezidenta (stálého obyvatele) lze charakterizovat jako osobu, která žije v zemi alespoň 1 rok před příjezdem do jiné země na kratší dobu než jeden rok.

Světovou ekonomiku můžeme vysvětlit jako vědní obor, resp. disciplínu, která vznikla ve 20. st.. Jedná se o aplikovanou vědní disciplínu, která zkoumá realitu kolem nás. Cestovní ruch ve světovém kontextu můžeme chápat buď ve vztahu cestovního ruchu a světové ekonomiky, nebo ve spojitosti se světovou spotřebou, nebo jako vzájemné porozumění mezi národy. Dále v kapitole byli studenti seznámeni s rozdílem mezi průmyslem a ekonomikou cestovního ruchu. V prvním případě máme na mysli pouze přímá odvětví, jako jsou např. ubytovací a stravovací služby, naproti tomu ekonomika turismu zahrnuje i nepřímá odvětví a tudíž představuje daleko širší pojem. K tomu, abychom vysvětlili pozici cestovního ruchu ve světové ekonomice, můžeme využít několika přístupů, které nám pomáhají hodnotit vliv a význam cestovního ruchu v jednotlivých světových ekonomikách. Můžeme zde zařadit např. statistické hodnocení, ekonomicko-peněžní hodnocení, individuální hodnocení, sociokulturní hodnocení apod.

DALŠÍ ZDROJE

1. NEUMANN, P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁNKOVÁ., 2010. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada. 978-80-247-3276-3.
2. PALATKOVÁ, M., 2013. *Mezinárodní cestovní ruch: 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4862-7.
3. PALATKOVÁ, M. a J. ZICHOVÁ, 2011. *Ekonomika turismu*. Cestovní ruch České republiky. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3748-5.

OTÁZKY

1. Jaká je základní definice mezinárodního cestovního ruchu.
2. Jaký je rozdíl mezi příjezdovým a výjezdovým cestovním ruchem.
3. Vysvětlíte pojmy turista, výletník, návštěvník a rezident.
4. Stručně vysvětlíte cestovní ruch jako světový fenomén.
5. Vysvětlíte, jakými způsoby se hodnotí pozice cestovního ruchu ve světové ekonomice.

ODPOVĚDI

1. Podkapitola 1.1, definice na str. 9 - 10.
2. Podkapitola 1.1, str. 10.
3. Podkapitola 1.1, str. 10 - 12.
4. Podkapitola 1.2, str. 13 – 14.
5. Podkapitola 1.3, str. 16 – 19.

ŘEŠENÁ ÚLOHA

1. Všeobecná definice cestovního ruchu zní:
 - a) cestovní ruch charakterizuje jako činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí a to na dobu kratší než je stanovena
 - b) cestovní ruch charakterizuje jako činnost osoby cestující na trvalou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí a to na dobu kratší než je stanovena
 - c) cestovní ruch charakterizuje jako činnost osoby cestující na přechodnou dobu v rámci svého běžného životního prostředí a to na dobu kratší než je stanovena
2. Příjezdový cestovní ruch můžeme charakterizovat jako:
 - a) aktivity spojené s tranzitem zahraničních osob přes danou zemi
 - b) aktivity spojené s příjezdem občanů ze zahraničí do dané země
 - c) aktivity spojené s výjezdem občanů dané země do zahraničí
3. Turista v mezinárodním cestovním ruchu je definován jako:
 - a) jako osoba trvale usídlená v zemi, která cestuje do jiného místa odlišného od jejího běžného životního prostředí (v téže zemi),
 - b) jako osoba, která cestuje do jiné země než v níž má své obvyklé bydliště, na dobu zahrnující alespoň 1 přenocování, avšak ne delší 1 roku, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi

c) osoba, která cestuje do jiné země než v níž má své trvalé bydliště a běžné životní prostředí na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v navštívené zemi přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi.

Správné odpovědi: 1a, 2b, 3b

2 MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH A JEHO ROLE VE SVĚTOVÉ EKONOMICE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola obsahuje informace o mezinárodním cestovnímu ruchu a světové ekonomice, dále pak bude představen cestovní ruch v mezinárodních ekonomických vztazích a posléze představeno kvantitativní hodnocení pozice turismu ve světové ekonomice.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- vysvětlit roli turismu ve světové ekonomice a v mezinárodních ekonomických vztazích,
 - stručně charakterizovat kvantitativní hodnocení pozici turismu ve světové ekonomice.
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas ke zvládnutí problematiky této kapitoly je přibližně 6 hodin.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Cestovní ruch, světová ekonomika, etapy vývoje, mezinárodní ekonomické vztahy, kvantitativní hodnocení, HDP, přímý, nepřímý a celkový vliv, mezinárodní pohyb služeb, zboží, kapitálu, vědecko-technických poznatků a mezinárodní pohyb pracovních sil.

PRŮVODCE TEXTEM

Následující kapitola je věnována problematice mezinárodního cestovního ruchu a jeho role ve světové ekonomice. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol.

První podkapitola je věnovat turismu a světové ekonomice, včetně nástinu stručného vývoje světové ekonomiky, od jejího vzniku až po současnost.

V druhé podkapitole jsou stručně rozebrány hlavní typy mezinárodních ekonomických vztahů v turismu.

Třetí podkapitola se věnuje kvantitativnímu hodnocení pozice turismu ve světové ekonomice, včetně neoficiálního satelitního účtu světové ekonomiky a dále pak charakteristice vybraných typů mezinárodních ekonomických vztahů (s důrazem na pohyb služeb).

2.1 Cestovní ruch a světová ekonomika

Podle Palatkové (2013, s. 28) stojí za vznikem a rozvojem cestovního ruchu změny v požadavcích jednotlivých účastníků cestovního ruchu, v důsledku změn nároků na vzdělávání, rekreaci a další potřeby obyvatel. Předpokladem rozvoje cestovního ruchu ve světové ekonomice je také zlepšení příjmů obyvatel, v důsledku změn jejich ekonomického zapojení do hospodářských procesů v mezinárodním měřítku.

2.1.1 ETAPY VÝVOJE SVĚTOVÉ EKONOMIKY

O světové ekonomice jako takové můžeme hovořit v poslední třetině 19. st., kdy došlo k vědecko-technickému pokroku doprovázeného změnami ve společnosti.

Vývoj světové ekonomiky lze rozdělit do následujících etap: viz Palatková (2011, s. 28 - 34), přednášky ze ZČU (2014), Hamerneh (2014, s. 17 – 18), Cihelková a kol. (2009), Samuelson a Nordhaus (2007)

K ZAPAMATOVÁNÍ: ETAPY VÝVOJE SVĚTOVÉ EKONOMIKY

1. Etapa formování a vzniku SE (vznik: poslední třetina 19. st.).
2. Etapa zostřování vztahů (1900 – 1918).
3. Etapa meziválečná + válka (1918 – 1945).

4. Etapa poválečná (1945 – 1990).

5. Etapa současná (1990 – dosud).

1. Etapa formování a vzniku SE (vznik: poslední třetina 19. st.): viz Palatková (2011, s. 28 - 34), přednášky ze ZČU (2014), Cihelková a kol. (2009), Samuelson a Nordhaus (2007)

- postupné utváření SE v období 16. – 19. st., připravoval se vznik světové ekonomiky a vrcholí to tím, že SE se vytvořila,
- k samotnému vzniku došlo v poslední třetině 19. st.,
- počátek se klade do 16. st. (vrcholily zámořské cesty, rozvíjí se zámořský obchod, je význam věd, fyziky – objev parního stroje, rozvoj dopravy, námořní dopravy, poté manufaktury se nahrazují strojní výrobou),
- postupně dochází k tomu, že jednotlivé národní ekonomiky dokážou vytvářet více, než spotřebuje jejich obyvatelstvo.

V tomto období mezinárodní cestovní ruch byl charakteristický svým liberalismem, kdy neexistovali intervence do veřejného sektoru, a rozdíl mezi domácím a mezinárodním cestovním ruchem se stíral. Palatková (2013)

PŘEDPOKLADY VZNIKU SE

Předpoklady vzniku světové ekonomiky můžeme shrnout následovně: viz Jílková (2010, s. 6)

- existence států - musí existovat samostatné ekonomické subjekty fungující na národním principu, existence národních ekonomik, které jsou relativně oddělené,
- přeměna dělby práce na mezinárodní dělbu práce - vznik a rozvoj mezinárodní dělby práce a expanze mezinárodního trhu,
- existence mezinárodních peněz,
- strojní výroba, rozvoj dopravy, rozvoj moderních telekomunikačních prostředků, to vše pomohlo k rozvoji obchodu.

2. etapa: Zostřování vztahů (1900 – 1918): viz Palatková (2011, s. 28 - 34), přednášky ze ZČU (2014), Cihelková a kol. (2009), Samuelson a Nordhaus (2007)

- prakticky se nedá nalézt území, které by nikomu nepatřilo,

- rychlý rozvoj pozice zemí ve světové ekonomice,
- svět byl rozdělen nerovnoměrně (VB, Portugalsko, Španělsko mělo velké kolonie a Německo a Rusko mělo kolonií méně spory o znovurozdělení světa,
- 1. světová válka ukončila rozmach ekonomiky i mezinárodního turismu s tím, že v roce 1918 došlo k rozpadu Rakousko-uherské monarchie a ke vzniku samostatných států, a o rok dříve i ke vzniku SSSR.

3. etapa: Meziválečné období + válka (1918 – 1945): viz Palatková (2011, s. 28 - 34), přednášky ze ZČU (2014), Cihelková a kol. (2009), Samuelson a Nordhaus (2007)

- rychlý rozvoj ve 20. letech,
- první desetiletí rychlý rozvoj, poválečná konjunktura a v bývalém carském Rusku došlo k zásadní změně politiky – vedoucí úloha komunistické strany,
- hluboká světová hospodářská krize 1929–1933 se také projevila kromě jiných oblastí, také v mezinárodním cestovním ruchu.

4. Etapa poválečná (1945 – 1990): viz Palatková (2011, s. 28 - 34), přednášky ze ZČU (2014), Cihelková a kol. (2009), Samuelson a Nordhaus (2007)

- po skončení 2. světové války došlo ke vzniku dvou politicko-ekonomických soustav – kapitalistické a socialistické,
- z politického hlediska nebylo období bezproblémové, počínaje bloádou Berlína (1948) přes korejskou válku (1950–1953), karibskou krizi (1962) až po válku ve Vietnamu (1964–1975),
- struktura světové ekonomiky: TE – CPE – RE – tři typy (tržní ekonomiky, centrálně plánované ekonomiky a rozvojové ekonomiky), nejnovější, z bývalých kolonií (zaostalé, nerozvinuté země apod. zformuloval se tento termín, tedy rozvojové země,
- v roce 1944 došlo k uzavření dohod o mezinárodních měnových pravidlech v americkém Bretton Woods a ke vzniku tzv. bretonwoodských institucí – Mezinárodního měnového fondu a Světové banky,
- dalším z významných kroků vedoucích k ustavení pravidel mezinárodního obchodu zbožím, později však i službami, byl vznik GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) v roce 1947.

- postupně dochází ke vzniku 3 center světové ekonomiky - USA, Evropského společenství a Japonska,
- v období 70. – 80. došlo k rozvoji masového, krátkodobého cestovního ruchu a to zejména díky rozvoji letecké dopravy, lidé začínali mít více volného času a rostla jim životní úroveň apod.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Stručně si připravte charakteristiku jednotlivých etap vývoje světové ekonomiky spolu s rozvojem mezinárodního cestovního ruchu před rokem 1989. Diskuse proběhne na jednom z tutoriálů daného předmětu.

Mezinárodní cestovní ruch není již jen záležitostí vybraných několika jedinců, ale postupně se do něj zapojuje stále více osob z rozvinutých tržních ekonomik. Současně také dochází k tomu, že nabídka převyšuje poptávku a tím pádem dochází ke zlepšování také kvality všech složek, které se na rozvoji cestovního ruchu podílejí. (Palatková, 2013)

5. Etapa současná (1990 – dosud): viz Palatková (2011, s. 28 - 34), přednášky ze ZČU (2014), Cihelková a kol. (2009)

- v ekonomické oblasti však nebyl počátek 90. let 20. st. bezproblémový, a to v podobě recese, která se dotkla zejména rozvinutých tržních ekonomik a k níž přispěly i problémy ekonomik v transformaci,
- recese provázená pomalým ekonomickým růstem a nezaměstnaností se promítla do snížení meziročního tempa mezinárodních příjezdů v první polovině 90. let 20. st.
- pozitivní vliv na růst mezinárodních příjezdů, zejména v regionu Evropa, mělo zavedení eura (2002) a jeho postupné zavádění i v některých z nových členských států,
- z dalších politických vlivů se minimálně regionálně projevíly v mezinárodním turismu v 90. letech válka v Perském zálivu (1991), balkánský konflikt (1. polovina 90. let) a konflikt v Kosovu (1999),

- z politických faktorů působících pro podporu mezinárodního turismu je třeba jmenovat vznik Evropské unie na základě Maastrichtské smlouvy (1992) a rozšíření Evropské unie o patnáct členů (2004), Rumunsko a Bulharsko (2007) a Chorvatsko (2013).

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Jaký je Váš názor na rozvoj cestovního ruchu v mezinárodním měřítku. Jaké výhody a nevýhody sebou tento rozvoj přináší.

Jak se mění postupem času využívání vybraných druhů dopravy turisty v mezinárodním cestovním ruchu.

Turismus v současnosti ovlivňuje celá řada faktorů, mezi které patří zejména bezpečnost ve světě, politická situace, klimatické změny, ekonomické i finanční krize a v neposlední řadě také zdravotně bezpečnostní rizika.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Jaký má podle Vás vliv aktuální situace ve světové ekonomice na mezinárodní cestovní ruch. Diskuse proběhne na jednom z tutoriálů daného předmětu.

Mezinárodní cestovní ruch lze rozdělit mezi jednotlivými státy do základních skupin a to podle váhy, vlivu a včlenění do světové ekonomiky a mezinárodního turismu. První skupinu tvoří nejrychleji rostoucí země, které můžeme označovat jako země **BRICS** (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jihoafrická republika) a **země NEXT-11** (Bangladéš, Egypt, Filipíny, Indonésie, Írán, Jižní Korea, Mexiko, Nigérie, Pákistán, Turecko, Vietnam). Palatková (2013), Čechurová a Preis (2014).

K ZAPAMATOVÁNÍ: FAKTORY SPOJENÉ SE VZNIKEM A ROZVOJEM MEZINÁRODNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU

Podle Palatkové (2013, s. 28) *pro vznik a rozvoj mezinárodního cestovního ruchu lze považovat za rozhodující následující faktory:*

- rozvoj výrobních prostředků, průmyslové výroby
- období míru v jednotlivých státech,
- možnosti bez omezení cestovat a volně se pohybovat,
- uspokojení základních potřeb, které vycházejí z Maslowovy pyramidy potřeb,
- dostatek finančních prostředků,
- dostatek volného času,
- včetně možností dalšího rozvoje a existence potenciálu cestovního ruchu.

2.2 Cestovní ruch v mezinárodních ekonomických vztazích

Palatková (2011, s. 34) *uvádí, že mezinárodní ekonomické vztahy, k nimž dochází při realizaci mezinárodního turismu, ať už jde o samotnou účast na turismu nebo o budování infrastruktury pro rozvoj mezinárodního turismu, můžeme rozdělit do 5 skupin tak, jak jsou standardně vymezovány v rámci světové ekonomiky.*

Mezinárodní cestovní ruch ovlivňuje i jednotlivé vztahy, které vznikají v mezinárodním měřítku. Mezi takové jevy můžeme zařadit jednak globalizaci, deregulaci nebo regionalismus, které zároveň tyto vztahy upevňuje.

Palatková (2011, s. 38 – 39) *mezi hlavní typy mezinárodních ekonomických vztahů v turismu uvádí:*

Mezinárodní ekonomické vztahy

- **Mezinárodní pohyb služeb:**
 - Cestovní ruch je součástí mezinárodního pohybu služeb vedle služeb dopravních, služeb obchodních, komunikačních, finančních a řady dalších.
 - Za službu jsou z hlediska mezinárodního obchodu považovány výkony určené pro trh a nemající materializovanou podobu hmotných statků.
- **Mezinárodní pohyb zboží:**

- Mezinárodní pohyb zboží ovlivňuje mezinárodní cestovní ruch v několika směrech. Za prvé, země, které jsou významnými vývozci zboží, bývají i hlavními zdrojovými trhy pro mezinárodní cestovní ruch (např. Čína, Německo, USA, Itálie, Francie a další).
- Za druhé, řada rozvojových zemí je závislá při budování infrastruktury turismu právě na zbožových importech (stejně jako na importech služeb).
- **Mezinárodní pohyb kapitálu:**
 - Mezinárodní pohyb kapitálu zahrnuje dvě hlavní součásti, a to pohyb přímých zahraničních investic a pohyb portfoliových investic.
 - Přímé zahraniční investice (FDI, foreign direct investment) jsou takové toky investic, které přesahují 10 % podílu subjektu v podobě hlasovacích práv nebo majetku anebo ekvivalentní podíl. Investice vede ke vzniku možnosti podílet se na hlasování a rozhodování.
 - Portfoliové investice zahrnují čistý příliv plynoucí z cenných papírů, kam patří např. (podíly, fondy, akcie, depozitní certifikáty, obligace) jiných, než těch považovaných za přímé zahraniční investice.
- **Mezinárodní pohyb vědecko-technických poznatků:**
 - Začlenění turismu do mezinárodního pohybu vědecko-technických poznatků lze chápat zejména jako platformu pro výměnu poznatků a zkušeností v rámci segmentu turismu MICE (meetings – setkání, schůze, incentives – motivační, pobídkové pobyty, congresses - kongresy, conference, events/exhibitions – výstavy, akce).
 - Mezi základní specifika MICE akcí můžeme zařadit:
 - koncentrace akcí do velkých měst, požadavek na vysokou úroveň a komplexnost služeb,
 - odborný charakter akcí s cílem výměny odborných a vědeckých poznatků a v neposlední řadě také vysoké nároky na organizační a technické zabezpečení a výrazně nadprůměrné výdaje na jednoho účastníka, odlišný socio - demografický profil účastníků (vyšší vzdělání, vyšší příjmové skupiny) apod.
- **Mezinárodní pohyb pracovních sil**

- Představuje jeden ze základních výrobních faktorů, kdy je pohyb za účelem vykonávání výdělečné činnosti tak, jak je mezinárodní pohyb pracovních sil chápán, z turismu vyloučen.
- Přesto však má mezinárodní pohyb pracovních sil význam jako výrobní faktor pro cestovní ruch, a to jak v zemích rozvinutých (většinou import pracovní síly pro cestovní ruch), tak i rozvojových (většinou export pracovní síly pro cestovní ruch).

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Před další problematikou z oblasti mezinárodní cestovního ruchu je třeba na chvíli přijít na jiné myšlenky. Proto na chvíli změňte činnost a běžte třeba si uvařit něco dobrého k jídlu, protože právě jídlo patří podle Maslowovy pyramidy potřeb, k nejdůležitějším základním lidským potřebám.

2.3 Kvantitativní hodnocení pozice cestovního ruchu ve světové ekonomice

Jak uvádí Palatková (2011, s. 42 – 49) k *vyhodnocení pozice turismu v jednotlivých destinacích a jejich srovnání, můžeme využít nástroje:*

- Neoficiální satelitní účet světové ekonomiky.
- Kvantitativní ukazatele charakterizující jednotlivé typy mezinárodních ekonomických vztahů (zejména pohyb služeb).

K ZAPAMATOVÁNÍ: NEOFICIÁLNÍ SATELITNÍ ÚČET SVĚTOVÉ EKONOMIKY

Podle Palatkové (2013) jeho význam spočívá v tom, že je nástrojem měřícím vliv turismu na světovou ekonomiku. Konstrukcí neoficiálního satelitního účtu se zabývá organizace WTTC, resp. agentura Oxford Economics (OE), kterou WTTC pro realizaci vybírá. Neoficiální satelitní účet vychází ze stejných principů jako satelitní účty oficiální (UN Recommended Methodological Framework 2008), avšak pracuje se vzorkem 181 zemí, a to v časové řadě začínající od 80. let a pokračující i prognózou na období deseti let dopředu.

Z hlediska sledovaných kategorií neoficiálního satelitního účtu pro světovou ekonomiku se jedná zejména o následující 3 položky: viz Palatková (2013)

Vlivy turismu na HDP

- přímý vliv turismu na HDP (zaměstnanost) jako rozdílu vnitřní spotřeby v turismu (příjmy z aktivního turismu, výdaje na pasivní a domácí cestovní ruch, individuální vládní výdaje) a nákupů (včetně importu) realizovaných poskytovateli služeb turismu.
- nepřímý vliv turismu na HDP (zaměstnanost) jako součet domácího řetězce služeb, kapitálových investic, kolektivních vládních výdajů minus import zboží zahrnutého do nepřímých výdajů,
- celkový vliv turismu na HDP (zaměstnanost) rovnající se součtu přímého, nepřímého a indukovaného vlivu turismu.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

V čem vidíte největší přínos přímého a nepřímého vlivu mezinárodní cestovního ruchu na HDP v České republice a v dalších vybraných státech světa.

Výstup neoficiálního satelitního účtu představují indikátory vlivu turismu na světovou ekonomiku: viz Palatková (2013)

- objem (vnitřní) spotřeby v turismu, objem HDP vytvořený v průmyslu a ekonomice turismu (přímý, nepřímý a celkový vliv) ve světové ekonomice a jeho podíl na celkovém HDP vytvořeném ve světové ekonomice a vývoj uvedených ukazatelů v desetiletém výhledu,
- ukazatel zaměstnanosti v průmyslu a ekonomice turismu (přímý, nepřímý a celkový vliv) a jeho podíl na celkové zaměstnanosti ve světové ekonomice a vývoj uvedených ukazatelů v desetiletém výhledu,
- vztah turismu a vládních výdajů jako vyjádření propojení mezi výsledky turismu a podporou turismu; vliv na platební bilanci, resp. bilanci vývozu a dovozu zboží.

Pro určení přímých vlivů turismu na ekonomiku kalkuluje neoficiální satelitní účet následující položky: viz Palatková (2013)

- domácí výdaje na cestovní ruch, tedy výdaje na domácí cestovní ruch a výjezdový cestovní ruch, které jsou realizovány uvnitř sledované ekonomiky,
- výdaje na zboží a služby (ubytovací, stravovací, dopravní a další) v rámci obchodních cest, realizované rezidenty v rámci domácího turismu a zahraničními návštěvníky v rámci příjezdového turismu,
- vládní výdaje individuální zahrnující běžné výdaje spojené s podporou účasti na turismu z veřejných zdrojů.

Kvantitativní ukazatele charakterizující jednotlivé typy mezinárodních ekonomických vztahů (zejména pohyb služeb): viz Palatková (2013)

- Stejně jako lze váhu turismu v národní ekonomice vyhodnotit na základě ukazatelů o importu a exportu zboží, služeb, dopravních služeb a případně dalších ukazatelů platební bilance.
- Jedná se např. o: podíl příjmů z mezinárodního cestovního ruchu na exportních příjmech za služby (a stejně tak ukazatele importu služeb turismu a služeb celkem) nebo zde můžeme zařadit srovnání přímých zahraničních investic do turismu podle sektorů a zemí apod.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Za vznikem cestovního ruchu stojí uspokojování potřeb, jejichž existence byla podmíněna především změnou ekonomických podmínek. Vývoj světové ekonomiky lze rozdělit do následujících etap: 1. Etapa formování a vzniku SE (vznik: poslední třetina 19. st.), 2. Etapa zostřování vztahů (1900 – 1918), 3. Etapa meziválečná + válka (1918 – 1945), 4. Etapa poválečná (1945 – 1990), 5. Etapa současná (1990 – dosud). Za vznikem a rozvojem mezinárodního cestovního ruchu můžeme vidět různé faktory, které se vztahují např. k produkci různých výrobních prostředků, k udržování světového míru, možnosti se svobodně pohybovat a cestovat, kdy jednotliví účastníci cestovního ruchu mají uspokojeny základní potřeby, proto se snažit uspokojovat potřeby vyšších řádů a v neposlední řadě s rozvojem mezinárodního cestovního ruchu souvisí také volný čas a dostatek finančních prostředků k tomu, abychom si mohli vybrat svou vysněnou destinaci pro její návštěvu.

Mezinárodní ekonomické vztahy, k nimž dochází při realizaci mezinárodního turismu, můžeme rozdělit do 5 skupin tak, jak jsou standardně vymezovány v rámci světové ekonomiky. Jedná se o mezinárodní pohyb služeb, zboží, kapitálu, pohyb vědecko-technických poznatků a pohyb pracovních sil. K vyhodnocení pozice cestovního ruchu v jednotlivých destinacích a jejich srovnání, můžeme využít jak Neoficiální satelitní účet, který je nástrojem měřícím vliv turismu na světovou ekonomiku a také kvantitativní ukazatele, které charakterizují jednotlivé typy mezinárodních ekonomických vztahů (zejména pohyb služeb). Mezi kvantitativní ukazatele můžeme zařadit např. podíl příjmů z mezinárodního cestovního

ruch na exportních příjmech za služby, srovnání přímých zahraničních investic do turismu podle sektorů a zemí, a v neposlední řadě také ekvivalent příjmů z exportu služeb turismu a exportu zboží (a stejně tak ukazatele importu služeb turismu a zboží) atd.

DALŠÍ ZDROJE

1. CIHELKOVÁ, E. a kol., 2009. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-155-0.
 2. MALÁ, V. 2002. *Základy cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. ISBN 80-245-0439-1.
 3. PALATKOVÁ, M., 2011. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3750-8.
 4. PALATKOVÁ, M., 2013. *Mezinárodní cestovní ruch: 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4862-7.
-

OTÁZKY

1. Stručně popište jednotlivé etapy vývoje světové ekonomiky.
 2. Jaké rozhodující faktory jsou spojeny se vznikem a rozvojem mezinárodního turismu.
 3. Jaké jsou hlavní typy mezinárodních ekonomických vztahů v turismu, stručně je vysvětlete.
 4. Jaké nástroje můžeme využít k vyhodnocení pozice turismu v jednotlivých destinacích a k jejich srovnání.
-

ODPOVĚDI

1. Podkapitola 2.1.1, str. 24 – 27.
2. Podkapitola 2.1.1, str. 29.
3. Podkapitola 2.2, str. 29 - 31.

4. Podkapitola 2.3, str. 31 – 33.

ŘEŠENÁ ÚLOHA

1. Mezinárodní cestovní ruch v etapě formování a vzniku SE se vyznačoval:
 - a) mezinárodní cestovní ruch je již masovou záležitostí obyvatelstva rozvinutých tržních ekonomik, kdy dochází k vylepšování kvality služeb
 - b) mezinárodní cestovní ruch chápán jako významný ekonomický činitel, a proto se některé země podobně jako v zahraničním obchodě zbožím uchýlovaly k zavádění protekcionistických opatření na dovoz služeb turismu
 - c) mezinárodní cestovní ruch se vyznačoval značnou dávkou liberalismu, bez existence zásahů veřejného sektoru, a v tomto ohledu neexistoval prakticky rozdíl mezi zahraničním a domácím turismem

2. Jaké státy patří do skupiny států označovaných BRICS:
 - a) Bangladéš, Egypt, Filipíny, Indonésie, Írán.
 - b) Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jihoafrická republika
 - c) Bulharsko, Rakousko, Irsko, Černá Hora, Slovensko

3. Vlivy turismu na HDP můžeme rozdělit na:
 - a) přímé, nepřímé a celkové vlivy turismu na HDP
 - b) vnější, vnitřní a indukované
 - c) pozitivní, negativní a neutrální

Správné odpovědi: 1c, 2b, 3a

3 STATISTICKÝ MONITORING MEZINÁRODNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Základní vymezení statistického monitoringu, a které hlavní instituce statistického monitoringu v mezinárodním cestovním ruchu jsou za ně považovány, včetně statistického monitoringu vybraných institucí je náplní 3. kapitoly.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- definovat a stručně charakterizovat statistický monitoring mezinárodního cestovního ruchu,
 - popsat statistický monitoring vybraných institucí,
 - vyjmenovat základní ukazatele statistiky cestovního ruchu v ČR.
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas ke zvládnutí problematiky této kapitoly je přibližně 7 hodin.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Mezinárodní cestovní ruch, statistický monitoring, instituce, UNWTO, WTTC, OECD, Eurostat, ostatní subjekty, ukazatelé statistiky v ČR, satelitní účet ČR.

PRŮVODCE TEXTEM

Tato kapitola je věnována statistickému monitoringu mezinárodního cestovního ruchu a je rozdělena do tří podkapitol.

První podkapitola se věnuje základním pojmům ze statistiky, včetně pojmů ze statistického monitoringu mezinárodního cestovního ruchu.

Další podkapitola podrobněji rozebírá statistický monitoring mezinárodního cestovního ruchu ve vybraných institucích.

Třetí podkapitola obsahuje vybrané ukazatele ze statistiky cestovního ruchu, které se používají v České republice, včetně vybraných institucí, které se statistickým monitoringem zabývají. Součástí třetí podkapitoly je také vysvětlení významu satelitního účtu cestovního ruchu.

3.1 Základní pojmy a statistický monitoring mezinárodního turismu

Podle Legierské (2007, s. 11) *statistika je definována jako souhrn metod shromažďování, seskupování a systematického znázorňování skutečností, které vyplývají z velkého počtu jednotlivých jevů*. Nezabývá se tedy jedinečnými jevy

Statistikou dnes označujeme: (Legierská, 2007, s. 11)

- číselné výstupy, pomocí kterých identifikuje statistické údaje – tyto údaje můžeme najít jak v různých publikacích, které jsou zaměřeny na zpracované statistické údaje, tak i v různých odborných statistických periodikách,
- dále se jedná o soubor nejrůznějších aktivit, které spočívají v rozboru číselných hodnot jako hromadných jevů a také jednotlivých organizací, které se touto problematikou zabírají,
- jako vědní disciplínu, která se věnuje vývojem jednotlivých hromadných jevů, včetně jejich interpretace, v tomto případě se jedná především o výzkumné ústavy a oddělení vybraných vysokých škol, které se problematice hromadných jevů věnují.

DEFINICE STATISTICKÉHO MONITORINGU TURISMU

Podle Palatkové (2013, s 97) **statistický monitoring mezinárodního cestovního ruchu** je procesem shromažďování, klasifikace, upravování a objasnění jednotlivých zjištěných údajů, pomocí kterých můžeme popsat, jak probíhají ekonomické vazby a vztahy v cestovním ruchu v mezinárodním kontextu.

Můžeme rozlišit 2 fáze ve statistickém monitoringu: (Palatková, 2011, s. 81)

- *Fáze zpracování metodiky a standardů sběru, třídění a zpracování dat.*
- *Fáze samotné práce s daty.*

Pro zachycení reálných procesů můžeme využívat standardních metod monitoringu, jako např. dotazování (turistů, poskytovatelů služeb v ubytovacích zařízeních, apod.) nebo pozorování (např. záznamy o počtech projíždějících automobilů). **Statistický monitoring mezinárodního cestovního ruchu** může zahrnovat celkové i dílčí data za světový cestovní ruch (počet mezinárodních příjezdů, počet mezinárodních příjezdů do Střední a Jižní Evropy).

Podle Janečka (2014) je velice složitá záležitost zachytit činnosti turismu tak, aby byly ve srovnatelných časových i prostorových řadách. Je to způsobeno tím, že charakter turismu je spojen s více odvětvími, který v cestovní ruch podnikají, a také tím, že je složité zachytit spotřebu turismu, resp. sledovat účastníka cestovního ruchu. Proto, aby mohli s úspěchem využívat statistického monitoringu, je nutné stanovení srovnatelných kritérií, jakým způsobem budeme sledovat cestovní ruch, tedy zpracovat metodiku a standardy sběru, třídění a zpracování dat, což zajišťují jak jednotlivé mezinárodní instituce, tak i instituce národní. Konečné výsledky statistického monitoringu turismu pak slouží jako podklad pro tvorbu politik turismu, výpočty a modelování mohou sloužit zas k predikci poptávky a spotřeby v turismu.

Jak uvádí Palatková 2013 (s. 97) **statistický monitoring cestovního ruchu** se orientuje buď na monitorování strany poptávky (např. průměrné výdaje zahraničního návštěvníka v ČR během pobytu), nebo na monitorování strany nabídky (např. vývoj počtu lůžek/pokojů ubytovacích kapacit v ČR, Německu apod.)

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

V čem vidíte největší výhody statistického monitoringu mezinárodního cestovního ruchu pro Českou republiku.

3.2 Statistický monitoring mezinárodního turismu ve vybraných institucích

Podle Palatkové (2011, s. 81), Linderové (2013, s. 123) je **UNWTO (United Nations World Tourism Organization)** hlavní organizací cestovního ruchu se sídlem v Madridu. Jedná se o mezivládní organizaci, která představuje hlavní autoritu ve 2 oblastech statistického monitoringu, a to v oblasti tvorby metodiky a v oblasti sběru globálních dat za světový cestovní ruch.

UNWTO

K ZAPAMATOVÁNÍ: VÝBOR PRO STATISTIKU A SATELITNÍ ÚČET TURISMU

V UNWTO funguje **Výbor pro statistiku a satelitní účet turismu**, který realizuje statistický program, skládající se z těchto částí: viz Palatková (2011, s. 82)

- *vymezení a prosazení mezinárodních norem platných v mezinárodním měřítku,*
 - *upevnění postavení statistiky cestovního ruchu v jednotlivých národních statistických strukturách,*
 - *opatření, které povedou k mezinárodnímu srovnání hromadných dat mezi zeměmi,*
 - *vytvoření jednotné metodiky mezi zeměmi, pro shromažďování údajů, včetně shromažďování a zveřejnění údajů ve vybraných statistických periodikách,*
 - *zavedení satelitního účtu cestovního ruchu apod.*
-

Podle Palatkové (2011, 2013) mezi nejdůležitější dokumenty v oblasti sběru a zpracování dat můžeme zařadit následující publikace:

- **Kompendium statistiky turismu** – zahrnuje základní údaje o zahraničním a domácím turismu každé ze sledovaných zemí (teritorií), základní údaje o počtu HUZ a základní údaje o významu turismu v národní ekonomice.
- **Ročenka statistiky turismu** - se soustřeďuje na rozbor hlavních zdrojových trhů aktivního turismu v členění na regiony, subregiony a jednotlivé země.
- **UNWTO Tourism Highlights za jednotlivé roky** – obsahuje statistické údaje za jednotlivé regiony, země za předchozí rok, včetně budoucí prognózy vývoje turismu v dalších letech.
- **Barometr turismu** – jedná se spíše o periodickou publikaci.

WTTC

Světová rada cestovního ruchu (WTTC - World Travel & Tourism Council) je podle Linderové (2013, s. 125) mezinárodní nevládní organizace sdružující vedoucí osobnosti průmyslu cestovního ruchu, tedy letecké, lodní a železniční společnosti, hotelové sítě, půjčovny aut a další subjekty podnikající v cestovním ruchu (např. Accor Hotels, Marriott International, Accenture atd.) Vznikla v roce 1990 a má sídlo v Londýně.

K ZAPAMATOVÁNÍ: VÝZNAM WTTC

Palatková (2011, s. 82 – 83), Linderová (2013) uvádí **význam WTTC v oblasti statistického monitoringu v následujících činnostech:**

- konstrukce neoficiálního satelitního účtu za jednotlivé země a za světovou ekonomiku i její regionu s cílem lobbování u institucí veřejného sektoru (zejména vlády),
 - metodika pro sledování neoficiálního satelitního účtu i podíl na metodice oficiálních satelitních účtů (UNWTO) atd.,
 - diskuse o tvorbě jednotného systému, který by sledovat oblast cestovního ruchu, včetně výměny jednotných údajů mezi mezinárodními organizacemi.
-

Další neméně významnou institucí, která se věnuje statistickému monitoringu mezinárodního cestovního ruchu, je **Eurostat**. Byl založen statistickým úřadem EU v roce 1953 a má sídlo v Lucemburku. Jak uvádí Palatková (2011, 83) *úkolem Eurostatu je vyhodnocovat zjištěné statistické údaje ve všech zemích EU, výměna těchto zjištěných údajů.*

Eurostat

KONTROLNÍ OTÁZKA

Jaký význam mají vybrané evropské instituce věnující se statistickému monitoringu mezinárodního cestovního ruchu. Liší se monitoring mezinárodního cestovního ruchu v ČR a v ostatních vybraných státech. Diskuse proběhne na jednom z tutoriálů daného předmětu.

Pro oblast statistiky cestovního ruchu je v rámci Evropské unie platná Směrnice 95/57/EC (Council Directive) o sběru statistických informací v oblasti cestovního ruchu. Na základě této Směrnice jsou členské státy Unie povinné poskytovat údaje o kapacitách a návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních a domácím a výjezdovém cestovním ruchu v určité periodicitě za účelem aktualizace údajů. Ukazatele odpovídají mezinárodní metodice a jsou mezinárodně srovnatelné. Z projektů Eurostatu zaměřených na oblast cestovního ruchu lze jmenovat např. pravidelná šetření a výstupy v podobě ročně vydávaných publikací „Tourism Statistics Pocketbook, Panorama on Tourism“ či zahrnutí turismu do ročenky Eurostat Regional Yearbook, Palatková (2011, s. 83)

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD, Organisation for Economic Cooperation and Development) má sídlo v Paříži a její vznik se datuje k roku 1961, ve kterém měla 18 členů. V současnosti má 35 členů. Linderová (2013, s. 123)

OECD

Jak uvádí Palatková (2011, s. 84) OECD sleduje cestovní ruch ve spojitosti na politiku cestovního ruchu na různých úrovních. Činnost OECD se ve statistické oblasti soustřeďuje do 2 oblastí – za prvé je to tvorba metodiky a za druhé, podpora lepší tvorby statistických materiálů a jejich využívání v soukromém i veřejném sektoru při tvorbě politik turismu. OECD spolupracuje také s dalšími organizacemi (UNWTO, Eurostat). Společně s Eurostatem organizuje OECD „Mezinárodní fórum o statistice v turismu“. Výstupy OECD slouží pro rozhodování subjektů soukromého i veřejného sektoru, politiků, úředníků, manažerů, investorů a dalších.

Mezi další významné mezinárodní organizace a uskupení, které se věnují statistickému monitoringu mezinárodního cestovního ruchu, můžeme podle Palatkové (2011, s. 84) *zařadit také OSN (Statistická komise OSN) s univerzálním systémem statistiky založeným na statistice národních účtů a mezinárodních třídění. Dále se pak jedná o MMF, který se zabývá statistikou platební bilance sledující devizové příjmy a výdaje mezinárodního cestovního ruchu. Ke specializovaným statistikám přispívají např. Mezinárodní organizace práce (statistiky zaměstnanosti v turismu), WTO (statistiky mezinárodního obchodu) atd.*

Vedle Eurostatu, zpracování statistiku turismu také **ASEAN** (Sdružení národů jihovýchodní Asie – např. Brunej, Filipíny, Indonésie, Kambodža, Laos, Malajsie apod.), jehož statistická ročenka zahrnuje podrobné informace o turismu i o dopravě uvnitř ASEAN.

Podle Palatkové (2011, s. 84) *specializovaným studiím se věnuje také Evropská komise turismu, která sleduje vybraná témata, např. městský cestovní ruch, rozpočet národních turistických organizací na marketing v mezinárodním turismu, aktuální trendy či studie na vybrané země* (např. Čína, Rusko, Indie). Zcela zvláštním subjektem je **Světové ekonomické fórum**, které zpracovává Monitoring konkurenceschopností destinací turismu jako součást širokého ekonomického monitoringu konkurenceschopnosti. V oblasti statistiky turismu je zastoupen **i soukromý sektor**, a to firmami, které se specializují na sběr dat, jejich zpracování a prodej. Potřeba je také zmínit **mezinárodní profesní asociace**, které vytvářejí statistické přehledy za své členy či objedávající provedení specializovaných studií pro potřeby svých členů.

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Před poslední částí třetí kapitoly se na chvíli odreagujte, věnujte se chvíli činnosti podle Vašich představ.

3.3 Ukazatele statistiky cestovního ruchu v ČR

Podle Legierské (2007) do statistiky cestovního ruchu v ČR jsou tedy zahrnuty údaje:

- o kapacitě a návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) sloužících cestovnímu ruchu,
- z výběrového šetření v domácnostech o cestovních zvyklostech rezidentů, tzv. domácí výjezdový cestovní ruch,
- z hraniční statistiky.

Palatková a Zichová (2011, s. 80) statistický monitoring turismu rozdělují do několika hledisek:

1. Statistický monitoring dle využití metody monitoringu

- probíhá na základě dotazování účastníků cestovního ruchu,
- dotazování poskytovatelů a zprostředkovatelů služeb,

- pozorování, a jsou zde použity i další metody.

2. Statistický monitoring cestovní ruch podle typu turismu

- aktivní a pasivní cestovní ruch,
- domácí cestovní ruch,
- vnitřní a zahraniční cestovní ruch apod.

3. Statistický monitoring podle předmětu sledování

- monitoring jak primární, tak i sekundární nabídky,
- monitoring poptávky (spotřeby),
- ekonomické efekty turismu (satelitní účet turismu).

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Jak hodnotíte statistické sledování údajů z oblasti cestovního ruchu v České republice. Jaké problémy jsou spojeny ze statistickými údaji, které zpracovávají různé instituce.

K ZAPAMATOVÁNÍ: INSTITUCE STATISTICKÉHO MONITORINGU TURISMU V ČR

Jak uvádí Palatková a Zichová (2011, s. 80 - 81) *mezi hlavní instituce, které se statistickým monitoringem turismu České republiky věnují, patří Český statistický úřad, ČNB, MMR a CzechTourism*. Kromě těchto institucí, se monitoringem turismu v České republice zabývají také ministerstvo dopravy, ministerstvo kultury České republiky, Letiště Praha Ruzyně, národní parky, profesní organizace, dále pak kraje, obce, destinační managementy a řada dalších institucí.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

Český statistický úřad byl zřízen dne 8. 1. 1969 na základě zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů, a je ústředním orgánem státní správy České republiky. ČSÚ vykonává svou činnost v souladu se zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Sídlo ČSÚ se nachází v Praze a v jednotlivých krajích České republiky působí dislokovaná pracoviště, která jsou součástí organizační struktury ČSÚ.

Jak uvádí Benešová (2012, s. 13) součástí organizační struktury ČSÚ je v Sekci produkčních statistik Odbor statistiky služeb a pod něj spadá oddělení statistiky cestovního ruchu. Dále sem patří Oddělení statistiky obchodu, pohostinství a ubytování, Oddělení statistiky dopravy, informačních a komunikačních činností, Oddělení statistiky služeb, a Oddělení statistiky peněžnictví a pojišťovnictví

Shromažďuje informace z dotazníků s měsíční, čtvrtletní a roční periodicitou, jež jsou zahrnuty v programech statistických zjišťování na příslušný rok. Děje se tak klasickou formou sběru statistických výkazů i elektronickou formou.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

ČNB je centrální (ústřední) bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. ČNB je právnickou osobou a má postavení veřejnoprávního subjektu, který se nezapisuje do obchodního rejstříku. ČNB jsou svěřeny kompetence správního úřadu a samostatně hospodaří s majetkem, který jí byl svěřen státem. Je zřízena Ústavou České republiky a svou činnost vykonává v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance a dalšími právními předpisy. Do její činnosti lze zasahovat pouze na základě již výše zmiňovaného zákona. (ČNB, 2017)

ČNB sleduje finanční ukazatele mezinárodního cestovního ruchu a v oblastech devizových příjmů a devizových výdajů.

CZECHTOURISM A MMR

Agentura CzechTourism je státní příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a jež vyvíjí svou činnost v souladu s cíli zřizovatele, zřizovací listinou a platným statutem.

Hlavní náplní práce CzechTourism je reklama České republiky jako destinace cestovního ruchu v zahraničí i v České republice formou různých aktivit s cílem zvýšit povědomí o této atraktivní turistické destinaci po celém světě. Mezi jeho další aktivity patří např.: CzechTourism (2017)

- spolupráce na různých činnostech v oblasti cestovního ruchu,

- prezentace ČR v zahraničí jako vhodné místo pro její návštěvu,
- poskytuje informace z oblasti cestovního ruchu všem, kteří o ně projeví zájem,
- podílí se také na výzkumné a vzdělávacích činnostech.

SATELITNÍ ÚČET CESTOVNÍHO RUCHU (TSA)

Satelitní účet cestovního ruchu (TSA) je světově uznávaný systém, který umožňuje jedině objektivní mezinárodní srovnání významu cestovního ruchu pro Národní hospodářství a slouží k vymezení podílu cestovního ruchu jako odvětví na HDP daného státu. TSA

Podle Lejska (2013) **hlavní význam TSA spočívá v tom, že se jedná o jediný komplexní zdroj informací o odvětví CR, světově uznávaný systém umožňující mezinárodní srovnání.** Pomocí tohoto nástroje můžeme měřit přínosy turismu pro národní hospodářství. Na národní úrovni je nezastupitelným analytickým a informačním podkladem pro rozhodování státních orgánů a odborné veřejnosti.

Jak uvádí Legierská (2007, s. 28) **satelitní účet pro cestovní ruch je v České republice zaváděn od roku 1999. V roce 2006 byly zveřejněny nejvýznamnější údaje z této oblasti s výjimkou dat o zaměstnanosti.** TSA vytváří ČSÚ, který čerpá mj. i ze zdrojů dat MMR a ČNB. Základní struktura TSA je založena na obecné národohospodářské rovnováze mezi poptávkou a nabídkou produktu vytvářeného odvětvím cestovního ruchu. Hlavní částí poptávkové strany TSA je spotřeba účastníka cestovního ruchu (CR), která se dá vymezit jako spotřeba domácího CR, příjezdového CR, výjezdového CR, vnitřního CR a konečně jako spotřeba národního CR. Podrobnější informace můžeme najít na webových stránkách Českého statistického úřadu, s odkazem na Satelitní účet cestovního ruchu.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Statistický monitoring mezinárodního cestovního ruchu je proces sběru, třídění, zpracování a interpretace dat, která popisují reálně probíhající zejména ekonomické procesy v mezinárodním turismu, který může zahrnovat buď celkové údaje za světový cestovní ruch, nebo dílčí údaje týkající se určité části. Mezi hlavní mezinárodní instituce statistického monitoringu patří UNWTO, WTTC, Eurostat, OECD a další organizace. V České republice můžeme do statistiky cestovního ruchu zahrnout údaje, které se týkají kapacity a návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) sloužících cestovnímu ruchu, výběrového šetření v domácnostech o cestovních zvyklostech rezidentů a hraniční statistiky.

Mezi hlavní instituce, které se statistickým monitoringem turismu České republiky věnují, patří Český statistický úřad, který shromažďuje informace z dotazníků s měsíční, čtvrtletní a roční periodicitou, jež jsou zahrnuty v programech statistických zjišťování na

příslušný rok. Děje se tak klasickou formou sběru statistických výkazů i elektronickou formou. Zpravodajskými jednotkami jsou ekonomické subjekty provozující hromadná ubytovací zařízení sloužící cestovnímu ruchu zařazená do Seznamu hromadných ubytovacích zařízení. Mezi další instituce statistického monitoringu turismu v České republice patří ČNB, která sleduje finanční ukazatele zahraničního cestovního ruchu (devizové příjmy, devizové výdaje), MMR a CzechTourism. Základním cílem CzechTourism je propagace České republiky jako destinace cestovního ruchu v zahraničí i v České republice. Pro objektivní mezinárodní srovnání významu cestovního ruchu pro Národní hospodářství slouží Satelitní účet cestovního ruchu (TSA), který nám pomáhá vymezit podíl cestovního ruchu jako odvětví na HDP daného státu. V České republice byl postupně zaváděn od roku 1999.

DALŠÍ ZDROJE

1. LEGIERSKÁ, Y., 2007. *Statistika v cestovním ruchu*. Praha: MMR ČR
 2. PALATKOVÁ, M., 2011. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3750-8.
 3. PALATKOVÁ, M., 2013. *Mezinárodní cestovní ruch: 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4862-7.
 4. PALATKOVÁ, M. a J. ZICHOVÁ, 2011. *Ekonomika turismu. Cestovní ruch České republiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3748-5.
 5. Webové stránky Českého statistického úřadu, Eurostatu, UNWTO, OECD, WTTC apod.
-

OTÁZKY

1. Vysvětlete pojem „statistika“ a „statistický monitoring mezinárodního cestovního ruchu“.
 2. Jaké 2 základní fáze jsou spojeny se statistickým monitoringem mezinárodního cestovního ruchu.
 3. Uveďte vybrané mezinárodní instituce, které se věnují statistickému monitoringu mezinárodního cestovního ruchu.
 4. Jaké jsou základní ukazatele statistiky cestovního ruchu v ČR.
 5. Stručně vysvětlete satelitní účet cestovního ruchu (TSA) na příkladu České republiky.
-

ODPOVĚDI

1. Podkapitola 3.1, str. 37-38.
 2. Podkapitola 3.1, str. 38.
 3. Podkapitola 3.2, str. 39 - 42.
 4. Podkapitola 3.3, str. 42-43.
 5. Podkapitola 3.3, str. 45.
-

ŘEŠENÁ ÚLOHA

1. Statistický monitoring turismu se orientuje na:
 - a) na monitorování strany poptávky
 - b) na monitorování strany nabídky
 - c) jak na monitorování strany poptávky, tak i nabídky
2. Nejdůležitější a největší světovou organizací cestovního ruchu je:
 - a) UNWTO
 - b) WTTC
 - c) Eurostat
3. Do statistického monitoringu dle využití metody monitoringu patří:
 - a) dotazování poskytovatelů a zprostředkovatelů služeb
 - b) aktivní a pasivní cestovní ruch
 - c) satelitní účet turismu

Správné odpovědi: 1c, 2a, 3a

4 REGIONÁLNÍ ROZLOŽENÍ MEZINÁRODNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola se věnuje regionálnímu i subregionálnímu rozložení mezinárodního turismu podle UNWTO, a také představení Evropy jako dominantního regionu mezinárodního turismu

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- stručně charakterizovat vývoj mezinárodního cestovního ruchu,
 - popsat rozdělení mezinárodního cestovního ruchu do jednotlivých regionů s využitím vybraných statistik turismu.
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas ke zvládnutí problematiky této kapitoly je přibližně 8 hodin.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Mezinárodní cestovní ruch, jeho vývoj, regionální rozložení turismu, Evropa, Česká republika, příjmy a výdaje na mezinárodní cestovní ruch, příjezdový cestovní ruch.

PRŮVODCE TEXTEM

Kapitola, která se věnuje regionálnímu i subregionálnímu rozložení mezinárodního turismu podle UNWTO, je rozdělena do dvou podkapitol.

První podkapitola se věnuje stručnému vývoji mezinárodního cestovního ruchu, kdy se světový cestovní ruch se tradičně kvantitativně měří především počtem příjezdů a objemem příjmů (případně výdajů) v mezinárodním cestovním ruchu.

UNWTO dělí svět do pěti základních regionů, kterými jsou Afrika, Amerika, Asie a Pacifik, Evropa a Blízký východ a o tom pojednává druhá podkapitola. Důraz je kladen na Evropu jako dominantní region mezinárodního turismu. Nebude chybět ani zmínka o vývoji mezinárodního cestovního ruchu v České republice po roce 2005.

4.1 Vývoj mezinárodního cestovního ruchu

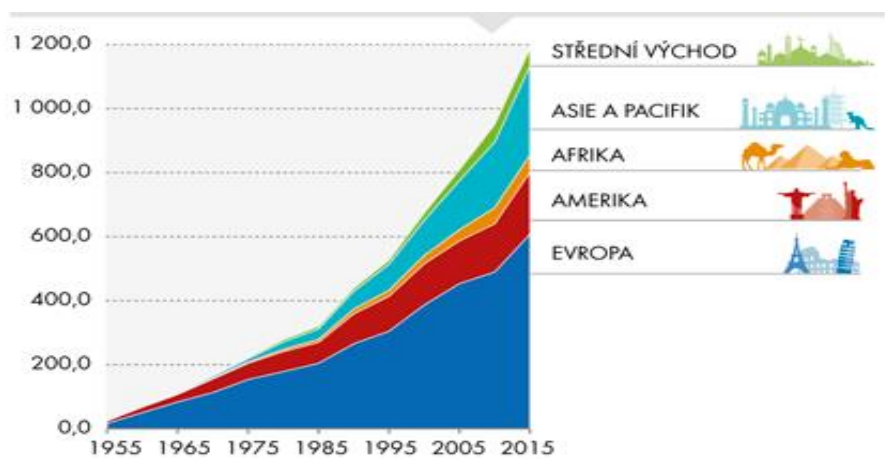
Světový cestovní ruch můžeme měřit pomocí vybraných statistických metod. Jedná se zejména o počet příjezdů a velikosti příjmů (výdajů). Statistiky z mezinárodního cestovního ruchu za jednotlivé státy jsou souhrnně sbírány a zveřejňovány Světovou organizací cestovního ruchu. Důraz je kladen zejména na tom, aby časové řady na sebe navazovaly, a mohly být mezinárodním kontextu srovnávány a hodnoceny, s cílem popsat postavení jednotlivých destinací v mezinárodním cestovním ruchu.

Podle Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO) stále více destinací po celém světě začalo investovat do oblasti cestovního ruchu a začaly se otvírat světu. Cestovní ruch se stal jejich hlavním hnacím motorem díky socio-ekonomickému pokroku prostřednictvím příjmů z vývozu, při vytváření pracovních míst a zakládání podniků a při rozvoji infrastruktury. Během posledních 60 let cestovní ruch pokračuje v expanzi a diversifikaci. (Hamarneh, 2014)

Problematice cestovního ruchu se také věnuje Kajzar (2015), podle kterého hraje cestovní ruch klíčovou úlohu ve vybraných ekonomických odvětvích po celém světě. Autor také dělí destinace na tradiční (jak je např. Španělsko, Řecko apod.) zaměřené na masový cestovní ruch, a dále ty destinace, které jsou spíše zaměřené na individuální cestovní ruch, protože davy turistů danou destinaci ještě nepostihli. Jedná se např. o Jižní Súdán, Zimbabwe apod.

Podle Lejska (2013) i přes občasné hospodářské výkyvy, roste počet zahraničních turistů nepřerušovaně, z 25 milionů v roce 1950, přes 278 milionů v roce 1980 a 528 milionů v roce 1995. Hranice 1 035 příjezdů turistů, byla překonána v roce 2012.

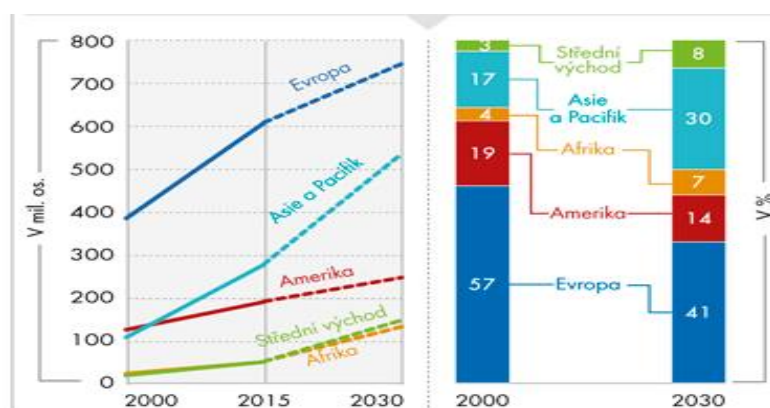
Na následujícím obrázku lze vidět vývoj počtu mezinárodních příjezdů turistů v období 1955 – 2015 v mil. osob v 5 regionech světa, kterými jsou Střední východ, Asie a Pacifik, Afrika, Amerika a Evropa. Jak je z obrázku patrné, od roku 1955 do roku 2015 roste počet mezinárodních turistů ve všech zmíněných regionech.

Obrázek 1: Mezinárodní příjezdy turistů v období 1955 - 2015 (mil. osob)

Zdroj: Lejsek, Z., 2017.

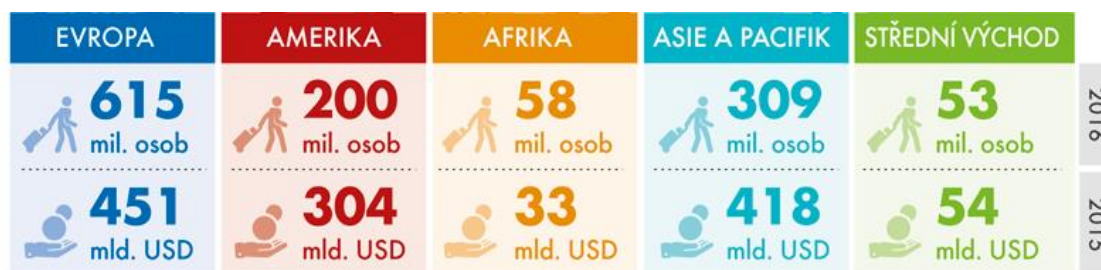
Podle Lejska (2017) mezinárodní příjezdy turistů vzrostly v roce 2016 meziročně o 3,9 % na 1 235 mil. UNWTO předpovídá, že do roku 2030 se zvýší až na 1,8 mld. Na základě této prognózy sice poroste počet mezinárodních příjezdů turistů do všech 5 regionů, ale v každém regionu bude mít tento nárůst jiné tempo. Podle prognózy UNWTO klesne podíl Evropy na mezinárodních příjezdech do roku 2030 z 57 % na 41%, stejně tak podíl Ameriky z 19% na 14%. Na druhé straně by mělo docházet k nárůstu podílu mezinárodních příjezdů turistů v Asii a Pacifiku, viz následující obrázek.

Obrázek 2: Prognóza mezinárodních příjezdů turistů do roku 2030

Zdroj: Lejsek, Z., 2017.

Následující obrázek obsahuje údaje o počtech mezinárodních příjezdů turistů v roce 2016 (v mil. osob) v Evropě, Americe, Africe, Asii a Pacifiku a na Středním východě. Součástí obrázku je také přehled příjmů (v mld. USD), které výše zmíněným regionům plynou z mezinárodního turismu za rok 2015.

Obrázek 3: Počty mezinárodních příjezdů v roce 2016 (v mil. osob) a příjmy z turismu za rok 2015 (v mld. USD)

Zdroj: Lejsek, Z., 2017.

4.2 Regionální rozložení mezinárodního turismu podle UNWTO

Jak uvádí Hamarneh (2012, s. 20), Palatková (2011, s. 87) *UNWTO dělí svět do pěti základních regionů, kterými jsou Afrika, Amerika, Asie a Pacifik, Evropa a Blízký východ.*

K ZAPAMATOVÁNÍ: DĚLENÍ REGIONŮ PODLE UNWTO

Tyto regiony se dále dělí na menší územní celky:

- Afrika se člení na Severní a Subsaharskou část.
- Amerika se člení na Severní Ameriku, Karibik, Střední Ameriku a Jižní Ameriku.
- Asie a Pacifik se člení Severovýchodní a Jihovýchodní Asii, Oceánii a Jižní Asii.
- Evropa se člení na Severní, Západní, Střední a Východní, Jižní a Středomořskou část.

4.2.1 EVROPA JAKO DOMINANTNÍ REGION MEZINÁRODNÍHO TURISMU

Evropa s Asií tvoří jednotný superkontinent Euroasii, vzhledem k historickému a kulturnímu vývoji je považována za samostatný světadíl. Evropa se nachází na severní, východní a západní polokouli, v mírném klimatickém pásu.

Podle Palatkové (2011, s. 87, s. 97 – 100) se jedná o region velmi členitý, nejrobustnější ze sledovaných 5 regionů co do objemu mezinárodních příjezdů / výjezdů i příjmů / výdajů. Zároveň je Evropa regionem s nejnižší dynamikou růst mezinárodního turismu. Evropský region se dělí na 5 subregionů: Hamarneh (2014)

- Z. Evropa (Rakousko, Belgie, Francie, Německo, Nizozemsko, Švýcarsko atd.),
- J. Evropa (Řecko, Itálie, Španělsko, Portugalsko, Chorvatsko, Albánie a další),
- Střední a V. Evropa (Arménie, Bělorusko, ČR, Slovensko, Polsko, Moldávie a další),
- Severní Evropa (Dánsko, Finsko, Irsko, Island, Norsko, Švédsko, VB),
- Východní Středomořské státy (Kypr, Izrael, Turecko).

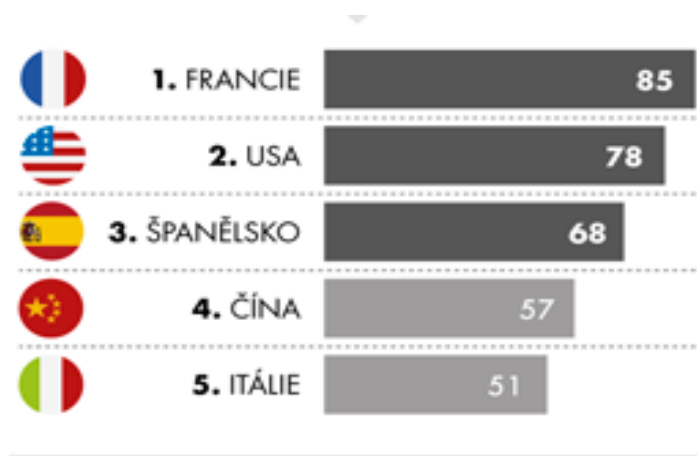
Autor distanční studijní opory dává přednost trávení dovolené ve vybraných částech jižní Evropy a jen tím potvrzuje tu skutečnost, že Evropa patří mezi nejčastěji zvolenou destinaci pro dovolenou. Pro autora je nejoblíbenější destinací Řecko. Pevninské Řecko a jeho ostrovy, měl možnost navštívit již nejméně 10x. V této destinaci ho zaujala pohostinnost místních obyvatel, vybrané známé řecké nápoje (ouzo) a také řecká gastronomie (řecký salát, tzatziki, baklava, olivy apod.) V Řecku, autor distanční studijní opory, trávil čas jak sluněním a relaxací na pláži v kombinaci s poznáváním kulturně-historických zajímavých míst. Vždyť Řecko je považováno za kolébku staré civilizace.

Podle Palatkové (2011, s. 97 – 100) je Evropa typická nadprůměrným podílem vnitroregionálních příjezdů a výjezdů (asi 90 %), a to mimo jiné díky vysoké intenzitě turismu mezi zeměmi sousedními nebo blízkými i díky kratším vzdálenostem mezi jednotlivými zeměmi. Asi 50 % mezinárodních příjezdů do Evropy se uskutečňuje silniční dopravou, letecky téměř 40 %.

Podle Palatkové (2011, s 99) k hlavním evropským destinacím patří kromě těch, které figurují v hlavních destinacích celosvětově, také Ukrajina, Ruská federace, Řecko, Portugalsko, Polsko a další. Podle příjmů z mezinárodního turismu je však struktura hlavních destinací poněkud odlišná, kdy se výrazněji prosazují destinace Severní Evropy, mezi které můžeme zařadit např. Švédsko, Norsko, Dánsko. Kromě těchto států má největší příjmy z cestovního ruchu také Švýcarsko nebo Belgie. Podle příjezdů, prvních deset trhů, představuje téměř 40 % evropských příjezdů, pokud se týče příjmů, tak tvoří skoro 35 %.

Podle Palatkové (s. 97 - 100), Hamarneh (2014, s. 35) *hlavním důvodem cesty jsou rekreační, prázdninové a volnočasové cesty (asi 50 %), obchodní cesty (25 %) a návštěvy příbuzných a známých, náboženské cesty (asi 25 %).* Region Evropy je regionem heterogenním, zahrnujícím ekonomicky i kulturně odlišné země. Těžiště evropského mezinárodního turismu příjezdového i výjezdového je v západní části Evropy. Vysoký stupeň ekonomické vyspělosti znamená rovněž vysoký podíl účasti evropského obyvatelstva na mezinárodním turismu.

Podle Lejska (2017) můžeme rozdělit svět do 2 skupin. 1 skupinu tvoří rozvíjející se ekonomiky, 2 skupinou zase tvoří stát, pro které je typická rozvinutá ekonomika. V roce 2015 mezi nejvíce navštěvované destinace Evropy patřila Francie, Španělsko a Itálie, viz obrázek níže.

Obrázek 4: Mezinárodní příjezdy turistů v roce 2015 v Evropě (mil. osob)

Zdroj: Lejsek, Z., 2017.

Za 1. čtvrtletí 2017 podle Mikuly (2017) *největší meziroční zvýšení poptávky po ubytování zaznamenaly středomořské ostrovní státy Malta (+16,2 %) a Kypr (+14,0 %).* Tyto oblíbené dovolenkové destinace jsou vyhledávané především zahraničními turisty z celé Evropy a stejně tak tomu bylo na začátku roku 2017.

Jak uvádí Mikula (2017a) *podíl domácí klientely v ubytovacích zařízeních činil na Kypru 34 % a na Maltě pouze 14 %.* Česká republika, která se umístila hned za nimi a skončila s meziročním nárůstem počtu ubytovaných osob na třetím místě (+11,1 %), je u domácích hostů více v oblibě. Jejich podíl na ubytování se přiblížil 50 %.

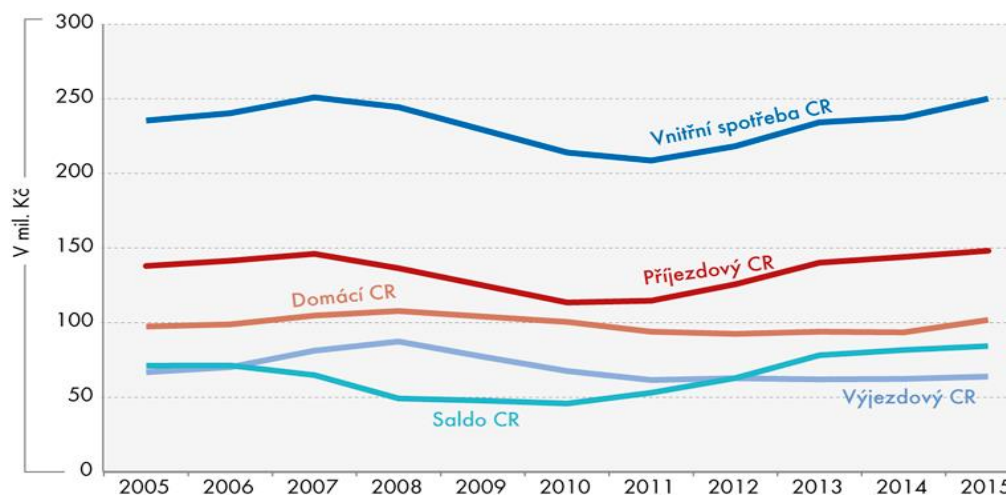
Obdobnou situaci jako u příjezdů podle Mikuly (2017) *bylo možné pozorovat na evropském kontinentu také u počtů přenocování.* Ve všech hromadných ubytovacích zařízeních na starém kontinentu se počet strávených nocí za první tři měsíce roku 2017 meziročně zvýšil o tři miliony, tedy o 0,7 %.

ČESKÁ REPUBLIKA

Podle Palatkové (2011, s. 99) pozice České republiky ve světových příjezdech činí asi 0,7 %, ve světových příjmech asi 0,8 %.

Česká re-
publika

Na následujícím obrázku je vidět, jak se vyvíjela vnitřní spotřeba cestovního ruchu, domácí, příjezdový a výjezdový cestovní ruch, včetně salda cestovního ruchu v České republice, v období 2005 – 2015.

Obrázek 5: Spotřeba a saldo cestovního ruchu České republiky v letech 2005 - 2015 (v mld. Kč.)

Zdroj: Lejsek, Z., 2017.

Jak uvádí Lejsek (2017) *do Česka přijelo v roce 2016 rekordních 31,1 milionu zahraničních návštěvníků, meziročně o 11,7 % více. V tuzemských hotelech, penzionech, kempech a soukromí se jich z toho ubytovalo 12,2 milionu. Dalšíh 16,2 milionu byli jednodenní návštěvníci a 2,6 milionu cizinců byli tranzitující návštěvníci. Zahraniční návštěvníci v roce 2016 v Česku utratili podle odhadu celkem 228 miliard Kč. Ve srovnání s rokem 2015 tak vzrostly jejich celkové výdaje o 22 miliard korun, tedy o 10,5 procenta.*

Ve 2. čtvrtletí roku 2017 podle Mikuly (2017) *přijelo do hromadných ubytovacích zařízení celkem 5,2 mil. hostů, což meziročně představovalo zvýšení o 14,1 %. Počet zahraničních hostů se zvýšil o 15,6 %, domácích návštěvníků přibýlo o 12,4 %. Mezi hlavní důvody návštěvy České republiky uvádějí turisté především nákupy a dovolenou.*

Z pohledu kategorizace ubytování podle Mikuly (2017) *byl největší zájem o hotely, meziročně se zvedl zájem o jejich služby o 14,2 % (celkem 3,8 mil. návštěvníků). Hotely vykazaly o 12,2 % více rezidentů a zvýšil se také počet ubytovaných nerezidentů o 15,4 %. Do penzionů přijelo celkem 541 tis. návštěvníků (+19,0 %). Úspěšné čtvrtletí měla také ostatní ubytovací zařízení, a to včetně kempů, kde došlo k meziročnímu zvýšení o 21,2 %. Také*

chatové osady a turistické ubytovny si připsaly zvýšení počtu ubytovaných hostů, a to o 6,9 %.

Podle Mikuly (2017) stojí za připomenutí, že došlo k nárůstu ve 2. čtvrtletí 2017 příjezdů z Německa (543 tis. hostů) s meziročním zvýšením o 12,6 %. Druhou a třetí nejpočetnější skupinu ubytovaných tvořili Slováci (182 tis.) a turisté Spojených států amerických (169 tis. příjezdů).

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Zjistěte podle ČSÚ, jak se vyvíjel ukazatel „počtu přenocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních podle zemí v ČR“ od roku 2012. Vyhotovený samostatný úkol bude odevzdán v tištěné podobě vyučujícímu daného kurzu a to do konce semestru výuky daného předmětu.

Podle COT (2017a) nákupnímu cestovnímu ruchu v České republice dominují destinace v blízkosti větších hraničních přechodů. Tři čtvrtiny turistů míří především do Prahy, pak teprve do Brna, Českého Krumlova, Karlových Varů a dalších lázeňských a turisticky atraktivních míst.

Jak také uvádí COT (2017a) nejnavštěvovanějším turistickým cílem roku 2016 byl Pražský hrad, kam zavítalo celkem 2,1 milionu návštěvníků, což bylo meziročně o 12 % více. Na druhé příčce se umístila lanová dráha na Petřín. Ta za rok 2016 svezla téměř 1,8 milionu návštěvníků, což bylo o 19 % více než v roce předchozím.

V rámci Moravskoslezského kraje byla nejnavštěvovanější turistickou atrakcí Dolní oblast Vítkovic a Landek Park v Ostravě, kterou navštívilo 1 301,6 mil. turistů.

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Před další částí kapitoly, která se bude věnovat rozložení mezinárodnímu cestovnímu ruchu v mimoevropských teritoriích, si udělejte chvíli přestávku a zavzpomínejte na místa, která jsou vzdušnou čarou nejdál od Vašeho domova v ČR a která jste měli možnosti navštívit, ať už formou rekreace nebo služební cesty.

4.2.2 ROZLOŽENÍ MEZINÁRODNÍHO TURISMU V REGIONU AFRIKY, AMERIKY, ASIE A PACIFIKU, BLÍZKÉHO VÝCHODU

Afrika

Jak uvádí Palatková (2011, s. 95), Hamarneh (2014, s. 27) **region Afrika** odpovídá *teritoriálnímu vymezení afrického kontinentu s výjimkou Libye a Egypta, které jsou dle metodiky řazeny k regionu Středního východu. Region Afrika se vyznačuje poměrně vysokými tempy růstu, avšak vyšší mírou nestability, zejména politické, jež společně s dalšími faktory (extrémní chudoba, hladomory, přístup k pitné vodě apod.) brání rozvoji turismu a využití primárního potenciálu turismu, který regiony nabízí.*

Podle Palatkové (2011, 2013) *Afrika představuje z hlediska rozlohy jeden z největších, avšak z hlediska podílu na mezinárodním turismu jeden z nejméně významných regionů.*

Podle metodiky UNWTO se Afrika dělí na subregion severní Afriky a subregion Subsaharské Afriky, který bývá někdy dále rozdělován na západní Afriku (Ghana, Senegal, Pobřeží slonoviny a další), východní Afriku (Zimbabwe, Keňa, Mauricius a další), střední Afriku (Gabon, Angola apod.) a jižní Afriku (JAR, Botswana, Namibie atd.) Palatková (2013), Hamarneh (2014)

Palatková (2011, s. 95 – 96) *uvádí, že největší význam má severní, jižní a východní subregion, význam ostatních subregionů je malý. Turisticky nejatraktivnějšími zeměmi regionu severu Afriky je Maroko a Tunisko, tedy země, jejichž cestovní ruch je zaměřen především na plážovou turistiku a které vhodně využívají svou přímořskou geografickou polohu. Jsou to zároveň země, jež mají ze zkoumaného regionu nejvíce rozvinutou turistickou infrastrukturu, proto nabízejí návštěvníkům vhodné podmínky.*

Hamarneh (2014), Palatková (2013) *uvádějí, že africký region je však regionem vysoce nestabilním z politického, bezpečnostního i ekonomického hlediska. I přes poměrně vysokou dynamiku vývoje turismu v africkém regionu nelze do budoucna předpokládat žádné dramatické změny ve váze Afriky v mezinárodním turismu právě kvůli řešení mnoha problémů, k nimž patří např. přístup k pitné vodě, nedostatek potravin, negramotnost, různé nemoci apod.*

Amerika

Podle Hamarneh (2014, s. 26), Palatkové (2011, s. 94 – 95) **region Ameriky** zahrnuje *Severní, Jižní i Střední Ameriku a donedávna představoval hned po Evropě druhý nejvýznamnější region co do sledovaných ukazatelů. Vzhledem ke zpomalení tempa vývoje (a v některých letech dokonce propadu) mezinárodního cestovního ruchu zejména v USA, které jsou nejvýznamnějším zdrojovým trhem i destinací v regionu Amerik, ztratil region svoji dynamiku ve prospěch regionu Asijsko-pacifického.*

Region Ameriky podle Palatkové (2011, 94) *je regionem s nejnižší dynamikou mezinárodních příjezdů, jehož podíl na příjmech byl vždy výrazně vyšší než podíl na příjezdech. Od roku 2001 se však region (zejména USA) potýkal s neustálými problémy v podobě politicko – bezpečnostních rizik (11. září 2001) a zdravotních rizik (SARS, 2003)*

Podle Havrlanta, Máchy a Siweka (2012), Palatkové (2013) *region Ameriky se dělí na 4 subregiony, z nichž nejvýznamnější pozici zaujímá Severní Amerika, a to díky zejména USA. Ostatní subregiony, především subregion Karibik a Střední Amerika se vyznačují vyšší dynamikou. Jak zmiňuje Palatková (2011, s 94) Jižní Amerika zahrnuje destinace, jejichž potenciál zůstává doposud nevyužit a jejichž rozloha i atraktivita pro cestovní ruch jistě neodpovídají objemům turismu na úrovni nižší, než jsou mezinárodní příjezdy a příjmy ČR.* Na druhé straně význam subregionů podle výdajů na výjezdový cestovní ruch se příliš neliší, avšak pozice subregionu Severní Ameriky je daleko výraznější a dosahuje hodnot až 85 % na celkových regionálních výdajích (zejména díky USA).

Podle Palatkové (2011, s 93), Hamarneh (2014, s. 25) **Asijsko-pacifický region** představuje území od Iráku, přes Írán, Afghánistán, Mongolsko až po Japonsko a pak na jih až po Austrálii. Lze je rozdělit do následujících subregionů: *SV Asie, JV Asie, Jižní Asie, Oceánie.*

Asijsko-pacifický region

Palatková (2013) i Hamarneh (2014) shodně konstatují, že regionální rozložení mezinárodního turismu je ovlivněno řadou faktorů, mezi které řadí jak primární, tak sekundární nabídku, mezinárodní poptávku, faktory ekonomickými, sociokulturními, bezpečnostními, politickými, zdravotními a v neposlední řadě také přírodní katastrofy, které jsou často spojené s ekologickými problémy. Palatková (2013, s. 110) *se také zmiňuje o tom, že kromě toho mnohé země Asijsko-pacifického regionu považují cestovní ruch za významný činitel svého národního hospodářství (např. Malajsie, Thajsko, Indonésie) a podporují jeho rozvoj účinnou politikou v oblasti marketingu, výstavbou infrastruktury a dalšími nástroji.*

Podle Hamarneh (2014), Palatkové (2013, s. 110 – 111) *nejvýznamnějším subregionem je sugregion Severovýchodní Asie (více jak polovina mez. příjezdů), a to díky destinacím jako Čína, Hongkong. V jihovýchodním subregionu jsou nejvýznamnějšími destinacemi Malajsie, Thajsko, Singapur. Subregion Jižní Asie má nejnižší podíl co do příjezdů i příjmů. Nejvýznamnějšími destinacemi je Indie. V rámci subregionu Oceánie, patří mezi nejvíce navštěvované státy zahraničními turisty Austrálie a Nový Zéland. Mezi nejméně navštěvované lokality můžeme zařadit Marshallovy ostrovy, Kiribati a Tuvalu v Oceánii, kde se podívá ročně pouze maximálně 2 000 turistů.*

Asijsko – pacifický region podle Palatkové (2013, s. 110), Hamarneh (2012) *patří k nejdynamičtějším, a to zejména díky destinacím subregionů SV a JV Asie. Jedním z faktorů rozvoje příjezdového turismu je jistě i existence uskupení APEC, ASEAN.*

Podle Hamarneh (2014), Palatkové 2011 (s. 97) **region středního východu** je velice dynamický regionem, který se skládá z několika zemí a na žádné subregiony se nedělí. *K nejvýznamnějším destinacím náleží Egypt, SAE, Saúdská Arábie a další. Region se vyznačuje pozitivním přístupem k rozvoji turismu jako „náhradní“ ekonomické aktivitě za těžbu surovin. Pokud se týká výdajů na mezinárodní výjezdy, pozice zemí je podobná s převahou Saúdské Arábie, a SAE. Další významnou zdrojovou zemí regionu představuje Kuvajt.*

Střední východ

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Jak se bude podle Vás lišit počet příjezdů v mezinárodním cestovním ruchu na vybraných světadílech v roce 2030.

Zůstane Evropa i v roce 2030 dominantním regionem v oblasti mezinárodního cestovního ruchu.

Jaké faktory budou rozhodovat o tom, jak se bude dařit jednotlivým regionům v mezinárodním cestovním ruchu.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Čím dál více destinací po celém světě začalo postupně investovat do oblasti cestovního ruchu a začaly se otvírat světu. Z tohoto důvodu se cestovní ruch se stal jejich hlavním hnacím motorem, a to zejména díky socio-ekonomickému pokroku prostřednictvím příjmů z vývozu, při vytváření pracovních míst, zakládání podniků a rovněž při rozvoji infrastruktury. UNWTO dělí svět do pěti základních regionů, kterými jsou Afrika, Amerika, Asie a Pacifik, Evropa a Blízký východ, které se dále dělí na menší územní celky (subregiony).

Každý region se liší jak počtem mezinárodních příjezdů, příjmy z mezinárodního cestovního ruchu, tržním podílem a také podílem na druhu dopravy apod. Evropa v současnosti vystupuje, ze sledovaných 5 regionů co do objemu mezinárodních příjezdů / výjezdů i příjmů / výdajů, jako dominantní region mezinárodního turismu. Zároveň je Evropa regionem s nejnižší dynamikou růst mezinárodního turismu. Co se týče České republiky, tak v posledních letech počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních roste. Do České republiky míří turisté zejména za nákupy a za dovolenou. Nejvíce příjezdů zahraničních hostů do České republiky je z Německa, z Ruska, ze Slovenska.

DALŠÍ ZDROJE

1. HAMARNEH, I., 2014. *Mezinárodní cestovní ruch: vybrané kapitoly*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-040-2.
2. HAMARNEH, I. *Geografie turismu - mimoevropská teritoria*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4430-8.
3. LEJSEK, Z. 2017. *Největší příjmy z cestovního ruchu mají Spojené státy*. In *Statistika a My*. Měsíčník ČSÚ. [online] 2017 [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2017/05/nejvetsi-prijmy-z-cestovniho-ruchu-maji-spojene-staty/>

4. PALATKOVÁ, M., 2013. *Mezinárodní cestovní ruch: 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4862-7.
-

OTÁZKY

1. Jak se vyvíjel mezinárodní cestovní ruch v posledních 60 letech 20 st..
 2. Vysvětlíte regionální rozložení mezinárodního turismu podle UNWTO.
 3. Charakterizujte příjezdový cestovní ruch v ČR.
 4. Popište pomocí číselné argumentace rozložení mezinárodního cestovního ruchu v Evropě.
-

ODPOVĚDI

1. Podkapitola 4.1, str. 49 - 51.
 2. Podkapitola 4.2, str. 51.
 3. Podkapitola 4.2.1, str. 52 - 55.
 4. Podkapitola 4.2.1 – 4.2.2, str. 52 - 55.
-

ŘEŠENÁ ÚLOHA

1. I přes občasné hospodářské výkyvy, počet zahraničních turistů:
 - a) roste
 - b) klesá
 - c) nemění se
2. Pro mezinárodní cestovní ruch v Evropě je charakteristický:
 - a) nadprůměrný podíl vnitroregionálních příjezdů, ale zanedbatelný podíl na výjezdech
 - b) nadprůměrný podíl vnitroregionálních příjezdů a výjezdů
 - c) minimální podíl vnitroregionálních příjezdů, tak i výjezdů

3. pozice České republiky ve světových příjezdech a ve světových příjmech činí asi:
- a) 17 % a 10 %
 - b) 0,7 % a 1 %
 - c) 0,7 % a 0,8 %

Správné odpovědi: 1a, 2b, 3c

5 PAMÁTKY UNESCO A MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

V této kapitole se studenti seznámí s památkami UNESCO ve vybraných státech Evropy a ve světě. V této části kapitoly je také přiblížena role památek UNESCO v mezinárodním cestovním ruchu.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- stručně vysvětlit mezinárodní ochranu kulturního dědictví,
 - vyjmenovat některé památky UNESCO jak v České republice, tak i v dalších vybraných státech Evropy i ve světě,
 - objasnit význam památek UNESCO v mezinárodním cestovním ruchu.
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas ke zvládnutí problematiky této kapitoly je přibližně 7 hodin.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Úmluva o ochraně světového dědictví, památky, UNESCO, seznam památek, kulturní a přírodní dědictví, mezinárodní cestovní ruch.

PRŮVODCE TEXTEM

Pátá kapitola je věnována problematice mezinárodního cestovního ruchu a památkám UNESCO. Je rozdělena do tří podkapitol.

První podkapitola pojednává o mezinárodní ochraně kulturního dědictví, včetně role mezinárodní organizace UNESCO v turismu.

Druhá podkapitola je věnována vybraným památkám (jak hmotného, tak i nehmotného charakteru) v České republice.

Třetí podkapitola je věnována vybraným památkám UNESCO (s důrazem na evropské památky) a jejich vlivu na mezinárodní cestovní ruch.

5.1 Mezinárodní ochrana kulturního dědictví, UNESCO

Jak uvádí Pros (2009) počátky kultury a umění člověka sahají až do pravěku. Kulturními projevy lidské společnosti se věnuje kulturní dědictví, které Kmeco (2006) tímto označuje různé stopy lidské existence s historickým, kulturním či archeologickým charakterem (např. budovy, konstrukce, dopravní prostředky, artefakty nebo jejich části apod.). Důležitou součástí kulturního dědictví, je také jeho ochrana, kterou Kesner, Moravec, Novotný a Parmová (2008, s. 44) *popisují jako ochranu památek, které jsou zárukou zachování pro budoucí pokolení. Je třeba zajistit, aby užívání dědictví současnou generací nesnižovalo schopnost užití i budoucími generacemi.*

Jako světové dědictví můžeme označit památky nejrozličnějšího charakteru, které byly přijaty na tzv. „**Seznam světového dědictví**“. Seznam památek UNESCO **rozlišuje jak hmotné dědictví lidstva (materiální), tak i dědictví nehmotné povahy (nemateriální).**

UNESCO

Jak uvádí NPÚ (2017) **UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)** - Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu je mezinárodní vládní organizace při Organizaci spojených národů, se sídlem v Londýně. K jejímu založení došlo v roce 1945. Naproti tomu má UNESCO sídlo v Paříži a jejím úkolem je dbát na vzájemnou spolupráci mezi jednotlivými národy v oblasti rozvoje výchovy, vzdělávání, také na poli vědecké spolupráce apod.

V roce 1972 přijaly členské země UNESCO Úmluvu o světovém dědictví, která doplňuje úpravu péče o přírodní a kulturní památky jednotlivých zemí a která směřuje k identifikaci, ochraně, obnově prezentaci nejvýznamnějších světových památek. Na základě Úmluvy byl konstituován **Výbor pro světové dědictví** (World Heritage Committee) a **Fond světového dědictví** (World Heritage Fund), které začaly pracovat v roce 1976.

K ZAPAMATOVÁNÍ: HLAVNÍ ÚKOLE ORGANIZACE UNESCO

Hlavním úkolem organizace UNESCO je:

- přičinit se o zachování míru po celém světě formou koordinace na poli věd, výchovně-vzdělávací, výměny informací apod.

NPÚ (2017) také uvádí, že ojedinělost systému UNESCO, na rozdíl od jiných činností ze systému OSN, spočívá v tom, že ve všech zemích existují na základě Ústavy UNESCO **národní komise pro spolupráci s UNESCO**.

Jak uvádí Blažková (2017) na základě Úmluvy se vytváří **Seznam světového dědictví (World Heritage List)**, do něhož jsou zapisovány památky s mimořádnými univerzálními hodnotami. Seznam zahrnuje vybrané kulturní památky (architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, skupiny budov, kombinování díla člověka a přírody, místa archeologických nálezů) a přírodní celky (přírodní jevy, geologické a geomorfologické útvary, přírodní lokality) vynikající univerzální hodnoty, tj. hodnoty, která přesahují národní hranice.

Seznam světového dědictví

Podle Úmluvy můžeme rozlišit hmotné kulturní dědictví UNESCO na památky přírodního dědictví, památky kulturního dědictví nebo památky smíšeného charakteru. Kromě tohoto UNESCO zároveň vede i Seznam památek světového dědictví v ohrožení. (Čerňanský, 2017)

Podle Čerňanského (2017) za **památky přírodního dědictví** se považují zejména *přírodní jevy, geologické útvary a oblasti s přirozeným výskytem ohroženého druhu zvířat nebo rostlin a přírodní lokality, ve všech případech výjimečné světové hodnoty*. **Za památky kulturního dědictví** jsou považovány existující či zaniklé sídelní lokality, soubory staveb i areály budov nebo jednotlivé stavby, které se vyznačují výjimečnou světovou hodnotou z hlediska dějin, umění či vědy. **Za památky smíšeného charakteru** se zase považují památky kulturního dědictví situované na území památky přírodního dědictví a charakteristické vzájemným prolínáním přírodních a lidských výtvorů.

5.2 Památky UNESCO v České republice

Podle Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví *k ní ČSFR přistoupila dne 15. 11. 1990 a závaznou se pro ni stala dnem 15. 2. 1991. Na základě sukcese (následnictví) je platná pro ČR. Text Úmluvy a oznámení o přístupu byly publikovány ve Sbírce zákonů č. 159/1991 Sb. Hlavním posláním Úmluvy je povinnost smluvního státu zabezpečit označení, ochranu, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví budoucím generacím. Stát to zajistí při maximálním využití svých vlastních zdrojů, případně s mezinárodní pomocí a spoluprací. Spolupráce České republiky s UNESCO v oblasti péče o kulturní dědictví je v kompetenci Ministerstva kultury.*

Největší podíl spolupráce je založen na naplňování Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Jedná se o unikátní mezinárodní právně závazný dokument, který spojuje princip ochrany kulturního dědictví s ochranou přírody.

Indikativní seznam

Podle Blažkové (2017) zápisu na Seznam světového dědictví předchází **nominace k zápisu na Seznam světového dědictví (Tentative List)**, *jenž je soupisem takových míst, která jednotlivý stát zamýšlí v nejbližších letech nominovat k zápisu. Jde o určitý plán práce a současně o důležitou informaci pro ostatní státy.* „Indikativní seznamy“ členských států jsou od roku 2007 veřejně dostupné na internetových stránkách Centra světového dědictví: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/>. Podle poslední revize indikativního seznamu k 15. 1. 2015 je v České republice navrženo na zápis na Seznam světového dědictví 19 památek (z toho 18 kulturních památek a 1 památek přírodního charakteru).

Nominační proces

Jak dále uvádí Blažková (2017) „**Nominační proces**“ je završen hodnocením podkladů na zasedání Výboru světového dědictví, členové Výboru jsou předem z podkladů seznámeni s odbornou rešerší a návrhem rozhodnutí, které připravují Poradní organizace. V České republice zpracovává z pověření ministerstva kultury ČR podklady pro nominaci kulturních památek ČR na Seznam světového dědictví Národní památkový ústav (NPÚ). Vedle toho také NPÚ se věnuje přípravě podkladů pro monitorovací zprávy o těch českých památkách, které již na tomto prestižním Seznamu zapsány jsou.

Podle Českého dědictví UNESCO (2017) má Česká republika na Seznamu světového dědictví celkem 12 památek. Jedná se o:

- Prahu a její historické jádro (1992).
- Český Krumlov se svým historickým jádrem (1992).
- Telč s jejím historickým jádrem (1992).
- Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (1994).
- Historické jádro Kutné Hory s kostelem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci (1995).

- Kulturní krajina Lednice -Valtice (1996).
- Zahrady a zámek v Kroměříži (1998).
- Vesnická památková rezervace Holašovice (1998).
- Zámek v Litomyšli (1999).
- Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci (2000).
- Vila Tugendhat v Brně (2001).
- Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči (2003).

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zamyslete se nad tím, které památky, ať už přírodního nebo kulturního dědictví v ČR, byste navrhli do nominace k zápisu na Seznam světového dědictví a to z jakého důvodu.

Mezi nehmotné památky UNESCO v České republice můžeme zařadit: (České dědictví UNESCO, 2017)

- Slovácký Verbuňk (2005) – je mužský tanec, charakteristický svými vysokými skoky. U tohoto tance nejsou dány předem žádné připravené kroky, vždy záleží na improvizaci daného tanečníka. Tento druh tance můžeme najít zejména v regionu Slovácka.
- Sokolnictví (2010) – existuje více jak 4 000 let, je to důkaz toho, že člověk i dravý pták mohou žít spolu i vedle sebe.
- Masopust (2010) – jedná se o zvyk, tradici spojenou s rejem masek. Můžeme se s touto tradicí setkat v Hamrech či Studnici, která vznikla už na konci 19. st.
- Jízdu králů (2011) – je jen málo míst, kde se tato lidová tradice dochovala. Mezi tyto místa můžeme zařadit Slováckou nebo Hanou.
- Loutkářství (2016) – je poslední nehmotnou památkou, která byla zařazena na seznam UNESCO památek pro svůj kulturní a společenský význam.

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Než se budete věnovat vybraným turistickým památkám zařazených na seznam památek UNESCO ve vybraných zemích, udělejte si nějaký dobrý nealkoholický drink, u kterého si zavzpomínejte na to, která UNESCO památka v ČR se Vám líbila nejvíce při Vaší návštěvě vybraného regionu.

5.3 Mezinárodní cestovní ruch a vybrané památky UNESCO

Podle Tomanové (2015) turistické památky nejružnějšího charakteru přitahují turisty z různých regionů. Tento jev má za následek zvýšení příjmů do státních rozpočtů, které plynou právě z mezinárodního cestovního ruchu. Na druhé straně je zvýšený zdroj příjmů doprovázen negativními vlivy rozvoje cestovního ruchu, zejména v pomalém ničení turisticky atraktivních míst, které trpí pod návalem turistů. Proto si řada odborníků, kteří se oblasti cestovního ruchu věnují, zda nenastal náhodou čas, kdy by bylo vhodné zavést určitá omezení na vybraných místech, s cílem eliminovat negativní dopady na životní prostředí, místní komunitu apod.

Mezi nejnavštěvovanější památky UNESCO, které každým rokem navštíví několik milionů turistů, můžeme zařadit např. Katolickou katedrálu Notre-Dame de Paris, Velkou čínskou zeď, Operu v Sydney, Kooseum v Římě, komplex opevněných paláců Alhambra, Generalife, Albayzin a jejich zahrady apod.

Podle Lébra (2016) v Evropě živelný růst turistiky do nejproslulejších míst přináší velké škody a hrozí i jejich vyřazení ze seznamu UNESCO, např. Dubrovník, Plitvická jezera, Kotor. Jak uvádí také Tomanová (2015) *problémy mají také nejznámější místa ve světě*, jako např. chrám Angkor Wat v Kambodži nebo Machu Picchu, *kteřé pod návalem turistů trpí*. V důsledku velkého počtu turistů, kteří se shromažďují na jednom místě u vybraných turistických atraktivit, to může způsobit nevratné poškození této památky, které v konečném důsledku může skončit až snížením kvality života místních obyvatel. Co může být pak horšího pro místní komunitu než vidět chátrající památku každý den na očích a pamatovat si jak vypadala, než došlo k tomuto procesu.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Zamyslete se nad tím, jaké řešení by pomohlo k tomu, aby vzrůstající počet turistů se negativně neprojevoval ve výše uvedených oblastech. Své myšlenky sepište a vyhotovený samostatný úkol bude odevzdán v tištěné podobě vyučujícímu daného kurzu a to do konce semestru výuky daného předmětu.

V září 2017 bylo na seznamu světového dědictví 1073 položek. Z toho 832 položek kulturního dědictví, 206 přírodního a 35 smíšeného ve 167 státech světa. Nejvíce památek světového dědictví se nachází v Itálii (53), Čínské lidové republice (52), Španělsku (46), Francie (43) a Německa (42). Česká republika měla k září 2017 na seznamu světového dědictví stejně zapsaných památek (12) jako např. Peru, Jižní Korea a Švýcarsko.

Jednotlivá zasedání Výboru pro světové dědictví se konají každým rokem v jiném státě. Na těchto zasedáních se projednává správa stávajících památek ze seznamu světového dědictví a přijímají se nominační dokumenty z jednotlivých států. Vrcholem těchto zasedání bývá to, během kterého se vyhláší nové památky, které se budou připisovat na seznam. V červenci 2017 se konalo již 41. zasedání Výboru v Krakově v Polsku, kdy došlo k zápisu 21 nových položek do seznamu světového dědictví UNESCO.

Mezi památky zapsané na Seznam světového dědictví UNESCO na Slovensku můžeme zmínit např.: Holeček (2011, s. 594 – 606)

- Centrum Bánské Štiavnice – je staré báňské město s královskými kořeny, proslavené starobylými důlními šachtami v údolí Štiavnických vrchů. V historickém centru města se nachází rozsáhlý komplex památek, z nichž nejvýznamnější je Starý zámek, vzniklý v 16. st. přestavbou původního opevněného kostela a pozdně gotický římskokatolický kostel Panny Marie Sněžné z počátku 16. st,
- Centrum Levoče – někdejší královské město bylo založeno na přelomu 13. a 14. st.,
- Spišský hrad a okolí - Spišský hrad byl postaven v jedinečném urbanisticko-krajinářském komplexu střední Spiše. Jeho ruiny s plochou 4ha jsou pokládány za nejrozsáhlejší středověké světské sídlo ve střední Evropě,
- Vlkolínec - představuje typ vesnického středověkého sídla s dřevěnou architekturou horských a podhorských oblastí s nenarušenou zástavbou srubových domů,

- Centrum Bardejova - Nejrozsáhlejší památkový komplex na Slovensku, který je tvořen zachovalými městskými hradbami s 11 baštami z let 1352 – 1376, gotickým farním kostelem sv. Egídia, radnicí a měšťanskými domy s typickými trojúhelníkovými štíty,
- Bukové pralesy Karpat v Národním parku Poloniny a Vihorlat v Chráněné krajině oblasti Vihorlat,
- Dřevěné kostely slovenské části Karpat – do Seznamu UNESCO bylo vybráno několik nejceněnějších dřevěných sakrálních staveb, které dokládají kombinaci vlivu západní a východní kultury (latinské a byzantské) a lidového i profesionálního stavitelství na slovenském venkově, apod.

Mezi památky UNESCO v Polsku patří např.: UNESCO (2015), (Pro Travel, 2017)

- Historické centrum Krakova - staré město včetně královského hradu a opevnění,
- Varšavské staré město - historické centrum městě, které bylo po 2. světové válce zrekonstruováno,
- Staré město Zamość - renesanční město s původním půdorysem a opevněním,
- středověké město Toruň - komplex středověkých architektonických památek
- královské solné doly Wieliczka a Bochnia - historické solné doly,
- hrad Malbork řádu německých rytířů – největší středověký cihlový hrad v Evropě.

Podle Holečka (2017, s 352 – 419) mezi významné památky UNESCO v Německu můžeme zařadit např.:

- Katedrála Panny Marie v Cáchách patří k nejvýznamnějším církevním stavbám v Německu. Je biskupským kostelem cášské diecéze.
- Poutní kostel sv. Josefa u bičovaného Spasitele ve Wies je rokokový kostel oválného tvaru, který se nachází v bavorské v obci Steingaden. Jeho počátky sahají do 40. let 18. st., kdy nahradil stávající kapli na tamějším návrší. Stavby se ujal Dominikus Zimmermann, německý rokokový architekt a štukatér, hlavní část malířské výzdoby je dílem jeho bratra Johanna Zimmermanna. Od roku 1983 je součástí světového dědictví UNESCO.
- Zámky Augustusburg a Falkenlust jsou rokokové zámky v německém Brühlu. Obě budovy byly vystavěny na počátku 18. st. na popud arcibiskupa a kurfiřta

Clemense Augusta z Kolína. V minulosti i v současné době slouží německé vládě jako reprezentativní budovy. Patří k významným rokokovým i německým památkám. Od roku 1984 jsou oba zámky součástí světového dědictví UNESCO,

- Waddenzee je pobřežní část Severního moře mezi Frískými (též Wadskými) ostrovy a pevninou Nizozemska, Německa a Dánska. Jedná se o tzv. wattové moře, které je 500 km dlouhé a průměrně 20 km široké a které má nesmírnou ekologickou hodnotou. Většina jeho rozlohy je prohlášena ramsarským mokřadem, německá a nizozemská část je od července roku 2009 světovým přírodním dědictvím UNESCO. Waddenzee se také využívá pro rybářství, turistiku a v nizozemské části pro těžbu zemního plynu,
- Výmar je město v německém Durynsku na řece Ilm. Leží 25 km od města Erfurt. Na přelomu 18. a 19. st. se stal Výmar centrem německého společenského a duchovního života (viz Výmarská klasika). Bylo to díky současnému působení Goetha a Schillera na vévodském dvoře. Ve Výmaru byla vyhlášena Výmarská republika. Před a za druhé světové války bylo město baštou NSDAP, v blízkosti města byl vybudován koncentrační tábor Buchenwald,
- Bamberk je historické město, které můžeme najít v Bavorsku v jihovýchodní části Německa. Dochované historické centrum patří k nejhezčím v zemi (říká se mu „Francký Řím“).

KONTROLNÍ OTÁZKA

Které památky UNESCO jste měli možnost navštívit. Které památky z celého světa zařazené na seznam UNESCO Vás naopak lákají pro návštěvu. Diskuse proběhne na jednom z tutoriálů daného předmětu.

Podle Rakouské národní turistické centrály (2017) mezi významné památky UNESCO v Rakousku patří např.:

- zámek Schönbrunn - letní habsburská rezidence spolu se světoznámou zoologickou zahradou je to nejlepší co můžete vidět při každé návštěvě Vídně.
- Staré město Vídně - historické centrum Vídně náleží díky své malebnosti k nejkrásnějším městským památkám v Evropě.
- Semmeringbahn - nejkrásnější cesta z Vídně na jih Rakouska vede po železnici kolem „kouzelné hory“ Semmeringu,

- Nezdské jezero - je to místo, kde se střetávalo mnoho kultur od dávných dob, proto zde můžeme najít velké množství historických památek.

Velmi významnou památkou UNESCO, kterou můžeme dokonce najít v 6 zemích (Německo, Francie, Itálie, Rakousko, Slovinsko a Švýcarsko) kolem Alp, jsou prehistorické kůlové stavby, které vznikly přibližně 4 000 let př. n. l. Jak vádí TTG (2014) jedná se celkem o 111 míst s pozůstatky kůlových staveb, které jsou částečně na pevnině, jindy již pod vodou, nebo v močálech.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Mohou být památky UNESCO vyřazeny z tohoto seznamu, a pokud ano, z jakého důvodu podle Vás mohou být vybrané památky vyškrtnuty ze seznamu památek UNESCO.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Ochrana mezinárodní památek je zárukou jejího zachování pro budoucí pokolení. Je třeba zajistit, aby užívání dědictví současnou generací nesnižovalo schopnost užití i budoucími generacemi. Památky UNESCO můžeme rozdělit na hmotné dědictví lidstva (materiální), tak i dědictví nehmotné povahy (nemateriální). Hmotné památky můžeme dále rozdělit na památky kulturního dědictví, přírodního dědictví a památky smíšeného charakteru. Hlavním úkolem organizace UNESCO je usilovat o udržení mezinárodního míru rozvíjením spolupráce v oblasti výchovy, vědy (přírodní a sociální vědy), kultury, komunikace a informace a prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu.

V roce 1972 přijaly členské země UNESCO Úmluvu o světovém dědictví, (jejímž členem je také Česká republika), která doplňuje úpravu péče o přírodní a kulturní památky jednotlivých zemí a která směřuje k identifikaci, ochraně, obnově prezentaci nejvýznamnějších světových památek. V České republice je na Seznamu světového dědictví UNESCO zapsáno 12 hmotných památek a 5 památek nehmotných. Zápisu na Seznam světového dědictví předchází nominace k zápisu na Seznam světového dědictví (indikativní seznam), jenž je soupisem takových míst, která jednotlivý stát zamýšlí v nejbližších letech nominovat k zápisu. Jde o určitý plán práce a současně o důležitou informaci pro ostatní státy. Na seznamu světového dědictví UNESCO, bylo k září 2017 na 1073 položek, které se nacházeli ve 167 státech světa. Mezinárodní památky UNESCO zvyšují zájem turistů o navštívení dané země na jedné straně, ale na druhé straně se zvyšujícím počtem turistů souvisí řada problémů, mezi které patří např. poškozování mezinárodní památek samotných. Pokud nebude u vybraných mezinárodních památek UNESCO regulován příliv zahraničních turistů, může to mít taky nežádoucí vliv na život místní komunity.

DALŠÍ ZDROJE

1. HOLEČEK, M., 2011. *Skvosty Evropy – Velká kniha památek*. Praha: Ottovo nakladatelství s.r.o. ISBN 978-80-7451-041-0.
 2. KESNER, L., I. MORAVEC, R. NOVOTNÝ a D. ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, 2008. *Management kulturního cestovního ruchu*. Praha: MMR.
 3. KMECO, L., 2006. *Využitie kulturného dedičstva v cestovnom ruchu*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB. ISBN 80-8083-245-5.
-

OTÁZKY

1. Charakterizujte mezinárodní ochranu kulturního dědictví.
 2. Co je považováno za kulturní a přírodní bohatství.
 3. Vysvětlete roli památek UNESCO v mezinárodním cestovním ruchu.
 4. Vyjmenujte některé památky UNESCO v České republice i ve vybraných státech světa.
-

ODPOVĚDI

1. Podkapitola 5.1, str. 62 - 63.
 2. Podkapitola 5.1, str. 63.
 3. Podkapitola 5.3, str. 66.
 4. Podkapitola 5.2 – 5.3, str. 64 - 70.
-

ŘEŠENÁ ÚLOHA

1. Seznam světového dědictví obsahuje památky:
 - a) kulturního dědictví
 - b) kulturního a přírodního dědictví
 - c) kulturního, přírodního dědictví a smíšeného charakteru

2. Do hmotných památek UNESCO v České republice nepatří:
 - a) Lednicko – Valtický areál
 - b) Loutkařství
 - c) Historické jádro Českého Krumlova

3. UNESCO památka Semmeringbahn leží v:
 - a) Německu
 - b) Rakousku
 - c) Švýcarsku

Správné odpovědi: 1c, 2b, 3b

6 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A PRIVÁTNÍ SUBJEKTY V MEZINÁRODNÍM CESTOVNÍM RUCHU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola se věnuje mezinárodním organizacím, včetně stručné charakteristiky těch nejvýznamnějších, které v mezinárodním cestovním ruchu působí. Součástí této kapitoly je i stručná charakteristika vybraných privátních subjektů působících v mezinárodním cestovním ruchu.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- klasifikovat mezinárodní organizace turismu,
 - vyjmenovat mezinárodní mezivládní i mimovládní organizace turismu,
 - objasnit význam jednotlivých mezinárodních mezivládních organizací turismu.
 - stručně charakterizovat vybrané privátní subjekty působící v turismu.
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas ke zvládnutí problematiky této kapitoly je přibližně 9 hodin.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Vymezení, klasifikace, mezinárodní organizace, cestovní ruch, mezivládní, mezistátní, organizace, privátní subjekty, hotelové skupiny, letecké společnosti, cestovní kanceláře a agentury.

PRŮVODCE TEXTEM

V rámci této kapitoly, která se věnuje mezinárodním organizacím a privátním subjektům působících v mezinárodním turismu, budou představeny nejdůležitější informace v rámci dvou podkapitol.

První podkapitola se věnuje vymezení a klasifikaci mezinárodních organizací turismu, které budou dále stručně představeny, zejména s důrazem na mezinárodní mezivládní a mimovládní organizace.

Druhá podkapitola se věnuje vybraným privátním subjektům působících v mezinárodním turismu. Důraz je kladen na stručné představení a příklady privátních subjektů ze sektoru služeb v rámci mezinárodního turismu, mezi které patří hotelové skupiny, cestovní kanceláře a agentury, a v neposlední řadě také na letecké společnosti.

6.1 Vymezení a klasifikace mezinárodních organizací cestovního ruchu

Jak uvádí Hamarneh (2014, s. 53), Palatková (2011, s. 114) *organizace zabývající se cestovním ruchem působí na mezinárodní i na národní úrovni. Mezinárodní organizace plní významné úkoly v rozvoji mezinárodní spolupráce a jejich význam neustále narůstá. Podle míry jejich vlivu rozlišujeme mezinárodní organizace mezistátní a mimovládní (nevládní).*

Podle Palatkové (2011, s. 114) **mezivládní (mezistátní) mezinárodní organizace** jsou subjekty mezinárodní práva. Členy mezistátních organizací jsou vlády nebo státy. **Mezinárodní mezistátní organizace** podle Linderové (2013, s. 122), Gúčíka (2007b) *chápeme jako sdružení států, které vznikly v důsledku mnohostranné mezinárodní smlouvy k zajištění společných cílů. Každý stát si přitom ve sdružení zachovává svou suverenitu.*

Mezinárodní nevládní organizace Palatková (2013, s. 133) *definuje jako organizované sdružení, které nemusí mít právní subjektivitu a vzniklo v důsledku aktu s charakterem soukromé dohody. Jeho členy jsou fyzické osoby, právnické osoby, svazy fyzických nebo právnických osob, resp. dvě nebo tři složky alespoň ze tří států. Má vlastní stálé orgány a činnost organizace musí mít mezinárodní charakter.*

Rozdělení mezinárodních organizací podle zaměření a vazby jejich agendy na sektor turismu: Palatková (2011, s. 114), Hamarneh (2014, s. 53)

- Mezinárodní organizace, jejichž hlavní a jednou náplní je agenta turismu (např. UNWTO, WTTC, PATA apod.),
- Mezinárodní organizace, které mají širší působnost a cestovní ruch v ní představuje jednu z několika či mnoha dalších součástí. Může se jednat i o organizace, kde agenda turismu není jmenovitě zastoupena, ale jejichž činnost se turismu více či méně dotýká (např. ILO, IATA, FAO),
- Mezinárodní organizace, jejich vazba na turismu je velice volná, přestože i zde můžeme vykazovat činnost dané organizace zprostředkované efekty do oblasti turismu (např. MMF, UNICEF).

Palatková (2011, s. 114) také rozděluje mezinárodních organizace podle charakteru a členské základny:

- Mezinárodní organizace mezivládní, jejichž členskou základnu tvoří národní státy/teritoria (např. UNWTO, WTO, ILO),
- Mezinárodní organizace mimovládní, jejich členská základna je tvořena firmami, profesními svazy, institucemi, fyzickými osobami a dalšími (např. WTTC, Aiest, ECTAA).

Dále je možno členit mezinárodní organizace (Palatková, 2013) podle dalších charakteristik, kterými jsou regionální a celosvětová působnost, míra specializace mezinárodní organizace či charakter členské základny apod..

Zcela zvláštní úlohu podle Palatkové (2011, s. 115) v mezinárodních vztazích hrají **integrační uskupení**, jakou jsou *EU, ASEAN, APEC, SAARC a další*. *Nejedná se o mezinárodní organizace v pravém slova smyslu, ale o zcela zvláštní celky zajištěné institucemi s právní subjektivitou.*

K ZAPAMATOVÁNÍ: MEZINÁRODNÍ MEZIVLÁDNÍ ORGANIZACE

Podle Gúčika (2007b), Palatkové (2011, s. 115), Linderové (2013, s. 122 – 125), Hamarneh (2014, s. 54 – 58) nejvýznamnějšími mezivládními organizacemi, které mají význam pro sektor turismu, jsou organizace, jež vznikly jako subjekty s právní subjektivitou, zejména v systému OSN, ale i mimo něj. Z hlediska klasifikace podle zaměření na cestovní ruch je lze rozdělit následovně: **Mezinárodní mezivládní organizace s agendou turismu jako hlavní a jedinou náplní:**

- UNWTO (UN World Tourism Organisation) a ETC (European Travel Commission).

Mezinárodní mezivládní organizace řešící kromě agendy turismu i další sektory, s prokazatelnými dopady do sektoru turismu, ke kterým náležejí zejména: viz Palatková (2011, s. 115), Linderová (2013), Hamarneh (2014).

- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development),
- OSN (UN. United Nations) jako zastřešující a univerzální organizace,
- ILO (International Labour Organisation), UNESCO (UN Educational, Scientific and Cultural Organization),
- FAO (UN Food and Agriculture Organisation), UNCTAD (UN Conference on Trade and Development),
- UNEP (UN Environmental programme), WTO (World Trade Organisation),
- Světová banka (WB, World Bank Group) a mezinárodní měnový fond (IMF).

6.1.1 MEZINÁRODNÍ MEZIVLÁDNÍ ORGANIZACE

UNWTO

Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) je podle Gúčika (2007b), Palatkové (2011, s. 116), Linderové (2013), Hamarneh (2014, s. 54) základním pilířem v oblasti mezinárodního cestovního ruchu. Její význam spočívá jednak v podpoře rozvoje mezinárodního cestovního ruchu mezi jednotlivými zeměmi, s cílem zlepšit jejich dopad v mezinárodním měřítku, tak i vzájemné podpoře organizovat mezinárodní konference, které podporují mezinárodních cestovních ruch, včetně transferu vědecko-výzkumných poznatků. Nesmíme zapomenout ani na řadu vydávaných odborných periodik a průzkumů, které pomáhá-

hají více porozumět jednotlivým národům, vzájemně prohlubovat jejich vazby, které povedou k udržování světového míru, což je jedna ze základních podmínek rozvoje cestovního ruchu v mezinárodním měřítku.

Podle Linderové (2013, s. 123) *ve své činnosti navázala na Mezinárodní svaz oficiálních organizací cestovního ruchu (IUOTO, International Union of Official Travel Organizations), a to 1. října 1974, kdy se stala mezinárodní mezistátní organizací a v platnost vstoupily její nové stanovy. Sídlem UNWTO je Madrid.*

K ZAPAMATOVÁNÍ: HLAVNÍ CÍL UNWTO

Podle Gúčika (2007b), Palatkové (2011, s. 116), Linderové (2013), Hamarneh (2014, s. 54) **je hlavním cílem UNWTO všestranná podpora rozvoje mezinárodního cestovního ruchu nejen pro jeho ekonomický efekt, ale i jako prostředku vzájemného poznávání národů, jejich způsobu života a kultury, v zájmu lepšího pochopení a dorozumění, a tím upevnování světového míru.**

Jak uvádí Linderová (2013, s. 123) *je UNWTO ústředním představitelem zájmů mezinárodního cestovního ruchu na úrovni vlád a orgánů cestovního ruchu ve světovém měřítku. Aby mohla plnit tento úkol, byl jí přiznán statut OSN, tj. možnost spolupráce s orgány OSN v otázkách cestovního ruchu a účast na zasedání jejich orgánů. Partnerem UNWTO v OSN je Hospodářská a sociální rada (ECOSOC, Economic and Social Council).*

Svou činnost zaměřuje na: viz Palatková (2013, s. 135), Linderová (2013, s. 125), Hamarneh (2014, s. 54)

- šetření prováděné v cestovním ruchu, v oblasti zaměstnanosti, včetně jeho statistického zkoumání, apod.
- podílí se na organizaci různých vědeckých akcí,
- věnuje se výchově vedoucích zaměstnanců působících v cestovním ruchu, včetně vzájemné kooperace s dalšími společnostmi,
- vydává různé formy periodik, ať se jedná o Travel Research Journal, World Tourism Statistics či dvouměsíčník World Tourism nebo také závěrečné zprávy zjištěných ze šetření zaměřené na zkoumanou problematiku.

Podle Palatkové (2011, s. 116) realizuje UNWTO také řadu projektů zejména se zaměřením na podporu udržitelného turismu – v rovině vzdělávací a vysvětlovací, globální kodex etiky turismu (základní souhrn morálních norem), projekt úspory energie v hotelích, na konference, publikace a průzkumy zaměřené na udržitelný cestovní ruch apod. Dále se zaměřuje na tvorbu produktů jako je např. Hedvábná stezka a The Slave Route, se kterými spolupracuje s UNESCO, dále má na starosti vzdělávací a osvětovou činnost, jako je pořádání Světového dne turismu 27.9 (přehlídky, koncerty, výstavy semináře atd.) a další vzdělávání v oblastech lidských zdrojů, kvality v turismu, využívání informačních a komunikačních technologií v turismu apod.

Podle Linderové (2013, s. 125) členové UNWTO jsou řádní, tedy plnoprávné státy a jejich vrcholné orgány cestovního ruchu, přidružení, tedy teritoria bez úplné suverenity v mezinárodních vztazích, mezinárodní organizace cestovního ruchu a afilovaní, tedy mezinárodní organizace se specifickými vztahy k cestovnímu ruchu. V současnosti má organizace 156 řádných členů, 6 přidružených a 400 afilovaných. Česká republika jako nástupnický stát Československé federativní republiky je řádným členem UNWTO od jejího vzniku.

K ZAPAMATOVÁNÍ: SVĚTOVÁ RADA CESTOVNÍHO RUCHU

Jak uvádí Linderová (2013, s. 125), Palatková (2011, s. 117) **Světová rada cestovního ruchu** (WTTC, World Travel and Tourism Council) je v pořadí jako druhá nejdůležitější organizace působící v mezinárodním turismu. Přestože má organizace charakter mimovládní, s **mezivládními organizacemi velice těsně spolupracuje.**

WTTC

WTTC vznikla v Londýně v roce 1990. Řadí se mezi nevládní mezinárodní organizace, do které se spojující významní hráči na poli cestovního ruchu, jedná se zejména o organizace z dopravních společností, hotelových skupin, autopůjčoven a řada dalších subjektů. Snahou WTTC je si získat jednotlivé země na svou stranu a přesvědčit je o pozitivním důsledku cestovního ruchu na jejich hospodářství. WTTC zejména cílí na hlavní představitel vlád jednotlivých zemí, aby cestovní ruch brali v potaz při vytváření různých národních zákonů.

Jak uvádí Linderová (2013, s. 126) WTTC se věnuje spolupráci s dopravními a hotelovými společnostmi, včetně ochrany životního prostředí. Dále WTTC se snaží zkvalitnit dopravní infrastrukturu, a to obzvláště v EU. Další činností WTTC je zvýšit bezpečnost v letecké dopravě v EU a eliminovat jednotlivé vlivy, které brání cestovnímu ruchu v jeho rozvoji, včetně uvolňování vybraných norem a předpisů o cestování a celní problematice.

Podle Palatkové (2011, s. 117) posláním WTTC je:

- zvýšení povědomí o plném dopadu turismu na ekonomiku (růst a zaměstnanost), působení na vlády zemí k využití potenciálu turismu,
- soulad rozvoje turismu a jeho vlivu na sociální, kulturní a životní prostředí a dlouhodobé sledování růst a prosperity.

Podle Palatkové (2011, s. 117) můžeme projekty WTTC rozdělit do 2 oblastí. **První oblast se věnuje podpoře udržitelného turismu** – kam patří např. zapojení do programu *Agenda 21*, dále pak dokument *Corporate Social Leadership*, který se snaží vysvětlit přednosti přístupu firem založeného na sociální zodpovědnosti a v neposlední řadě také udílení ceny *Tourism for Tomorrow Awards* ve čtyřech kategoriích – destinace, zachování dědictví, nejlepší investor, globální ocenění. **Druhou oblastí je ekonomický výzkum**, kam lze zařadit dokument *Blueprint for new Tourism* – dokument pro nový cestovní ruch, jehož cílem je zlepšení ekonomických a sociálních podmínek, soudržná politika turismu, apod.

Mezi další organizaci, která má vztah k sektoru turismu, řadí Palatková (2011, s. 118), Hamarneh (2014, s. 56) **Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)**, sídlí v Paříži. Byla založena jako *Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC, Organisation for European Economic Cooperation)* v roce 1948 za účelem financování Marshallova plánu. V roce 1960 se k OEEC přidala Kanada a Spojené státy americké. *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)* oficiálně vznikla v roce 1961 a měla 18 členů. V současnosti má 34 členů, včetně České republiky a Slovenska. OECD

Palatková (2011, s. 118) uvádí, že cílem OECD je dosažení nejvyššího možného udržitelného ekonomického růst a zaměstnanosti, zvýšení životního standardu obyvatel členských zemí a podpora finanční stability.

Podle nejvyššího státního zastupitelství ČR (2017) i Palatkové (2013) k realizaci svých úkolů OECD využívá řadu nástrojů např. doporučení, směrnice, kodexy, deklarace, úmluvy, jež mají převážně doporučující charakter. Na internetových stránkách MMR ČR (2017) můžeme najít také náplň činností Výboru pro cestovní ruch. Čemu všemu se mezinárodní organizace OECD věnuje v oblasti turismu, můžete najít na jejich internetových stránkách <http://www.oecd.org/industry/tourism/>.

Další mezinárodní mezivládní organizací podle Palatkové (2011, s. 119), Hamarneh (2014, s. 58) je **organizace OSN (UN, United Nations)**, která působí jako zastřešující a univerzální organizace. Jedná se o mezinárodní organizaci, která vznikla po druhé světové válce jako záruka míru, bezpečnosti a rozvoje ve světě. Organizace je následnicí Společností národů založené po první světové válce na základě mírové konference ve Versailles. Už u jejího zrodu stálo tehdejší Československo jako spojenec vítězných států tzv. Dohody. OSN

Organizace spojených národů zahájila činnost 24. října 1945 po přijetí Charty OSN navržené na konferenci v San Francisku o půl roku dříve. Mezi signatáři bylo i Československo. První Valné shromáždění 51 členských států se konalo v lednu 1946 v Londýně. Více informací o této organizaci můžete najít na jejich internetových stránkách <http://www.un.org/en/index.html>

Podle Palatkové (2011, s. 119 – 120) *základní přínosem OSN pro mezinárodní turismu spočívá zejména ve splnění jedné ze základních podmínek vzniku mezinárodního turismu vůbec, a to v udržení mírových podmínek, stabilní bezpečnostní situace, bezkonfliktních vztahů mezi státy potřebných k realizaci mezinárodního turismu.*

Jak uvádí na svých českých stránkách OSN (2017) rok 2017 byl rozhodnutím Valného shromáždění vyhlášen Mezinárodním rokem udržitelného cestovního ruchu, jehož cílem je zvýšit povědomí všech skupin společnosti o jeho významu pro rozvoj, podnítit spolupráci všech zainteresovaných stran a docílit pozitivních změn na úrovni politik, obchodních praktik i spotřebitelského chování.

Podle Palatkové (2011, s. 120 – 126), Hamarneh (2014) *dalšími významnými přínosy jsou aktivity organizací, programů a jiných organizačních součástí OSN, kdy v systému OSN existuje několik typů složek, které mají význam pro cestovní ruch. Můžeme zde zařadit např.:*

Další organizace a programy v systému OSN

- Programy a fondy: viz Palatková (2013, s. 139 – 145)
 - Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD), resp. mezinárodní obchodní centrum ITC (UNCTAD/WTO), která byla ustanovena Valným shromážděním OSN v roce 1963. Řeší otázky hospodářské a obchodní spolupráce.
 - Program OSN pro životní prostředí (UNEP). UNEP je speciální instituce Organizace spojených národů, vytvořená v roce 1972 jako prostředek celosvětové kontroly životního prostředí. Sídlí v keňském hlavním městě Nairobi v úřadovně OSN. Dalším programem v rámci systému OSN, můžeme zařadit také rozvojový program OSN (UNDP).
- Specializované agentury: Palatková (2011, s. 120) je charakterizuje jako autonomní organizace, které spolupracují s OSN i mezi sebou navzájem prostřednictvím koordinačního mechanismu Ekonomické a sociální rady. Řadí se sem specializované agentury UNWTO,
 - Světová obchodní organizace (WTO) - Podepsáním Dohody o zřízení WTO v Marrákeši dne 15. dubna 1994 bylo završeno mnohaleté úsilí o doplnění a přeměnu Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT)

v mezinárodní organizaci. Mezi základní cíle a funkce WTO můžeme zařadit: MPO (2016)

- zvýšení životní úrovně, dosažení plné zaměstnanosti a stále rostoucí úrovně reálného důchodu a efektivní poptávky atd.,
 - prostředkem k dosažení je sjednání mnohostranně závazných pravidel mezinárodní obchodu, jeho liberalizace a zajištění transparentnosti a stability obchodu mezi členy WTO.
- Mezinárodní organizace práce (ILO) byla založena v r. 1919, od r. 1946 je specializovanou agencí systému OSN. Sídlí v Ženevě. Jak uvádí Palatková (2011, s. 121) ILO je tripartitní organizace, jejímž cílem je zlepšování pracovních a životních podmínek přijímáním mezinárodních pracovních úmluv a doporučení stanovujících minimální standardy v oblastech jako jsou mzdy, pracovní doba a podmínky zaměstnání a sociální jistoty.
 - Dále do specializovaných agentur patří Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), Mezinárodní měnový fond (IMF) a Skupina světové banky (WB).

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Které mezinárodní mezivládní organizace znáte a jaký je podle Vás jejich přínos v oblasti mezinárodního cestovního ruchu.

6.1.2 MEZINÁRODNÍ MIMOVLÁDNÍ ORGANIZACE

Výčet mimovládních organizací, jejichž činnost ovlivňuje sektor turismu, je velice dlouhý, a proto se pouze omezíme na mimovládní organizace, jejichž náplní činnosti je jednoznačně agenda turismu. Uvedené organizace můžeme rozdělit následovně: Palatková (2011, s. 115), Linderová (2013, s. 124 – 130)

- Organizace s působností v sektoru CK, CA, zejména:
 - Světové sdružení cestovních kanceláří (WATA, World Association of Travel Agencies) vzniklo v roce 1949 a sídlo má v Ženevě. Jeho členy jsou fyzické osoby, společnosti a instituce, které profesionálně vykonávají činnost cestovních kanceláří.

- Světová federace národních asociací cestovních kanceláří (UFTAA, Universal Federation of Travel Agents Associations) sídlí v Bruselu. Jejím úkolem je chránit zájmy svých členů z právního, profesního, materiálního a morálního hlediska.
- Mezinárodní sdružení pro okružní jízdy (ISTA, International Sightseeing and Tours Association) sdružuje cestovní kanceláře a agentury specializované na organizaci okružních jízd, zájezdů a garantovaných tras.
- V oblasti cestovních kanceláří také působí organizace Evropský svaz cestovních kanceláří (ECTAA, European Commission of the Travel Agents Associations) a Asociace evropských touroperátorů (ETOA, European Tour Operators Association).
- Organizace s působností v sektoru ubytování a stravování, např.:
 - Mezinárodní sdružení hotelů a restaurací (IHRA, International Hotel and Restaurant Association) má sídlo v Paříži.
 - Mezinárodní svaz národních organizací majitelů hotelů, restaurací a kaváren (HoReCa, International Union of National Associations of Hotel, Restaurant and Café Keepers) se sídlem v Curychu.
 - Mezinárodní federace ubytoven a mládežnických ubytoven (IYHF; International Youth Hostel Federation) má sídlo v Londýně.
- Významnou organizací lázeňských podniků je Mezinárodní federace pro termální a klimatickou léčbu (FEMTEC, Fédération Mondiale du Thermalisme et du Climatisme).
- Organizace poskytovatelů kongresových služeb mají významné místo na světovém trhu cestovního ruchu. Patří k nim:
 - Mezinárodní sdružení kongresů a sympozií (ICCA, International Congress and Convention Association) sdružuje cestovní kanceláře a organizace a podílejí se na kongresovém cestovním ruchu.
 - Společnost organizátorů incentivního cestovního ruchu (SITE, Society of Incentive & Travel Executives) je jedinou mezinárodní neziskovou profesní organizací, která se zabývá incentivním cestovním ruchem.

- K organizacím, které zasahují do dění na trhu kongresových služeb můžeme zařadit i Asociaci objednatelů služebních cest.
- Nemalý význam pro cestovní ruch mají také organizace dopravních podniků např. mezinárodní sdružení leteckých dopravců (IATA), mezinárodní sdružení cestovního ruchu (AIT), mezinárodní federace pro turistiku a táboření. K dalším organizacím dopravních podniků ve světě patří: mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO, International Civil Aviation Organization), Evropská konference přepravních řádů vlaků osobní dopravy (CEH, Conférence Européenne des horaires des Trains de Voyageurs) a řada dalších organizací.
- Organizace odborníků mají v oboru cestovního ruchu osobité postavení. Nejvýznamnějšími jsou Mezinárodní sdružení vědeckých pracovníků v cestovním ruchu (AIEST), Mezinárodní sdružení novinářů a spisovatelů cestovního ruchu (FIJET), apod.
- Významné organizace v oblasti průvodcovských služeb představují zejména Světová federace asociací průvodců cestovního ruchu (WFTGA) a Mezinárodní asociace vedoucích zájezdů.
- K mezinárodním nevládním organizacím ve světě patří i Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO, International Organization for Standardization).
- K mezinárodním nevládním organizacím v Evropě patří Evropská komise cestovního ruchu (ETC), Asociace cestovního ruchu střeoevropských států (CECTA), Die Donau a také různé sdružení v oblasti hotelnictví, pohostinství a dalších služeb cestovního ruchu, jako např. Evropský svaz lázní (ESPA, European Spas Association), sdružení národních svazů hotelnictví a pohostinství v Evropské Unii a v evropském hospodářském prostoru (HOTREC) a Evropské sdružení hotelových manažerů (EHMA, European Hotel Managers Association).
- Pro rozvoj cestovního ruchu v Evropě má význam také Evropský svaz odborníků v cestovním ruchu (EUTO) a Evropská asociace pro vzdělávání v cestovním ruchu (ATLAS) apod.

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Před další probíranou problematikou z mezinárodního cestovního ruchu, která se bude tentokrát věnovat privátním subjektům působících v této oblasti, myslete taky na relaxaci. Součástí odpočinku může být poslech hudby nebo přečtení si dobré knížky, která Vám pomůže zapomenout aspoň na chvíli na studium.

6.2 Privátní subjekty mezinárodního turismu

Těžiště obchodu se službami mezinárodního turismu spočívá v činnosti subjektů soukromého sektoru, jedná se zejména o tyto: viz Palatková (2011, s. 130 – 133)

- Hotelové skupiny - Poskytování ubytovacích služeb představuje jednu ze základních služeb turismu vůbec. V poválečném období došlo k mnoha změnám a ke koncentraci trhu, stejně jako v ostatních sektorech turismu, na druhou stranu je vidět výrazný nejen kvantitativní nárůst, ale také větší diverzifikace z hlediska nabízených značek, produktů i regionálních zastoupení.
- Leteckých společností – Význam leteckých společností pro rozvoj mezinárodního turismu je zcela zjevný. Pro určité destinace znamená letecká doprava jediný způsob dopravy (většinou kromě dopravy vodní s jejími nevýhodami) Situace v letecké dopravě bezprostředně pozitivně ovlivňuje rozvoj mezinárodního turismu, a to v oblastech jakou jsou liberalizace služeb letecké osobní dopravy či rozvoj nízkonákladové dopravy.
- Cestovních kancelářů a agentur – Historie činnosti CK a CA sahá do roku 1841 a je spojena se jménem Thomase Cooka, který tehdy z důvodu spíše sociální motivace než motivace ekonomické uspořádal jednodenní výlet po železnici z Leicesteru do Loughborough asi pro 500 zákazníků. Za první komerční akci je pak považována organizace cesty do Liverpoolu, jež byla dokonce 1845 publikována i v katalogu.
- Mezi další privátní subjekty mezinárodního cestovního ruchu – můžeme zařadit zejména:
 - globální distribuční systémy,
 - pozemní, vodní a železniční dopravci (např. Norwegian Cruise Line),
 - půjčovny aut (Rent a car, Avis, Europcar, Hertz Rent a car),

- zábavní parky, kasina a další zábavní průmysl (Disneyland, Legoland, Europark v Německu apod.),
- kulturní atraktivity (v soukromém či veřejném vlastnictví),
- průvodci, tour lídři, animátoři a poskytovatelé řady dalších služeb (např. směnárenské, pojišťovací služby).

6.2.1 VYBRANÉ HOТЕLOVÉ SKUPINY

Jak uvádí Sadykova (2012, s. 7) *proces globalizace je nyní stále více a více rozšířený a snad neexistuje žádné odvětví, kterého by se to nedotklo. Globalizace tedy zasáhla i hotelnictví. Hotelové řetězce podporují rozvoj nových služeb v pohostinství, přispívají k šíření a zlepšení úrovně servisu a tlačí na zlepšení standardů provozu hotelu. Hotelová seskupení vytvářejí určitou představu o službách hotelu, nabízí jistotu.*

Podle Páskové a Zelenky (2002) je často používán i jiný pojem – hotelové skupiny (angl. hotel groups). Je to taková organizační složka, kde několik jednotlivých hotelů nebo hotelových řetězců vystupuje pod jednotným názvem a jsou provozovány v rámci této hotelové skupiny.

K ZAPAMATOVÁNÍ: SVĚTOVÉ HOТЕLOVÉ ŘETĚZCE

Mezi světové hotelové řetězce můžeme zařadit: **IHG – InterContinental Hotels Group, Marriott, Hilton Worldwide, ACCORHOTELS Worldwide, Wyndham Hotel Group, Best Western apod.**

Podle Palatkové (2013) **skupina hotelů InterContinental Hotels Group (IHG®)** je globální hotelová společnost, jejímž cílem je naplnění hesla Great Hotels Guests Love (vytváření skvělých hotelů, na které hosté nedají dopustit). Skupina provozuje více než 5 000 hotelů ve 100 zemích a oblastech po celém světě, a tak se v těchto zařízeních může ubytovat jakýkoli cestovatel prakticky kdekoli. IHG také provozuje Priority Club Rewards. InterContinental Hotels Group provozuje hotely třemi různými způsoby. První je soukromé vlastnictví, kdy IHG vlastní 16 hotelů. Druhým způsobem je řízení vlastními zdroji, kdy IHG obsadí manažerské funkce vlastním personálem. Třetí způsob je pomocí franšizy, kdy IHG poskytne provozovatelům hotelů značku, marketing a distribuci.

IHG

Provozuje 11 hotelových značek:

- Holiday Inn, Holiday Inn Express,

- Holiday Inn Resort, Holiday Inn Club Vacations,
- Intercontinental, Hotel Indigo,
- Crowne Plaza, Even Hotels,
- Staybridge Suites, Candlewood Suites a Hualuxe.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Máte nějakou zkušenost při svých cestách s vybranými hotelovými řetězci.

Zkuste porovnat úroveň hotelů ve Vámi vybraných zemích v Evropě a ve světě.

HOTELOVÁ SKUPINA MARRIOTT

Marriott

Podle redakce Svět HG (2016) firma byla založena J. Willardem Marriottem v roce 1927 ve Washingtonu. Tyto hotely můžeme také najít v České republice, ať už v Praze, Brně nebo v Plzni. Přelomovým rokem se stal rok 2016, ve kterém hotelová společnost Marriott International koupila Starwood Hotels & Resorts Worldwide. Prodejní cena se pohybovala kolem 13 miliard USD. Díky tomuto nákupu, se stala hotelová skupina Marriott největší hotelovou společností na světě. Do této skupiny kromě hotelového jména Marriott, patří také značky jako je Courtyard, Ritz Carlton, Sheraton, Westi apod. Hotelová skupina Marriott má ve svém portfoliu na 30 hotelových značek, které působí ve více než 110 destinacích, Českou republiku nevyjímaje. Celkem může tato hotelová skupina nabídnout až 766 000 pokojů k přenocování.

HOTELOVÁ SKUPINA HILTON

Hilton

Jak uvádí redakce Svět HG (2016) Hilton Hotels & Resorts (dříve Hilton Hotels) je americká společnost, se sídlem nedaleko Washingtonu, D.C. Je dceřinou společností firmy Hilton Worldwide Corp. Která byla založena v roce 1919 Conradem Hiltonem v Beverly Hills v Kalifornii. Zajímavostí je, že v březnu roku 1969 právě v Hiltonu v Amsterdamu v pokoji č. 702 strávili svou noc John Lennon a Yoko Ono. A díky tomu, se tento pokoj v Amsterdamu stal magnetem pro turisty.

HOTELOVÉ SKUPINA ACCOR HOTELS

Jak uvádí Palatková (2011, s. 134) skupina Accor byla založena v roce 1967 a otevřela svůj první hotel Novotel v Lille. Společnost Accor je mimo jiné také významných subjektem poskytujícím služby obchodním klientům i veřejným institucím v oblasti voucherů na stravovací služby. Francouzský řetězec působí v téměř stovce zemí celého světa. Spadají pod něj levné hotely F1, ale hlavně hejno tříbarevných „ibisů“. Nejlevnější modrá varianta, ibis budget, má 541 hotelů v 17 zemích světa, zelený ibis styles 293 hotelů ve 25 zemích a nejpočetnější červený ibis 1047 hotelů v 61 zemích.

Accor Hotels

Hoteleová skupina Accor změnila svůj název v roce 2015 AccorHotels a poprvé použila svůj slogan „Feel Welcome“, který vyjadřuje kladný přístup ke všem ubytovacím hostům.

HOTELOVÁ SKUPINA WYNDHAM HOTEL GROUP

Jak uvádí Palatková (2011, s. 134) Wyndham Hotel Corporation vznikla v Dallasu (USA) v roce 1981. Wyndham Worldwide je holdingová společnost pro Wyndham Hotels & Resorts, Group RCI a další hotelové značky. Svou podnikatelskou činnost mají postavenou na franchisingu, kdy asi 30 hotelů je řízeno prostřednictvím smlouvy o řízení.

Wyndham Hotel Group

HOTELOVÁ SKUPINA BEST WESTERN HOTELS & RESORTS

Je světový hotelový řetězec, který poskytuje marketingovou, rezervační a provozní podporu pro více než 4.100 kapitálově a provozně nezávislých hotelů Best Western, Best Western Plus (TM) a Best Western Premier (R) ve 100 zemích a oblastech po celém světě. Podle redakce Svět HG (2016) je Best Western, průmyslový průkopník, který od roku 1946 vyrostl v kultovní značku, která pečuje každou noc o 400.000 hostů po celém světě.

Best Western Hotels & Resorts

KONTROLNÍ OTÁZKA

Jaké další hotelové skupiny dokážete vyjmenovat. Odpověď na kontrolní otázku si připravte na poslední tutoriál výuky daného předmětu.

VYBRANÉ CESTOVNÍ KANCELÁŘE A AGENTURY

Podle Palatkové (2013, s. 152) na základě implementace rozsudku Evropského soudního dvora z roku 2002 se za zájezd považují nově i kombinace služeb sestavené na základě tzv. individuální objednávky, tedy zájezd na základě individuálních požadavků zákazníka nesmí prodávat vlastním jménem jiné subjekty než CK.

K ZAPAMATOVÁNÍ: POJEM ZÁJEZD A NEJVĚTŠÍ TOUROPERÁTOŘI

Pojem zájezd, jak uvádí Palatková (2013, s. 152) je rozhodující pro vymezení subjektů na trhu turismu do kategorie CK (tour operator) a CA (travel agent). CK je na základě koncese oprávněna organizovat, nabízet a prodávat zájezdy, zatímco CA (v ČR volná živnost) smí zájezdy pouze nabízet a prodávat. Pojem zájezd je také upraven v zákoně č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu. **K největším evropským tour operátorům patří TUI a Thomas COOK**, sdružující desítky významných CK a CA.

V dalším textu kapitoly budou kromě největších evropských tour operátorů TUI a Thomas Cook, představeny další významné CK a CA působící v oblasti turismu.

TUI

TUI

Podle webového portálu NaCesty.cz (2017a) byla tato CK založena už v roce 1928 a to jako kancelář Dr. Tigges-Fahrten s orientací na poznávání cizích zemí a lidí. V roce 1968 se sloučily čtyři pořadatelé – Touropa, Scharnow-Reisen, Hummel Reise a Dr. Tigges-Fahrten a vznikla tak cestovní kancelář TUI (celým názvem Touristik Union International). O dva roky později se stal součástí TUI také airtours international, který se soustředí na pořádání kva-litních zájezdů s vysokým standardem služeb pro náročnou klientelu. Roku 1989 začala společnost budovat franchisový systém v oblasti prodeje – jednalo se o TUI UrlaubCenter (dnes existuje pod názvem TUI ReiseCenter). V roce 2014 největší evropská cestovní kancelář TUI Travel a její většinový vlastník TUI AG se dohodly na podmínkách fúze. Spojením vznikla největší cestovní a turistická skupina na světě s kombinovanou hodnotou 6,5 miliardy eur (179 miliard korun). Vlastní i cestovní kanceláře Thomson, Airtours a LateRooms.com, více než 120 letadel, 12 hotelových značek ve 28 zemích a provozuje divizi výletních plaveb.

Jak uvádí také webový portál NaCesty.cz (2017a), je v současnosti cestovní kancelář TUI Deutschland stoprocentní dceřinou společností koncernu TUI AG, který se stal největším pořadatelem zájezdů v Německu i v celé Evropě. Pouze v Německu zaměstnává více než 7000 pracovníků. Dnes patří pod TUI Deutschland další německé značky jako je 1-2 FLY, Discount Travel, airtours, Gebeco, L'TUR, OFT-Reisen.

THOMAS COOK

Thomas
Cook

Podle Palatkové (2011, s. 136), webového portálu NaCesty.cz (2017a) Thomas Cook AG je německo-britský koncern s hlavní centrálou v Londýně a patří pod střechu německého obchodně-turistického koncernu Arcandor AG. Společnost je 2. největší cestovní

kanceláři v Německu i v celé Evropě a nejstarší CK na světě vůbec. Právě hotelový a peněžní poukaz se pojí se jménem Thomase Cooka. Začal také vydávat noviny „The Excursionist“ s nabídkami zájezdů a brožury.

Podle webového portálu NaCesty (2017a) v roce 2007 Thomas Cook koupil cestovní kancelář travel plus s.r.o. a vznikl Neckermann Česká republika. 12. 7. 2010 koupil Thomas Cook 100 % podíl na společnosti Öger Tours. Na území Německa vystupuje pod názvem Thomas Cook Reisen a do této skupiny spadají také cestovní kanceláře Neckermann Reisen, Bucher Reisen a nejznámější německá letecká společnost Condor. Thomas Cook vlastní více než 4000 poboček v 21 zemích světa a zaměstnává kolem 4200 pracovníků. Ročně s ním vycestuje na 13 milionů turistů.

ITS REISEN

Jak uvádí webový portál NaCesty.cz (2017a) cestovní kancelář ITS Reisen existuje od roku 1970, kdy vznikla jako dcera společnosti Kaufhof. Roku 1995 přistoupila do koncernu REWE Group a stala se největší společností této skupiny v oblasti cestovního ruchu. V roce 1998 založila ITS Reisen další společnost v Rakousku pod názvem ITS Billa Reisen se sídlem ve Vídni. V roce 2003 vznikla pobočka ITS Reisen v Rusku. Cestovní kancelář ITS Reisen (celým názvem International Touristik Service) patří pod koncern Rewe Group.

ITS Reisen

Celá skupina společně s dalšími pořadateli Jahn Reisen, Tjaereborg, Dertour, Meier's Weltreisen a ADAC Reisen je třetí největší společností působící v oblasti cestovního ruchu v Německu.

KUONI

Podle Palatkové (2011, s. 137) CK Kuoni je jednou z hlavních CK v segmentu volnočasového a rekreačního turismu i turismu obchodního. Patří zároveň k nejstarším na evropském trhu vůbec, poněvadž byla založena již v roce 1906 Alfredem Kuonim v Curychu jako Kuoni Travel Holding Ltd. Firma se orientuje na cílový segment premium and specialist, tedy segment vyšších příjmových a sociálních skupin s vyššími nároky. Relativně novým segmentem je segment obchodních cest. Orientuje se jak na výjezdový cestovní ruch ve formě rekreačního cestovního ruchu nebo na příjezdový cestovní ruch a to zejména na obchodní klientelu.

KUONI

V České republice existuje více než 800 cestovních kanceláří různé velikosti a zaměření (např. CK EximTours, CK Fischer, CK Marted). Některé cestovní kanceláře mají svou pobočku ve většině regionů ČR, některé naopak pouze ve vybraných částech republiky. Vybrané cestovní kanceláře se specializují na pobyty zaměřené na poznávací zájezdy za exotikou, jiné cestovní kanceláře dávají přednost zejména pobytům v České republice a jiné cestovní kanceláře věnují svou pozornost na pobyty u moře, ať už v Evropě nebo i v mimoevropských regionech.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Které další cestovní kanceláře znáte v ČR, které nejsou zmíněné výše a jak jste byli spokojeni s prací cestovní kanceláře, pokud jste využili jejich služeb.

Jaké jsou výhody a nevýhody, pokud cestujete přes cestovní kancelář.

6.2.2 VYBRANÉ LETECKÉ SPOLEČNOSTI

Jak uvádí Pruša a kol. (2007, s. 23) *letecká doprava procházela velmi bouřlivým obdobím, kdy se plně projevovali důsledky liberalizace ekonomického prostředí, vedle toho docházelo k prudkému technickému a technologickému rozvoji, který umožnil růst produktivity letecké dopravy, větší konkurenci mezi dopravci, včetně privatizace urychlující inovaci nabídky dlouhodobého trendu poklesu cen.*

Podle Palatkové (2011, s. 132 – 133), Prušy a kol. (2007, s. 23 – 24) *se letecká doprava stala globálně masovým dopravním odvětvím, který je pro rozvoj mezinárodního turismu důležitý. Rozvoj letadlové techniky se soustřeďuje zejména na řešení zvyšujících se ekologických požadavků, doletu, kapacity letadel a pohodlí cestujících.*

Podle Prušy a kol (2007, s. 23) *je problémem letecké dopravy hlavně, že je velmi citlivá na řadu faktorů, mezi které patří v dnešní době zejména terorismus, mezinárodní politická situace i klimatické změny.*

Na trhu existuje řada leteckých společností, která vystupuje ve spojení s dalšími dopravci v rámci globálních aliancí leteckých dopravců. Cílem takového postupu je sjednocení určitých mechanismů a procesů, které pomohou s koordinací a řízením nabídky kapacit, unifikaci rezervačních systémů, cenovou politikou, apod. Palatková (2011, s. 133)

Smejkal a Bachrachová (2011, s. 78) *uvádí, že dochází u leteckých společností ke značné diferenciaci. Některé letecké společnosti sázejí na „full servis“, kdy nabízející zákazníkovi plný servis služeb jak při odbavení, tak i na palubě letadla, opakem jsou „low cost airlines“, které nabízejí levné letenky bez nadstandardních služeb (např. Ryanair, easyJet, Wizz air, SmartWings atd.).*

Podle Prušy a kol. (2007, s. 26) *první čtyři vzlety řízeným motorovým letadlem předvedli bratři Wrightové 17. prosince 1903. Podle webových stránek české televize (2017) první aerolinkou byla německá DELAG z roku 1909, která zajišťovala vzducholodní dopravu. Jak uvádí Pruša a kol. (2007, s. 26) první samostatný přelet podnikl Jan Kašpar v roce 1911 z Pardubic do Prahy.*

K ZAPAMATOVÁNÍ: GLOBÁLNÍ LETECKÉ ALIANCE

Na světě existují 3 globální letecké aliance, které byly založeny za účelem spolupráce. Patří mezi ně:

- SkyTeam,
- Star Alliance,
- Oneworld.

ALIANCE LETECKÝCH SPOLEČNOSTÍ SKYTEAM

Podle webového portálu aliance SkyTeam (2017) se jedná o globální alianci leteckých společností různých států, která vznikla 22. června 2000 se čtyřmi zakladateli: Aeroméxico, Air France, Delta Air Lines a Korean Air. 20 členských leteckých společností umožňuje přístup do 1 074 světových destinací, s četnějšími spoji a jejich lepší návazností, než kdykoli předtím. Aerolinky sdružené do aliance SkyTeam si také vzájemně uznávají své věrnostní programy.

SkyTeam

Mezi letecké společnosti v síti SkyTeam patří např.: viz Webový portál aliance Sky-Team (2017), webový portál NaCesty.cz (2017b)

- **Společnost KLM Royal Dutch Airlines** - která byla založena v roce 1919, a je tak nejstarší leteckou společností na světě, která dodnes působí pod svým původním názvem.
- **České aerolinie**, hlavní dopravní letecká společnost v České republice, nabízí spojení z Prahy a stále více také „přes“ Prahu do hlavních destinací v Evropě, Střední Asii, na Středním Východě apod. České aerolinie jsou jednou z pěti nejstarších leteckých společností v Evropě.
- **Middle East Airlines**, patří k národním libanonská národní letecká společnost, je jedním z předních dopravců na Středním Východě.
- **Společnost Xiamen Airlines**, jejíž ústředí se nachází na mezinárodním letišti Xiamen Gaoqi (XMN), disponuje 4 pobočkami v Fuzhou, Hangzhou, Nanchang a Tianjin, 3 provozními základnami v Quanzhou, Beijing a Hunan a 40 domácími a zámořskými zastoupeními.

STAR ALLIANCE

Star Alliance

Podle webového portálu Star Alliance (2017) 5 společností (Air Canada, Lufthansa, Scandinavian Airlines System, Thai Airways a United Airlines), založilo v roce 1997 alianci. Těchto 5 společností symbolizuje i znak Star Alliance. Sídlo je německém Frankfurtu nad Mohanem. V současnosti se jedná o největší alianci leteckých společností, kterou tvoří 28 leteckých společností.

Mezi letecké společnosti v síti Star Alliance patří např.: viz Webový portál Star Alliance (2017), webový portál NaCesty.cz (2017b),

- **Turkish Airlines** – patří k významným leteckým společnostem, se základnou na istanbulském letišti Atatürk v Turecku. Provozují pravidelnou leteckou dopravu do 161 destinací v Evropě, Asii, Africe a Severní i Jižní Americe.
- **Společnost Deutsche Lufthansa** - je německým národním leteckým dopravcem. Jedná se o největší leteckou společnost v Evropě a pátou největší na světě, pokud jde o počet přepravených pasažérů. Lufthansa nabízí linkové lety do více jak 200 destinací, z toho přes 180 je jich v zahraničí.
- **Aegean Airlines** - je největší řecká letecká společnost, založena v roce 1987. Sídli na Aténském letišti, další základny má na Soluňském letišti, v Irakliu a na kyperském letišti Larnaka, kde se Aegean usadily po krachu Kyperské společnosti Cyprus Airways.
- **Singapore Airlines** - je tradiční aerolinií z oblasti jihovýchodní Asie se základnou na letišti Singapur Changi. Patří mezi šest nejlepších leteckých společností na světě a to zejména díky špičkovému servisu, vysokému komfortu, kteří cestující mohou pocítit na svých letech.

ONEWORLD

Podle webového portálu Oneworld (2017) byla aliance založena v roce 1999. Zakládajícími členy aliance byly letecké společnosti American Airlines, British Airways, Canadian Airlines, Cathay Pacific a Qantas. V současnosti tvoří alianci na 14 leteckých společnostech.

Mezi letecké společnosti v síti Oneworld patří např.: viz Webový portál Oneworld (2017), webový portál NaCesty.cz (2017b)

- **Qatar Airways Company Q.C.S.C.**, (zkráceně Qatar Airways) - jsou katarské státní aerolinky. Hlavní základna se nachází na letišti Dauhá–Hamad, odkud aerolinky létají asi do 150 destinací po celém světě s pomocí téměř 200 letadel (2017).

- **Iberia Líneas Aéreas de España S.A** - je největší španělská letecká společnost, založena byla 28. června 1927. Iberia disponuje flotilou 158 letadel, zejména Airbusů. Základnou společností je madridské letiště Barajas a letiště v Barceloně.
- **S7 Airlines** (dříve Sibir Airlines) - patří spolu se společnostmi Aeroflot a UTair k největším leteckým společnostem v Rusku. Je členem skupiny S7 Group.
- **LATAM Airlines Chile** (dříve LAN Airlines) - je letecká společnost se sídlem v Santiagu de Chile založená v roce 1929. LAN Airlines jsou největší aerolinie v Chile a Peru.

Leteckou společností, která není v žádné alianci, patří např. **letecká společnost EMIRATES**. Podle webového portálu EMIRATES (2017) 5. října 1985 zahájila společnost Emirates provoz na lince z Dubaje se dvěma pronajatými letadly – Boeingem 737 a Airbusem 300 B4. Dnes už vlastní flotilu více než 230 letadel a létají do více než 150 destinací ve více než 80 zemích po celém světě. Každý týden odlétá z Dubaje více než 1 500 letů společnosti Emirates do destinací na šesti kontinentech a síť neustále roste.

V roce 2016 podle webového portálu EMIRATES (2017) společnost Emirates byla jmenována nejlepší leteckou společností na světě a již 12. rok po sobě získala v rámci udílení cen Skytrax World Airline Awards 2016 ocenění za nejlepší palubní zábavu.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Podle čeho si vybíráte letecké společnosti, rozhoduje u Vás cena, úroveň poskytovaných služeb, či jiné faktory.

Jaká je Vaše poslední zkušenost s výběrem letecké společnosti.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Mezinárodní organizace plní významné úkoly v rozvoji mezinárodní spolupráce a jejich význam neustále narůstá. Podle míry jejich vlivu rozlišujeme mezinárodní organizace mezinárodní a mimovládní (nevládní). Rozdělit mezinárodní organizace můžeme podle různých hledisek. Jedním z nich je podle zaměření a vazby jejich agendy na sektor turismu. Do této skupiny mezinárodních organizací můžeme zařadit např. UNWTO, WTTC, PATA apod., kdy

se jedná o mezinárodní organizace, jejichž hlavní a jednou náplní je agenta turismu. Dále se jedná o mezinárodní organizace, jejichž agenda je širší a cestovní ruch v ní představuje jednu z několika či mnoha dalších součástí, např. ILO, IATA, FAO. Dále zde můžeme zařadit také mezinárodní organizace, jejichž vazba na turismu je velice volná, přestože i zde můžeme vykazovat činnost dané organizace zprostředkované efekty do oblasti turismu, např. MMF, UNICEF. Mimovládních mezinárodních organizací působících v turismu je počet, proto je můžeme rozdělit do několika oblastí a to na: organizace s působností v sektoru CK, CA, organizace s působností v sektoru ubytování a stravování, organizace poskytovatelů kongresových služeb, organizace dopravních podniků, organizace v oblasti průvodcovských služeb atd.

Privátní subjekty působících v mezinárodním turismu můžeme rozdělit na hotelové skupiny, kdy poskytování ubytovacích služeb představuje jednu ze základních služeb turismu vůbec. Dále to jsou letecké společnosti, jejichž význam pro rozvoj mezinárodního turismu je zcela zjevný. Dalšími privátními subjekty působícími v mezinárodním turismu řadíme cestovní kanceláře a agentury. Mezi ostatní soukromé subjekty mezinárodního turismu patří např. globální distribuční systémy, pozemní, vodní a železniční dopravci, půjčovny aut, zábavní parky, kasina a další zábavní průmysl, kulturní atraktivita apod.

DALŠÍ ZDROJE

1. LINDEROVÁ, I., 2013. *Cestovní ruch: teoretická a právní východiska*. V Praze: Idea servis. ISBN 978-80-85970-86-9.
2. PALATKOVÁ, M., 2013. *Mezinárodní cestovní ruch: 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4862-7.
3. PRUŠA, J., a kol., 2007. *Svět letecké dopravy*. Praha: Galileo CEE Service ČR s.r.o.. ISBN 978-80-239-9206-9.
4. Webové stránky vybraných mezinárodních organizací i privátních subjektů cestovního ruchu.

OTÁZKY

1. Jak můžeme definovat mezinárodní organizace cestovního ruchu.
2. Jak jednotlivé mezinárodní organizace cestovního ruchu dělíme.
3. Vyjmenujte vybrané mimovládní organizace turismu.

4. Jaké privátní subjekty mezinárodního turismu znáte podle oboru působnosti.

ODPOVĚDI

1. Podkapitola 6.1, str. 74-75.
 2. Podkapitola 6.1, str. 74 - 76.
 3. Podkapitola 6.1.2, str. 81 - 83.
 4. Podkapitola 6.2, str. 84-85.
-

ŘEŠENÁ ÚLOHA

1. K mezinárodním organizacím, jejichž hlavní náplní je agenta turismu, patří:
 - a) MMF
 - b) UNWTO
 - c) ILO
2. Organizace UNESCO se také nazývá:
 - a) organizace pro vědu a kulturu
 - b) organizace pro obnovu památek
 - c) organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
3. Na světě existují globální letecké aliance, kterých je:
 - a) 3
 - b) 2
 - c) 1

Správné odpovědi: 1b, 2c, 3a

7 UDRŽITELNOST V MEZINÁRODNÍM CESTOVNÍM RUCHU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

V této kapitole se seznámíte s pozitivními a negativními vlivy turismu, včetně možností řešení negativních vlivů turismu. Součástí této kapitoly je také problematika mezinárodních organizací v prosazování udržitelného turismu.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- vymezit základní pojmy související s udržitelným rozvoje,
 - vysvětlit pozitivní i negativní jevy turismu,
 - specifikovat možnosti řešení negativních vlivů turismu,
 - interpretovat roli mezinárodních organizací v prosazování udržitelného rozvoje.
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas ke zvládnutí problematiky této kapitoly je přibližně 7 hodin.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Mezinárodní cestovní ruch, udržitelný rozvoj, udržitelný cestovní ruch, prosazování, pozitivní, negativní vlivy, možnosti řešení, strategie, EU, systém kvality, certifikace, role, mezinárodní organizace.

PRŮVODCE TEXTEM

Kapitola, která se věnuje problematice udržitelnosti v mezinárodním cestovním ruchu, je rozdělena do čtyř podkapitol.

První podkapitola podrobněji rozebírá základní pojmy spojené s udržitelností rozvoje.

Druhá podkapitola stručně vysvětluje pozitivní a negativní vlivy turismu na vybrané prvky.

Třetí podkapitola blíže rozebírá možnosti řešení negativní vlivů turismu.

Čtvrtá podkapitola je věnována vybraným mezinárodním organizacím a jejich roli v prosazování udržitelného turismu.

7.1 Vymezení základních pojmů spojených s udržitelností rozvoje

Existuje mnoho mezinárodních definic, které charakterizují udržitelný rozvoj. Mezi často používané definice udržitelného rozvoje patří podle MŽP (2017) *klasická definice ze zprávy Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj z roku 1987, která zní:*

DEFINICE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích, a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.

Další používanou definicí udržitelného rozvoje je podle kolektivu autorů (2007, s. 10) tato:

Udržitelný rozvoj

- Je cílený proces změn v chování lidské společnosti k sobě samé i ke svému okolí (krajině a jejím zdrojům), směřující ke zvyšování současného i budoucího potenciálu uspokojování lidských potřeb a aspirací s ohledem na možnosti (limity) krajiny a jejích zdrojů,
- resp. „udržitelný způsob života“ hledá rovnováhu mezi svobodami a právy každého jedince a jeho odpovědností vůči jiným lidem, a to včetně odpovědnosti vůči budoucím generacím a vůči přírodě jako celku,

- znamená především rovnováhu – rovnováhu mezi třemi základními oblastmi našeho života (ekonomikou, sociálními aspekty a životním prostředím), také rovnováhu mezi zeměmi, různými společenskými skupinami, dneškem a budoucností apod.

Jak také uvádí kolektiv autorů (2007, s. 11) **trvale udržitelný rozvoj** je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojovat lidské potřeby (materiální, kulturní i duchovní) při plném respektování environmentálních limitů.

Dalším pojmem, který je třeba si představit, je pojem – Udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Podle WTO můžeme chápat jako směřování řízení všech zdrojů takovým způsobem, že mohou být naplněny ekonomické, sociální a estetické potřeby, zatímco budou udržovány kulturní integrita, základní ekologické procesy, biologická rozmanitost a životu podpůrné systémy. (Kraus, 2006, s. 19 – 20)

K ZAPAMATOVÁNÍ: UDRŽITELNÝ CESTOVNÍ RUCH A ROZVOJ

Podle Páskové a Zelenky (2002, s. 302) je **udržitelný cestovní ruch** takový, který dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí.

Jak uvádí Goodwin (2011), kolektiv autorů (2007) **udržitelný rozvoj cestovního ruchu** uspokojuje potřeby současných turistů a hostitelských regionů s ohledem na ochranu a zhodnocení příležitostí pro budoucnost.

Podle definice projektu Eden – CzechTourism (2017) **udržitelný rozvoj cestovního ruchu** lze definovat jako takový, který zabezpečuje zajištění současných a budoucích potřeb účastníků cestovního ruchu a přitom pomáhá rozvoji území. S přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti.

Jinými slovy udržitelný rozvoj turistického regionu je zachován tehdy, pokud je založen na takovém řízení všech zdrojů a aktivit cestovního ruchu, které vede k uspokojení současných i budoucích ekonomických, sociálních i zážitkových potřeb návštěvníků a rezidentů (obyvatel regionu) se zachováním kulturní integrity, biodiverzity, procesů a vazeb v ekosystémech a rozvíjení systému životních hodnot návštěvníků i obyvatel regionu. (Pásková a Zelenka, 2002, s. 302)

Kolektiv autorů (2007, s. 11) uvádí, že dlouhodobě udržitelný cestovní ruch jako konkurenční schopnost destinace na trhu ČR, lze definovat pomocí:

- environmentálního vymezení EU – koncepce rozvoje a plánování cestovního ruchu, jehož cílem je ochrana a zachování životního prostředí ve všech jeho aspektech a respektování životního stylu místních obyvatel,

- ekonomicko-environmentálního vymezení WTO – schopnost destinace udržet si potenciál konkurence v soutěži s novými, historicky méně využívanými destinacemi; přitáhnout první i opakované návštěvy; podržet si kulturní jedinečnost; být v rovnováze s životním prostředím.

Podle Krause (2006) je mnohdy udržitelný cestovní ruch dokonce zaměňován za "ekocestovní ruch", což je ovšem chybné pojetí. Dále Kraus (2006) také dále uvádí, že ekocestovní ruch v sobě zahrnuje principy udržitelnosti, ale výslovně se odkazuje na určitá specifika trhu. Jde o cestovní ruch v přírodních oblastech, pravidelně umocněný nějakou formou výkladu zkušeností s přírodním a kulturním dědictvím, účinné podporování ochrany přírody a domorodých společenství, a obvykle organizovaný pro malé skupiny. O ekoturismu se můžete dočíst více v publikaci od Weavera (2008).

7.2 Pozitivní a negativní vlivy turismu

Vlivy cestovní ruch můžeme klasifikovat podle různých hledisek:

1) Podle hlediska hierarchické úrovně:

- Globální x Národní x Regionální x Lokální

2) Podle hlediska času:

- Krátkodobé x Dlouhodobé

3) Podle hlediska charakteru:

- Vratné změny (vlivy) x Nevratné změny (vlivy)

4) Podle složky geografického prostředí:

- Environmentální (vlivy na krajinu) x Ekonomické x Sociokulturní

5) Vlivy působící na organizaci prostoru

6) Podle hlediska dopadu na okolní prostředí:

- Pozitivní vlivy x Negativní vlivy

K ZAPAMATOVÁNÍ: OKOLNÍ PROSTŘEDÍ

Z důvodu obsáhlosti tématu, budou v kapitole více rozebrány negativní vlivy na okolní prostředí. Podle Krause (2006), Palatkové (2011, s. 142) *okolním prostředím máme na mysli:*

- *Fyzické prostředí*
- *Ekonomické prostředí*
- *Sociokulturní prostředí*

FYZICKÉ PROSTŘEDÍ

Jak uvádí Palatková (2011, s. 142 – 143) *nejvíce patrný je vliv turismu na fyzické (životní) prostředí. Ve fázi přípravy infrastruktury pro cestovní ruch dochází k záboru půdy, odlesňování, změně charakteru krajiny výstavbou hotelu, rezortů, komunikací či dalších zařízení využívaných pro cestovní ruch.*

Fyzické
prostředí

Ve fázi realizace turismu je zřetelné ovlivňování fyzického prostředí spotřebou služeb cestovní ruch, tedy realizací dopravy, ubytovacích, kulturních a sportovních služeb.

Můžeme rozlišit 3 hlavní oblasti vlivu turismu na fyzické prostředí, ať už se uskutečňuje ve fázi přípravy či ve fázi realizace turismu: viz Palatková (2011, s. 142)

- **Přírodní zdroje** - V této oblasti působí cestovní ruch na vodní zdroje, místní zdroje a degradaci pozemků. Vodní zdroje jsou problémem, a to zejména v zemích, které jsou geograficky odsouzené potýkat se s nedostatkem vody. Místní zdroje označují vstupy do destinace, na nichž závisí život a uspokojování potřeb rezidentů i uspokojování potřeb návštěvníků. Jedná se o energie (topení, teplá voda), potraviny, suroviny, na něž klade rozvoj turismu vysoké nároky. Dalším problémem je proces degradace pozemků, který je spojen zejména s fází přípravy turismu a znamená často likvidaci specifických ekosystémů nebo jejich změnu (např. úrodná půda, mokřiny a zvěř) spojenou s odlesňováním, erozí, zvýšenou stavební činností apod.
- **Znečištění** - Aktivita spojené se znečištěním jsou typické jak pro fázi přípravy, tak i realizace turismu a zahrnutí znečištění vzduchu, vody, znečištění hlukem a pevným odpadem. Hlavním negativním faktorem z pohledu znečištění vzduchu je doprava, zejména letecká. Znečištění fyzického prostředí pevným odpadem má dopady na řeky, přírodní scenérie, okraje silnic, moře, vodní plochy a horské oblasti. Znečištění vod, a to především odpadními vodami, používáním herbicidů a pesticidů v rezortech (trávníky, golfové hřiště), poškozují flóru

a faunu v jezerech, řekách a mořích. Nepříznivé vlivy turismu se projevují též na zhoršení životních podmínek pro faunu a floru (ztráta biodiverzity).

- **Fyzický vliv** - Fyzický vliv turismu jsou patrné na první pohled a může k němu docházet jak ve fázi přípravy, tak i ve fázi realizace turismu. Mezi vybrané zdroje negativní vlivů z hlediska turistické infrastruktury patří stavba a provoz turistických dopravních zařízení (lanovek, vleků, sněžových rolb), úprava sjezdovek, umělé zasněžování, vytváření cyklistických a pěších stezek atd. Dalším negativním projevem je nadměrná koncentrace cestovního ruchu v některých regionech. S turismem je také spojen vandalismus, způsobovaný návštěvníky v podobě nápisů či sgrafitů na skalních a jiných přírodních útvarech.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zamyslete se nad tím, jaké konkrétní příklady byste uvedli v podobě vlivu turismu na fyzické prostředí ve Vámi vybraných regionech světa.

Jaký má podle Vás dopad zvyšující se počet turistů v Praze na město jako celek. V čem vidíte největší hrozby turismu na fyzického prostředí daného města.

EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

Podle Krause (2006), Palatkové (2013) mezi pozitivní vlivy na ekonomické prostředí, můžeme zařadit:

*Ekono-
mické pro-
středí*

- Přísun kapitálu.
- Vznik nových pracovních příležitostí.
- Možnost ovlivnit obchodní bilanci i HDP.
- Rozložit rizika do různých oblastí.
- Přísun finančních prostředků v zahraniční měně.

Mezi negativní vlivy na ekonomické prostředí autoři Kraus (2006), Palatková (2013) uvádějí:

- **Kongesce veřejných prostor a komunikací** - Situace, kdy dochází k přetížení, resp. nadměrnému využívání prostranství a infrastruktury návštěvníky destinace,

- **Ekonomické úniky** - Pokles příjmů státu nebo regionu, místa, způsobený nutností importovat zboží, služby nebo finanční prostředky z okolních států nebo regionů. Také daňové zisky do velké míry plynou do míst sídel firem, ne do lokalit jednotlivých provozoven (příkladem mohou být mezinárodní hotelové řetězce, restaurační řetězce a velké mezinárodní touroperátory, kteří dovážejí zboží a služby do destinace na úkor místního zboží a služeb a odčerpávají zisk),
- **Destabilizace pracovního trhu** (sezónnost, různé finanční ohodnocení, odsátí pracovních sil z jiného odvětví),
- **Destabilizace cenových poměrů** (především v neprospěch domácího obyvatelstva),
- **Spekulace s nemovitostmi.**
- **Sezónní a jádrová inflace** - Jev zvýšení cenové hladiny důsledkem zvýšené časoprostorové koncentrace nabídky, zpravidla na území destinačního jádra a období turistické sezóny,
- **Turistické enklávy** – turisté, kteří celou svou dovolenou tráví v jediném středisku nebo na výletní lodi, přičemž toto místo prakticky neopustí a uskuteční zde veškeré své výdaje, nedávají možnost výdělků i jiným podnikatelům v destinaci,
- **Efekt turistické pasti** - Nežádoucí působení neregulovaného cestovního ruchu, který svými podnikatelskými aktivitami znehodnocuje svůj vlastní kapitál (kulturní a přírodní hodnoty destinace) a tím i předpoklady pro svůj ekonomicky, ekologicky i společensky udržitelný rozvoj, atd.

SOCIOKULTURNÍ PROSTŘEDÍ

Jak uvádí Palatková (2011, s. 143 – 144) *sociokulturní prostředí je dáno rezidenty žijícími v destinaci a jejich sociálními, kulturními, politickými i ekonomickými vazbami. Významným projevem cestovního ruchu a dalších vlivů je:*

- *Akulturační,*
- *Komodifikace,*
- *Standardizace.*
- *Ztráta autentičnosti a hraná autentičnost.*

Sociokulturní prostředí

AKULTURACE

Je proces změn kultury a společnosti vůbec v důsledku dlouhodobějšího či opakovaného styku kulturně odlišných společenských skupin, v němž jedna skupina (na rozdíl od **transkultury**, kdy jde o kontakt a výměnu mezi dvěma kulturami zhruba stejné komplexnosti a technické úrovně) má výrazně nižší technickou úroveň. Akulturace může mít kladné i záporné dopady – může rychle a výrazně změnit životní styl místní komunity a snížit tak atraktivitu (gravitaci) dané destinace pro návštěvníky, současně může vést ke zvýšení životní úrovně (hygienické návyky, motivace pro rozvoj aj.).

KOMODIFIKACE

Podle Krause (2006) komodifikaci můžeme vysvětlit jako přizpůsobení se kultury dané oblasti na požadavky cestovního ruchu, kdy jsou místní tradiční náboženské obřady, folklorní obřady a slavnosti nabízeny jako komodita a přizpůsobeny očekáváním turistů.

STANDARDIZACE

Jak uvádí Kraus (2006) standardizace představuje pro destinaci riziko v tom, že návštěvníci sice hledají něco nového a neznámého, současně to však nesmí být příliš nové nebo neznámé, protože vlastně jen málo turistů hledá zcela nové věci. Turisté tak chtějí mít v destinaci své známé fast-food restaurace nebo hotelové řetězce.

ZTRÁTA AUTENTIČNOSTI A HRANÁ AUTENTIČNOST

Křížek a Neufus (2014, s. 174) *uvádějí, že jedním z negativních dopadů komerčního masového cestovního ruchu je právě postupná ztráta autenticity místní kultury, architektury, všedního života místní komunity apod.*

Jak uvádí Palatková (2013) k sociálním efektům, které ovlivňují cestovní ruch, můžeme zařadit:

- **Demonstrační efekt** - Napodobování vzorců chování návštěvníků rezidenty a účast rezidentů na konzumaci služeb cestovního ruchu,
- **Módnost** - Jak ze strany investorů tak návštěvníků. Ovlivnění procesu rozhodování člověka výběrem a vztahem dalších jedinců k produktu a způsobem jeho propagace, vytvářením obrazu produktu, který je populární, žádaný. Příkladem mohou být hotelové resorty s all inclusive např. v Turecku, Egyptě apod.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Navštívili jste už někdy nějaké místo po celém světě, které ve Vás vyvolalo určité pocity.

Co znamená podle Vás, pokud nějaké místo ztratí svou autentičnost a to díky rozvoji mezinárodního cestovního ruchu.

7.3 Možnosti řešení negativní vlivů turismu – udržitelný cestovní ruch

Podle Palatkové (2011, s. 147) otázku řešení negativních vlivů turismu lze nahlížet v několika rovinách, jež se týkají jednotlivých oblastí vlivu – vlivu na fyzické prostředí a vlivu na sociokulturní prostředí i ekonomické prostředí. Je zřejmé, že smysluplné řešení problémů musí být komplexní.

Jak také uvádí Palatková (2011, s. 147 – 148) komplexní přístup k řešení negativních vlivů turismu představuje koncept udržitelnosti, resp. udržitelného turismu. Udržitelný cestovní ruch představuje filosofii a koncepční přístup k rozvoji turismu. Udržitelný cestovní ruch definovala UNWTO (United Nations World Tourism Organisation, Světová organizace cestovního ruchu) v roce 2004 jako:

„Pravidla pro udržitelný cestovní ruch a jeho řídicí praktiky jsou aplikovatelné na všechny formy cestovního ruchu ve všech typech destinací (turistických cílů) a to včetně masového cestovního ruchu a různých specifických segmentů.

Jak uvádí na svých webových stránkách město Český Těšín (2017) rok 2017 byl rozhodnutím Valného shromáždění vyhlášen Mezinárodním rokem udržitelného cestovního ruchu. Hlavním smyslem vyhlášení tohoto Mezinárodního roku je zvýšit povědomí všech skupin společnosti o jeho významu pro rozvoj, podnítit spolupráci všech zainteresovaných stran a docílit pozitivních změn na úrovni politik, obchodních praktik i spotřebitelského chování. Udržitelný cestovní ruch se tak může stát významným příspěvkem k Agendě 2030 a Cílům udržitelného rozvoje.

Mezinárodní rok udržitelného cestovního ruchu pro rozvoj bude podporovat: viz Webové stránky města Český Těšín (2017)

- Inkluzivní a udržitelný ekonomický růst,
- Sociální začleňování, zaměstnanost a snižování chudoby,
- Efektivitu zdrojů, ochranu životního prostředí a řešení změny klimatu,

- Kulturní hodnoty, rozmanitost a dědictví,
- Vzájemné porozumění, mír a bezpečnost.

Na obrázku níže můžete vidět blíže popsány základní principy udržitelného rozvoje, mezi které patří propojení základních oblastí života, dlouhodobá perspektiva, kapacita životního prostředí je omezená, předběžná opatrnost, prevence, kvalita života, sociální spravedlnost, zohlednění vztahu lokální – globální, vnitrogenační a mezigenační odpovědnost a demokratické procesy.

Obrázek 6: Základní principy udržitelného rozvoje

Zdroj: Multimediální ročenka životního prostředí, 2017.

Podle MMR ČR (2012) *Evropská rada přijala v roce 2001 v Göteborgu první Strategii udržitelného rozvoje EU. Ta byla doplněna v roce 2002 vzhledem ke Světovému summitu OSN (Johannesburg, 2002) a v roce 2006 pak přijata jako Obnovená strategie udržitelného rozvoje EU. Dokument identifikuje přetrvávající neudržitelné trendy ve vztahu ke změně klimatu, užití energie, veřejnému zdraví atd.*

Strategie udržitelného rozvoje EU

Podle informačního centra OSN v Praze (2017) bylo **definováno „17 Cílů udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals - SDGs)“**, který představuje program rozvoje na následujících 15 let (2015 – 2030) a navazuje na úspěšnou agendu „Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs)“.

K 17 cílům udržitelného rozvoje podle informačního centra OSN v Praze (2017) patří např.:

- Odstranit chudobu po celém světě.
- Zabezpečit kvalitní a plnohodnotný život pro všechny obyvatele naší planety,
- Zajistit genderovou rovnost, podpořit a posílit pozici všech žen a dívek,
- Zabezpečit všem obyvatelům po celém světě přístup k vodě, včetně zajištění hospodárného využívání tohoto vzácného zdroje,
- Zajistit všem přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie,
- Napomáhat k udržitelnému hospodářskému růstu, zajištění důstojné práce pro všechny lidi bez rozdílů,
- Dbát na rozvoj inovací, podporovat rozvoj kvalitní infrastruktury.
- Zmenšit nerovnost jak uvnitř jednotlivých zemí, tak i mezi nimi.

K ZAPAMATOVÁNÍ: ZÁKLADNÍ RYSY UDRŽITELNÉHO CESTOVNÍHO RUCHU

Jak uvádí Palatková (2011, s. 148) *udržitelný cestovní ruch charakterizují 3 základní rysy:*

- Kvalita, která spočívá v autenticitě zážitků pro jednotlivé účastníky mezinárodního cestovního ruchu, včetně zkvalitnění života místních obyvatel a udržení kvality fyzického prostředí daného místa,
- Kontinuita, to znamená podpora přírodních a kulturních, které jsou zapotřebí pro rozvoj mezinárodního cestovního ruchu,
- Rovnováha mezi jednotlivými stavebními kameny udržitelnosti a současně rovnováha mezi potřebami mezinárodního cestovního ruchu spočívajících hlavně

v poskytování různých služeb, mezi požadavky místní komunity a turisty, kteří danou destinaci navštíví

Jak uvádí Palatková (2011, s. 152) *udržitelné produkty turismu by měly být produkty kvalitní, a to nejen z hlediska kvality pro návštěvníka destinace, ale i pro rezidenta destinace. Kvalita je obvykle definována jako minimální úroveň služby, kterou může destinace /firma nabídnout zákazníkovi s cílem uspokojit jeho potřeby a která může být udržena.*

Palatková (2011, s. 152) také uvádí, že v posledních 20 letech se stále více prosazují certifikáty kvality založené na principech udržitelnosti, a tedy zohlednění nejen přínosů pro zákazníka (návštěvníka destinace), ale i přínosů pro rezidenty v destinaci.

Podle Páskové a Buriana (2010), Palatkové (2013) mezi mezinárodní certifikační systémy ve službách dostupné i v České republice patří především:

- **Systém hodnocení environmentálního managementu podniku podle mezinárodní normy ISO 14001,**
- **Program ekoznačení EU** (tzv. EU Flower, evropská květina) - tento systém je určen mj. i pro ubytovací služby,
- **ECEAT Quality Label** - soukromá značka, která se od roku 1993 zaměřuje na ubytovací služby a věnuje se všem aspektům udržitelnosti,
- Další mezinárodní systémy mají v ČR jenom omezené nebo žádné zastoupení, například **GreenKey** (hotely, kempy, a atraktivita celosvětově) a **Green Globe 21** (univerzální působnost).

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Než se budete věnovat problematice role mezinárodních organizací v prosazování udržitelného cestovního ruchu, tak se běžte věnovat svým koníčkům, které Vám pomohou se odreagovat od velkého množství nových poznatků z probírané problematiky.

7.4 Role mezinárodních organizací v prosazování udržitelného turismu

Jak uvádí Palatková (2011, s. 152 – 153) činnost mezinárodních organizací se v oblasti udržitelného turismu odvíjí od základního a prvního komplexního dokumentu o **udržitelném rozvoje Země, od Agendy 21**.

K ZAPAMATOVÁNÍ

Podle informačního systému místní Agendy 21 (2017), Palatkové (2011, s. 154) je **Agenda 21**:

- Dokumentem OSN, který rozpracovává principy udržitelného rozvoje v globálním měřítku do jednotlivých problémových oblastí,
- Znamená program nebo seznam, který je zaměřen na 21. st. a řešení aktuálních problémů souvisejících s udržitelným cestovním ruchem.

Podle „Metodiky pro místní Agendy 21 v ČR“ (2017) byl tento dokument přijat v roce 1992 účastníky Konference OSN o životním prostředí rozvoji (UNCED), která se konala v brazilském Rio de Janeiru a která je nazývána „**Summitem Země**“, protože se na ní sešlo 10 tisíc oficiálních delegátů ze 178 zemí světa, z toho 116 hlav států a 15 tisíc aktivistů na paralelním globálním fóru. Výsledkem velmi složitých jednání byla shoda na určitých zásadách a přijetí několika významných dokumentů, které podepsali také představitelé tehdejšího Československa. Mezi tyto dokumenty patří:

- Deklarace,
- rámcové úmluvy,
- různé druhy prohlášení o globálních dohodách vztahující se k udržitelnému cestovnímu ruchu.

Jak uvádí Palatková (2011, s. 153) UNWTO hraje významnou roli i v oblasti udržitelného turismu. Základním nástrojem prosazování udržitelného turismu je účast UNWTO při přípravě dokumentů, které se udržitelnosti turismu týkají. Jedná se o sérii dokumentů, zejména deklarácí, z nichž zásadní roli hraje dokument **Globální kodex etika v turismu** (Global Code of Ethics for Tourism). Aktivitu, které provádí UNWTO při prosazování udržitelnosti, spočívající v plánování udržitelnosti, shromažďování příkladů nejlepší praxe, stanovování indikátorů turismu i v podpoře certifikačních systémů na bázi udržitelnosti.

Agenda 21

Globální kodex etiky v turismu

Podle SOCR ČR (2010) **Etický kodex cestovního ruchu** shrnuje zásady chování a činnosti nejen pro podnikatele v cestovním ruchu, ale i návštěvníky. Tento Kodex nastavuje rámec pro zodpovědný a udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Cílem tohoto dokumentu je snaha o minimalizaci negativních dopadů cestovního ruchu na životní prostředí a kulturní dědictví v budoucnosti a maximalizaci přínosů pro obyvatele destinací.

K ZAPAMATOVÁNÍ: ORGANIZACE PODÍLEJÍCÍ SE NA PROSAZOVÁNÍ PRINCIPŮ UDRŽITELNÉHO CESTOVNÍHO RUCHU

Vedle UNWTO se na prosazování principů udržitelného cestovního ruchu podílejí i další organizace, zejména WTTC, PATA a UNEP, integrační uskupení jako EU, APEC, ASEAN apod. K základním dokumentům udržitelného turismu patří **Agenda 21** a **Agenda 21 pro cestovní ruch**. Více se o této problematice se můžete dočíst: Palatková (2011), Palatková (2013)

SHRNUTÍ KAPITOLY

Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích, a aniž by se to dělo na úkor jiných národů. Udržitelný cestovní ruch dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí. Vlivy cestovního ruchu můžeme klasifikovat podle různých hledisek. Jedná se o hledisko hierarchické úrovně a to na globální, národní, regionální a lokální, dále podle hlediska času na krátkodobé a dlouhodobé, dále podle hlediska charakteru na vratné a nevratné vlivy na cestovní ruch, podle složky geografického prostředí na environmentální (vlivy na krajinu), ekonomické a sociokulturní, dále to jsou vlivy působící na organizaci prostoru a v neposlední řadě také podle hlediska dopadu na okolní prostředí a to na pozitivní a negativní vlivy. Negativní vlivy na okolní prostředí můžeme dále rozdělit na vlivy působící na fyzické, ekonomické a sociokulturní prostředí.

Komplexní přístup k řešení negativních vlivů turismu představuje koncept udržitelnosti, resp. udržitelného turismu. Udržitelný cestovní ruch představuje filosofii a koncepční přístup k rozvoji turismu. Evropská rada přijala v roce 2001 v Göteborgu první Strategii udržitelného rozvoje EU. Ta byla doplněna v roce 2002 vzhledem ke Světovému summitu OSN (Johannesburg, 2002) a v roce 2006 pak přijata jako Obnovená strategie udržitelného rozvoje EU. Rok 2017 byl vyhlášen Mezinárodním rokem udržitelného cestovního ruchu a v roce 2015 došlo vyhlášení 17 Cílů udržitelného rozvoje, který představuje program rozvoje na následujících 15 let (2015 – 2030) a navazuje na úspěšnou agendu Rozvojových cílů tisíciletí. Mezi mezinárodní certifikační systémy ve službách dostupné i v České republice patří především systém hodnocení environmentálního managementu podniku podle mezinárodní normy ISO 14001, program ekoznačení EU, ECEAT Quality Label atd. Na

prosazování principů udržitelného turismu se podílejí kromě UNWTO, také další mezinárodní organizace (WTTC, PATA, UNEP) a integrační uskupení (EU, APEC, ASEAN). K základním dokumentům udržitelného turismu patří Agenda 21 a Agenda 21 pro cestovní ruch.

DALŠÍ ZDROJE

1. GOODWIN, H., 2011. *Taking Responsibility for Tourism*. Goodfellow Publishers. ISBN 978-1906884390.
 2. KOLEKTIV AUTORŮ, 2007. *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*. MMR ČR. [online] 2017 [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf.
 3. KORČÁK, P., 1991. *Naše společná budoucnost: světová komise pro životní prostředí a rozvoj*. Praha: Academia. ISBN 80-85368-07-2.
 4. PALATKOVÁ, M., 2013. *Mezinárodní cestovní ruch: 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4862-7.
-

OTÁZKY

1. Definujte pojem udržitelný rozvoj a udržitelný rozvoj cestovního ruchu.
 2. Vysvětlete negativní vlivy turismu na vybrané prvky okolního prostředí.
 3. Uveďte příklady cílů z programu udržitelného rozvoje na následujících 15 let (2015 – 2030).
 4. Vyjmenuje mezinárodní certifikační systémy dostupné i v České republice.
 5. Jaké mezinárodní organizace se podílejí na prosazování principů udržitelného turismu.
-

ODPOVĚDI

1. Podkapitola 7.1, str. 97 - 99.
2. Podkapitola 7.2, str. 99 – 103.

3. Podkapitola 7.3, str. 106.
 4. Podkapitola 7.3, str. 107.
 5. Podkapitola 7.4, str. 108-109.
-

ŘEŠENÁ ÚLOHA

1. Udržitelný cestovní ruch dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a:
 - a) sociální prostředí
 - b) průmyslové prostředí
 - c) environmentální prostředí
2. Mezi negativní vlivy na ekonomické prostředí patří:
 - a) demonstrační efekt
 - b) kongesce veřejných prostor a komunikací
 - c) standardizace
3. Agenda 21 je dokumentem:
 - a) ASEAN
 - b) OSN
 - c) APEC

Správné odpovědi: 1a, 2b, 3b

8 POSTAVENÍ EVROPY I ČESKÉ REPUBLIKY V MEZINÁRODNÍM CESTOVNÍM RUCHU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

V této kapitole je věnována pozornost problematice jak postavení Evropy v mezinárodním cestovním ruchu, tak i České republiky, včetně institucionální zajištění turismu.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- stručně popsat historický vývoj turismu v integrované Evropě,
 - objasnit význam mezinárodního turismu v Evropě, resp. v České republice,
 - porovnat domácí a mezinárodní cestovní ruch v České republice,
 - vyjmenovat vybrané mezinárodní instituce v EU i v České republice, které se věnují turismu.
-

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Čas ke zvládnutí problematiky této kapitoly je přibližně 8 hodin.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Evropa, vývoj, mezinárodní cestovní ruch, úkoly, příležitosti, průmysl cestovního ruchu, institucionální zajištění turismu, Česká republika, domácí, mezinárodní, ekonomický význam.

PRŮVODCE TEXTEM

V této kapitole, která je věnována problematice postavení Evropy v mezinárodním cestovním ruchu, tak i České republiky, je rozdělena do tří podkapitol.

První podkapitola je stručně věnována historického vývoj turismu v integrované Evropě od 80. let do současnosti.

Druhá podkapitola více rozebírá problematiku mezinárodního cestovního ruchu v Evropě, včetně institucionálního zajištění turismu v EU.

Třetí podkapitola je věnována problematice cestovní ruch v České republice, včetně jeho institucionálního zajištění.

8.1 Historický vývoj turismu v integrované Evropě

Jak uvádí Palatková (2011, s. 186) *jedním z důvodů vedoucí pozice Evropy je i postupující integrační proces. Od počátku evropského integračního procesu v roce 1951 (založení Evropského společenství uhlí a oceli) zaznamenalo řešení agendy turismu značné změny, a to zejména od 90. let 20. st.. V průběhu celého více než 50 letého období je zřetelná tendence začlenit agendu turismu do systému evropských politik a institucí.*

V průběhu integračního procesu lze vysledovat **2 hlavní směry řešení agendy turismu:** Palatková (2013, s. 213):

- Otázky politiky turismu zejména ve vztahu k aktivnímu a domácímu turismu s důrazem na začlenění turismu jako ekonomického faktoru růstu a rozvoje,
- Otázky spojené s ochranou spotřebitele ve vztahu k pasivnímu a domácímu turismu.

ZAPAMATOVÁNÍ

Palatková (2013, s. 213 – 214) také uvádí, že agenda turismu a její pojetí, zastoupení i váha se měnily v závislosti na **3 zásadních faktorech:**

- Klíčové integrační smlouvy a jejich úpravy a dopad na samotný integrační proces. Cestovní ruch byl ovlivněn nejen vývojem v ostatních sektorech, ale i zásadními mezníky v podobě klíčových integračních smluv, a to zejména: Římskými smlouvami (1957), Slučovací smlouvou (1967), Maastrichtskou

smlouvou (1993), Amsterodamskou smlouvou (1999), Niceskou smlouvou (2003) a především Lisabonskou smlouvou (2009),

- Vývoj v jednotlivých politikách s dopadem na cestovní ruch (dopravní politika, politika ochrany spotřebitele, regionální politika apod.) a vývoj samotné integrace až po Evropskou měnovou unii (1999-zavedení eura, 2002 uvedení bankovek a mincí do oběhu),
- Rozšiřování Evropského společenství (EU) o země, pro které je cestovní ruch významný zejména z ekonomického pohledu, a to zvláště v souvislosti s rozšířením v 80. letech, a názorové rozdíly na rozsah a způsob řešení agendy turismu mezi zeměmi na evropské úrovni.

Podle Palatkové (2011, s. 187 – 190) lze rozčlenit agendu turismu do několika období:

1) Agenda turismu v 80 letech 20 st.

- Cestovní ruch lze nalézt, byť zprostředkovaně, již v preambuli Římských smluv (1957), kde se zdůrazňuje vzájemné porozumění různorodých kultur a rozvoj jejich společné historie.
- Jako první významný krok lze uvést Doporučení Rady týkající se činnosti vlády na podporu cestovního ruchu (1965) a Sdělení Komise Radě COM/82/385 Final. První směry politiky Evropského společenství v turismu (1982) orientované na 6 oblastí: snížení sezónnosti, ochranu architektonických památek, rozvoj turismu v méně rozvinutých oblastech, podporu sociálního turismu, podporu kulturního turismu a podporu venkovského turismu,
- Klíčovým aktem bylo však ve vztahu k turismu a jeho institucionalizace Rozhodnutí Rady ze dne 22. prosince 1986/86/644/ECC o ustavení postupu konzultací a spolupráce v oblasti turismu, na jehož základě vznikl v roce 1986 Poradní výbor pro cestovní ruch (Tourism Advisory Committee) složený ze zástupců ministerstev nebo institucí odpovědných na národní úrovni za agendu turismu.

Agenda turismu v 80 letech

2) Agenda cestovní ruch v 90 letech 20 st.

- V roce 1990 byl Radou ministrů přijat Protokol evropské politiky turismu, na jehož základě došlo k tvorbě a schválení klíčové směrnice pro organizovaný pasivní a domácí cestovní ruch, a to Směrnice Rady 90/314/EHS o souborných službách pro cestování, pobyty a zájezdy s cílem ochrany spotřebitele a volného pohybu služeb turismu,

Agenda turismu v 90 letech

- Rok 1992 přinesl vyhlášení Akčního plánu pro podporu turismu.
- Pokrok v začleňování agendy turismu do evropských politik znamenala – Zelená kniha Komise. Úkoly Evropské unie v rozvoji cestovního ruchu jsou prezentovány právě v této knize. Obsah Zelené knihy je zaměřen na problematiku činností prováděných v cestovním ruchu např. na rozvoj cestovního ruchu, zaměstnanost v cestovním ruchu, na přidanou hodnotu Evropské unie v oblasti cestovního ruchu a na předpokládaný vývoj úlohy Unie v oblasti cestovního ruchu. Více na webovém portálu Euroskop.cz,
- Z dalších dokumentů měla význam sdělení COM/96/166 „Zpráva o hodnocení Akčního plánu Společenství na podporu cestovního ruchu“ a sdělení COM/96/635 „Pozměněný návrh na rozhodnutí Rady o prvním víceletém programu na podporu evropského cestovního ruchu Philoxenia (1997 – 2000)“,
- Velmi významným krokem bylo přijetí Směrnice 99/42/EC, kterou se zavádí postup pro uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci pro profesní činnosti upravené směrnicemi o liberalizaci a o přechodných opatřeních a kterou se doplňuje obecný systém uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci z roku 1999,
- Ve stejném roce přijala Komise „Sdělení o zlepšení potenciálu cestovního ruchu pro zaměstnanost“, které analyzovalo význam cestovního ruchu pro růst zaměstnanosti v evropském hospodářském prostoru.

3) Agenda turismu na začátku 21. st.

- Začátkem 21. st. pokračuje orientace Evropské unie v procesu Cestovní ruch a zaměstnanost, a zároveň se zintenzivňují rozhovory o trvalé udržitelnosti cestovního ruchu,
- Ke konci roku 2001 zveřejnila Komise „Sdělení o spolupráci pro budoucnost evropského cestovního ruchu“ (COM/2001/0665), v němž navrhla vytvoření operačního rámce založeného na otevřené koordinaci mezi všemi zúčastněnými stranami.
- V roce 2003 vydala Evropská komise sdělení pod názvem „Základní orientace pro trvalou udržitelnost evropského cestovního ruchu“ (COM/2003/716). Cílem sdělení je efektivní podpora udržitelného cestovního ruchu na všech úrovních,
- V letech 2004 a 2005 je patrná vyšší intenzita kroků směřujících k politice cestovního ruchu, a to zejména prostřednictvím usnesení Evropského parlamentu

Agenda turismu na začátku 21. st.

2004/2212 „o cestovním ruchu a rozvoji“ a 2004/2229 „o nových perspektivách a výzvách pro udržitelný cestovní ruch“,

- V roce 2006 vydala Evropská komise sdělení „Obnovená politika Evropské unie v oblasti cestovního ruchu: Vstříc silnějšímu partnerství pro evropský cestovní ruch“,
- Důležitým dokumentem, z hlediska právního základu pro cestovní ruch na úrovni Evropské unie je Lisabonská smlouva, která přináší novou právní úpravu v oblastech, kde Unie podporuje. Více o Lisabonské smlouvě se můžete dočíst na webovém portálu Evropského parlamentu: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.5.html,
- Sdělení z června 2010 s názvem „Evropa jako přední světová destinace cestovního ruchu“ bylo prvním politickým aktem zveřejněným po přijetí Lisabonské smlouvy,

8.2 Evropa a mezinárodní cestovní ruch

Jak uvádí Hrala (2005), Palatková (2013), Hamarneh (2014) a další autoři, patří Evropa k hlavním turistických destinací světa. Cestovní ruch hraje klíčovou roli v rozvoji mnoha evropských regionů, především těch méně rozvinutých, protože má významný přesah a potenciál pro tvorbu pracovních míst, zejména v případě mladých lidí.

TTG (2017b) uvádí, že mezinárodní příjezdy turistů vzrostly v roce 2016 meziročně o 3,9 % na 1 235 mil. UNWTO předpovídá, že do roku 2030 se zvýší až na 1,8 mld. V Evropě dosáhl počet mezinárodních příjezdů 615 mil. osob. Jedná se již o sedmý rok, kdy byl po celosvětové ekonomické a finanční krizi v roce 2009 zaznamenán nárůst pro tento sektor.

V Evropě roste počet individuálních přenocování, prodlužuje se doba pobytu, přibývá potřeba nových pracovních míst, roste vliv moderních technologií i nových sdílených ekonomik a čeká nás zvýšený zájem turistů z Asie. Cestovní ruch již dnes tvoří třetí nejsilnější ekonomický sektor v Evropské unii a řada odborníků se domnívá, že do roku 2025 se počet turistů, kteří přijíždějí do Evropy, může dosáhnout až dvojnásobku. To by pomohlo vytvořit více jak 5 milionů nových pracovních míst.

Řada odborníků, kteří se zúčastnili mezinárodní konference v Bruselu v září 2017 pod názvem „Evropská strategie pro zvýšení konkurenceschopnosti cestovního ruchu“ se domnívá, že cestovní ruch by měl mít samostatnou rozpočtovou položku. Rok 2018 je vyhlášen rokem kulturního. Mezi podporované formy turismu bude v Evropě v následujících letech patřit jak kulturní, tak i ekologický cestovní ruch.

Podle Racliffové (2017) z evropského hlediska hraje politika cestovního ruchu svou úlohu také při sledování obecných cílů v oblasti zaměstnanosti a politiky růstu. Postupně bude stále významnější i environmentální a udržitelný rozměr cestovního ruchu, ačkoli je již přítomen v oblastech „udržitelného“, zodpovědného či etického cestovního ruchu. Cestovní ruch má od prosince 2009 vlastní právní základ. V nových finančních výhledech na období 2014-2020 však pro něj není vyhrazena samostatná rozpočtová položka.

Podle Evropské komise (2014) mezi tematické pokyny pro investice do cestovního ruchu patří např.:

- aby se investovalo co nejvíce do oblasti cestovního ruchu,
- lepší podpora kulturních, přírodních nebo smíšených turistických atraktivit, které by vedle k jejímu šetrnějšímu využívání,
- v dostatečné míře bylo využíváno jednotlivých operačních programů,

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Jak nahlížíte na problematiku mezinárodního cestovního ruchu v Evropě v kontextu jeho podpory prostřednictvím různých evropských institucí.

Velmi podstatným dokumentem, kterým měl vliv na formování cestovního ruchu v Evropě, byla **Lisabonská smlouva**, která jako první přiznala oblasti cestovního ruchu jeho důležitost. Poté se EU více zaměřila na podporu cestovního ruchu v Evropě prostřednictvím různých rozhodnutí a došlo taky k vysvětlení jednotlivých pravomocí na poli cestovního ruchu. V současné době se EU snaží vytváření takové konkurenční prostředí, které pomůže jednotlivým firmám k vzestupu, včetně vytváření různých vazeb napříč jednotlivými zeměmi formou spolupráce v oblasti cestovního ruchu apod.

Na tzv. Lisabonskou strategii navazuje „**Strategie Evropa 2020**“, která je strategickým dokumentem EU, která obsahuje hlavní pilíře na období 2010 – 2020, mezi které patří např. „zelený růst“, inovace a vzdělávání, více na stránkách MŠMT (2017).

Lisabonská strategie

K ZAPAMATOVÁNÍ: STRATEGIE „EVROPA 2020“

Strategie „Evropa 2020“ si klade za cíl zachovat Evropu jako přední destinaci navštěvovanou turisty z celého světa.

Podle Evropské komise (2010) mezi úkoly a příležitosti evropského průmyslu cestovního ruchu můžeme shrnout **do čtyř hlavních skupin:**

- věnovat větší pozornost podpoře průmyslu cestovního ruchu v jednotlivých zemích Evropy,
- zabývat se více pozicí udržitelného cestovního ruchu v mezinárodním měřítku,
- více pozornosti věnovat širší prezentaci Evropy, jako destinace, která nabízí pouze kvalitní produkty,
- větší důraz klást na maximalizaci rozhodnutí hlavních představitelů vlád jednotlivých zemích Evropy, s cílem zajištění dostatku finančních nástrojů pro rozvoj mezinárodního cestovního ruchu.

8.2.1 INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ TURISMU V EU

Jak uvádí Palatková (2011, s. 193 – 197), Hamarneh (2014, s. 40 – 42) k institucionálnímu zajištění turismu v EU řadí:

ZAPAMATOVÁNÍ: INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ CESTOVNÍ RUCH V EU

- **Evropský parlament a Evropskou komisi**, včetně svých oddělení,
 - K dalším institucím, které sice nepatří do systému organizací EU, jejichž činnost je však spojena zejména s činností Komise, patří **Evropská komise turismu (ETC)** a **Evropská akční skupina pro cestovní ruch (ETAG)**.
-

EVROPSKÝ PARLAMENT

Jedná se shromáždění poslanců členských států, volených občany členských států na 5 let. Protože cestovní ruch je v kompetenci národních vlád, parlament má pouze omezené legislativní a soudní kompetence, dohlíží na exekutivu Evropské unie, podílí se na legislativním a rozpočtovém procesu. V květnu 2002 přijal Rezoluci k cestovnímu ruchu, ve které zdůrazňuje potřebu společné politiky Evropské unie v cestovním ruchu. V rámci Evropského parlamentu pracuje Výbor pro dopravu a cestovní ruch. Palatková (2011, s. 194)

**Evropský
parlament**

EVROPSKÁ KOMISE

Evropská komise je výkonný Správní orgán Evropské unie. Má 26 generálních správ – ředitelství. Za svou činnost zodpovídá parlamentu. Z hlediska rozvoje cestovního ruchu má význam 23. generální správa - ředitelství pro podnikání, kde je vytvořeno oddělení cestovního ruchu (Tourism Unit). Cílem Evropské komise je zajištění optimálního přínosu cestovního ruchu pro Evropskou unii. Evropská komise spolupracuje s vrcholnými evropskými institucemi např. Evropským parlamentem, Radou ministrů, Hospodářským a sociálním výborem, Výborem regionů, OECD, centrálními cestovního ruchu členských států apod. Palatková (2011, s. 194)

**Evropská
komise**

EVROPSKÁ KOMISE CESTOVNÍHO RUCHU (ETC)

Vznikla pro druhé sv. válce v roce 1948 a po určitou dobu byla součástí OEEC (dnešní OECD). Od roku 1990 se k dané instituci přidala velká část zemí střední Evropy. Podporuje aktivní i pasivní cestovní ruch do Evropy z celého světa. Propojenost se sektorem turismu má činnost řady ředitelství, avšak bezprostřední dopady na sektor turismu vykazují 2 generální ředitelství – GŘ Podnikání a průmysl (Oddělení pro cestovní ruch) a GŘ Zdraví a spotřebitelé (Oddělení Timeshare a pakety /zájezdy). Palatková (2011, s. 195 – 196)

ETC

EVROPSKÁ AKČNÍ SKUPINA PRO CESTOVNÍ RUCH (ETAG)

Je přidruženým členem UNWTO od roku 1992. Pořádá konference za účasti mezinárodních organizací (např. UNWTO, orgány EU, OECD aj.) Mezi cíle této skupiny patří např.: podpora komunikace a spolupráce mezi vládami, národními turistickými centrálními a dalšími subjekty cestovního ruchu; propagace evropského cestovního ruchu; reprezentace evropského cestovního ruchu na mezinárodní úrovni apod. Palatková (2011, s. 197)

ETAG

NEZAPOMEŇTE NA ODPOČINEK

Všeho moc škodí a čeho je moc toho je příliš, to platí taky u studia této distanční studijní opory. Proto pro dnešní den už toho nechte a běžte na chvíli snít, protože také množství spánku a jeho kvalita ovlivňuje schopnost se soustředit a tedy se něco nového naučit.

8.3 Česká republika jako součást evropského prostoru

Podle Svobodové a kol. (2013, s. 139) i Vystoupila, Šauera a kol. (2011) *Česká republika je tradiční součástí evropského turismu a proto jej ovlivňuje situace na evropském trhu cestovního ruchu. Na jedné straně je ČR významně závislá na příjezdech z jiných evropských zemí, na straně druhé je výrazným prvkem evropské nabídky cestovního ruchu. Vývoj evropského trhu cestovního ruchu tak nepřímou ovlivňuje i situaci odvětví v České republice.*

Svobodová a kol. (2013, s. 139) také uvádí, že *Evropa je dnes velmi konkurenčním prostředím. Kupní síla, zkušenosti s cestováním, změny preferencí evropských účastníků cestovního ruchu tlačí na růst kvality poskytovaných služeb, na inovaci produktů a zlepšování infrastrukturní vybavenosti evropských destinací. Proto je úkolem České republiky na jednotlivé výzvy v oblasti turismu patřičně reagovat.*

8.3.1 DOMÁCÍ A MEZINÁRODNÍ CESTOVNÍ RUCH V ČESKÉ REPUBLICE

Jak uvádí Lejsek (2017) domácí cestovní ruch představuje cestovní ruch rezidentů na území České republiky. Spotřeba domácího cestovního ruchu je chápána však širěji, kdy *„Zahrnuje spotřebu rezidentských návštěvníků na tuzemských cestách, ale i část spotřeby spojené s cestami do zahraničí, pokud byla tato spotřeba realizována v ČR“* (např. marže cestovních kanceláří či agentur zajišťujících zahraniční zájezd).

Mezi významné oblasti cestovního ruchu v České republice se řadí: Webový portál Studijního světa (2017)

ZAPAMATOVÁNÍ: VÝZNAMNÉ OBLASTI CESTOVNÍHO RUCHU V ČR

- Praha - historické památky, kulturní a sportovní akce,
- Střední Čechy - hrady a zámky, vodní nádrže, blízkost Prahy,
- Karlovarsko - lázně, kulturní památky, filmový festival,
- Šumava a Český les - zimní střediska, turistika,
- Jižní Čechy - historické památky, vodní turistika,
- Český ráj - hrady a zámky, přírodní památky,
- Krkonoše - zimní střediska, turistika,

- Královéhradecko - hrady a zámky,
- Jesenicko - zimní střediska, turistika, lázně,
- Beskydsko - zimní střediska, turistika,
- Jižní Morava - víno, tradice,
- Brněnsko - historické památky, jeskyně.

Jak také uvádí Lejsek (2017) **vnitřní spotřeba cestovního ruchu** je souhrnným ukazatelem poptávky všech návštěvníků, kteří tráví svou dovolenou v Česku. Nezáleží na tom, jestli se jedná o českého turistu nebo o návštěvníka ze zahraničí. V roce 2015 dosáhla tato spotřeba 250 miliard korun, což bylo meziročně o 5,3 % více.

Vnitřní spotřeba cestovního ruchu

Podle Lejska (2017) **příjezdový cestovní ruch** tvořil 59 % spotřeby. Zbývající dvě pětiny, konkrétně 102 miliard korun, generovali tuzemští návštěvníci prostřednictvím domácího cestovního ruchu. V rámci výdajů cestovního ruchu převažovaly v roce 2015 finanční prostředky vynaložené na zboží, a to z 29 %.

Příjezdový cestovní ruch

Ekonomický význam turismu v České republice není nevýznamný. Jak je z obrázku níže patrné, v roce 2015 činil v České republice podíl cestovního ruchu na HDP 2,8 %. Hodnota hrubého domácího produktu v cestovním ruchu stoupla v roce 2015 hodnoty 126 mld. Kč. V roce 2015 každý 23. Čech pracoval v oblasti cestovního ruchu. Celkový počet zaměstnanců, kteří pracují v cestovním ruchu, dosáhl skoro 228 tisíc osob. V České republice se v roce 2015 podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti pohybuje kolem 4,4 %.

Obrázek 7: Ekonomický význam cestovního ruchu v České republice v roce 2015

Zdroj: Lejsek, Z., 2017.

Podle Kletečkové (2017) *Češi v roce 2016 cestovali častěji, a to hlavně po naší republice. Jejich cílem byly mnohdy návštěvy příbuzných nebo známých, kde i přespávali. Obyvatelé*

ve věku 15 let a starší podnikli v roce 2016 více než 33 mil. cest s alespoň jedním přenocováním, z toho 27,0 mil. bylo domácích (82 %) a 6,0 mil. do zahraničí (18 %). Ve srovnání s rokem 2015 se počet domácích cest zvýšil o 13 % a zahraničních o 3 %.

Kletečková (2017) také uvádí, že z celkového počtu domácích cest bylo 31 % delších, 65 % kratších a 4 % tvořily služební cesty. V průměru na jednu cestu připadlo 3,6 přenocování a bylo vynaloženo 1 848 Kč, náklady na jeden den cesty činily 399 Kč. V České republice má největší tradici chataření a chalupaření, a tak není překvapením, že vykazuje vysoký podíl pobytů právě v těchto ubytovacích zařízeních. Nejčastějším způsobem dopravy byl osobní automobil.

Kletečková (2017) si také všímá **výjezdového cestovního ruchu**, kdy do ciziny se v roce 2016 jezdilo hlavně na dovolenou, přičemž přednost mělo ubytování jak v hromadných ubytovacích zařízeních, tak i v soukromí. Nejčastějším dopravním prostředkem bylo osobní vozidlo (56 %). Druhým dopravním prostředkem se stalo letadlo, kterým se dopravovala čtvrtina cestujících. Stejně jako v předešlých letech směřovalo i v roce 2016 nejvíce zahraničních cest na Slovensko. Druhou nejoblíbenější destinací bylo Chorvatsko. Z hlediska celkového počtu přenocování bylo pořadí obrácené.

Výjezdový
cestovní
ruch

Nejnavštěvovanějším regionem se v roce 2016 stala Praha (38,8 % všech ubytovaných hostů). Nejčastěji Prahu navštěvují nerezidenti, kdy 65,6 % zahraničních hostů bylo ubytováno právě v této lokalitě. U příjezdů rezidentů už takový velký rozdíl nebyl zaznamenán. Pohyboval se kolem 11,2 %. Co se týče domácích turistů, tak ti více dávali přednost jižní Moravě před Prahou a jižními Čechy.

Regiony a
cestovní
ruch

Podle Vančury (2017) v roce 2016 zavítalo do Česka 31,1 mil. zahraničních návštěvníků a z toho většina pouze na jeden den. Vančura (2017) také uvádí, že klíčovou zdrojovou zemí incomingu se stalo Německo (1,9 mil. hostů). Druhou nejpočetnější skupinu v ubytovacích zařízeních tvořili hosté ze Slovenska (642 tis.). Na třetím místě se umístili turisté z Polska (541 tis.). Dalšími zdrojovými zeměmi pro příjezdy nerezidentů byly Spojené státy americké, Spojené království, Rusko či Itálie. Roste také počet turistů z Číny a Jižní Koree.

Zahraniční
turisté v
ČR

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Jakým způsobem může stát napomoci k tomu, aby turisté, kteří se vyznačují tím, že dokáží utratit velké množství finančních prostředků, zůstali v České republice po delší časový úsek.

Zamyslete se také nad tím, zda se může změnit pro české turisty obliba výše zmíněných destinací i v roce 2030.

	Rok 2016	Index 2016 / 2015	Podíl na nerezidentech (v %)	Průměrný počet přenocování
Počet nerezidentů	9 321 440	107,1	100,0	2,6
z toho				
1. Německo	1 881 095	106,5	20,2	3,0
2. Slovensko	642 145	111,1	6,9	2,0
3. Polsko	541 332	111,7	5,8	2,1
4. Spojené státy americké	515 154	101,2	5,5	2,4
5. Spojené království	473 986	107,1	5,1	2,6
6. Rusko	407 529	93,7	4,4	4,6
7. Itálie	370 511	99,4	4,0	2,7
8. Čína	355 847	123,3	3,8	1,6
9. Jižní Korea	325 612	122,7	3,5	1,6
10. Rakousko	283 521	105,3	3,0	2,0

Obrázek 8: Počet zahraniční turistů z TOP 10 zemí v roce 2016

601

8.3.2 INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ TURISMU V ČESKÉ REPUBLICĚ

Jak uvádí Palatková a Zichová (2011, s. 180) v České republice je systém organizace a řízení turismu tříступňový.

ZAPAMATOVÁNÍ: SYSTÉM ORGANIZACE A ŘÍZENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V ČR

Systém organizace a řízení turismu v České republice je **tvořený jednak úrovní národní, regionální, tak i místní**. Tyto úrovně se odvíjí od struktury jednotlivých úrovní veřejné správy a legislativního rámce.

Palatková a Zichová (2011, s. 180) *také zmiňují, že systém financování turismu ani vzájemné vztahy subjektů veřejné správy a jejich kompetence v turismu, nejsou upraveny žádnou právní normou (kromě role MMR).*

NÁRODNÍ ÚROVEŇ

Národní úroveň

Jak uvádí webový portál o ČR (2017) nejvyšším zákonem České republiky je Ústava České republiky společně s Listinou základních práv a svobod. Ústava ve své současné podobě platí od 1. ledna 1993, tedy od vzniku samostatného českého státu, který vznikl rozdělením Československa. Moc je rozdělena na zákonodárnu (Parlament ČR tvořený dvěma autonomními komorami – Poslaneckou sněmovnou (dolní komora) a Senátem (horní komora)), výkonnou (vláda ČR a prezident republiky) a soudní.

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky (MMR) je metodickým a koordinačním orgánem pro všechny subjekty působící v oblasti cestovního ruchu. Nezbytným nástrojem pro činnost ministerstva v oblasti cestovního ruchu je Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014-2020, která představuje střednědobý strategický dokument a vychází především z rozvojových možností cestovního ruchu v České republice. Jejím hlavním cílem je zvyšovat konkurenceschopnost celého odvětví cestovního ruchu na národní i regionální úrovni, udržení jeho ekonomické výkonnosti i jeho pozitivních dopadů na socio-kulturní a environmentální rozvoj České republiky. (MMR ČR, 2016).

Prostřednictvím **České centrály cestovního ruchu - CzechTourism** je Česká republika prezentována v zahraničí i na domácím trhu jako zajímavá turistická destinace. Ministerstvo realizuje řadu projektů financovaných ze strukturálních fondů EU, které přispějí k rozvoji cestovního ruchu v České republice. Kromě podpory aktivního a pasivního cestovního ruchu, dbá taky o prezentaci České republiky jaké atraktivní turistické destinace v zahraničí. Vedle toho taky zaměřuje svou pozornost na vybrané formy cestovního ruchu, s cílem přilákat do vybraných lokalit větší počet turistů. Více informací můžete najít na stránkách CzechTourism (2017).

Na oblast cestovního ruchu **mají vliv i další ministerstva**. Ministerstvo kultury, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, a v neposlední řadě také Ministerstvo dopravy.

Další institucí, která se věnuje turismu v České republice je **Centrum pro regionální rozvoj České republiky (CRR ČR)**, která si klade za cíl dbát o rozvoj vybraných hospodářských politiky ČR, včetně zapojení se do různých výzkumných úkolů, které by vedly k lepšímu čerpání a využití finančních prostředků na rozvoj vybraných regionů v ČR. Více informací můžete najít na stránkách CRR ČR.

Další institucí, která má nemalý vliv na cestovní ruch v ČR je **Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR (SOCR ČR)** SOCR ČR zastává pozici vrcholového reprezentanta českého obchodu a cestovního ruchu, respektovaného odbornou veřejností, státními institucemi i odbornými evropskými organizacemi. SOCR ČR reprezentuje jednotlivé svazy, družstva, asociace, hotely a další organizace poskytují služby v oblasti cestovního ruchu. Více informací můžete najít na stránkách SOCR ČR.

REGIONÁLNÍ ÚROVEŇ

Regionální úroveň

Podle Palatkové a Zichové (2011, s. 184) *institucionální zajištění turismu na regionální úrovni není vyjasněno, a to z důvodu současného působení více subjektů. V první řadě se jedná o administrativně určené jednotky, kraje (VÚSC), reprezentované krajskými úřady. Dalším typem institucí jsou organizace reprezentující tzv. turistické regiony a turistické oblasti, kdy turistické regiony představují destinace turismu a turistické oblasti jsou menší celky stanovené na základě vztahu poptávky a nabídky, jejichž rozdělení je podrobnější a určené zejména pro domácí cestovní ruch.* Palatková a Zichová (2011, s. 184) *nezapomínají*

zdůraznit, že podpora turismu v České republice zůstává na individuálním přístupu jednotlivých krajů, měst a obcí.

MÍSTNÍ ÚROVEŇ

Místní úroveň

Je tvořena obcemi a sdruženími obcí. Definici obce můžete najít v zákoně č. 128/2000 o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

K ostatním subjektům, které mají vztah k turismu v České republice, můžeme zařadit: viz Palatková a Zichová (2011, s. 185 – 186)

Ostatní subjekty

- **Profesní svazy a asociace** - např. Asociace hotelů a restaurací ČR (AHR ČR), Asociace českých cestovních kanceláří a agentur (AČCKA), Asociace cestovních kanceláří ČR (ACK ČR), Asociace průvodců ČR, Klub českých turistů, Asociace turistických informačních center České republiky,
- **Hospodářské a agrární komory** – např. Hospodářská komora ČR, Hospodářská komora hlavního města Prahy, Krajská hospodářská komora MSK, Okresní hospodářská komora Karviná, apod.,
- **Místní, městská a regionální sdružení podnikatelů.**

SHRNUTÍ KAPITOLY

Od počátku evropského integračního procesu v roce zaznamenalo řešení agendy turismu značné změny, a to zejména od 90. let 20. st.. Pro agendu turismu v 80. letech je významným krokem Doporučení Rady týkající se činnosti vlády na podporu cestovního ruchu (1965) a Sdělení Komise Radě COM/82/385 Final. Agenda turismu v 90. letech 20. st. obsahuje řadu kroků, které přispěli k rozvoji mezinárodního turismu. Jednalo se např. o vyhlášení Akčního plánu pro podporu turismu v roce 1992, kdy tento plán vycházel ze zhodnocení dosavadního vývoje cestovního ruchu a jeho významu pro Evropu. Zahrnoval programy na roky 1993 – 1995. Z dalších dokumentů měla význam sdělení COM/96/166 „Zpráva o hodnocení Akčního plánu Společenství na podporu cestovního ruchu“ a sdělení COM/96/635 „Pozměněný návrh na rozhodnutí Rady o prvním víceletém programu na podporu evropského cestovního ruchu Philoxenia (1997 – 2000)“ Dále také bylo přijato sdělení COM/99/205 „Rostoucí potenciál cestovního ruchu jako zdroje zaměstnanosti v návaznosti na hodnocení a doporučení Skupiny pro cestovní ruch a zaměstnanost“. Velmi významným krokem bylo přijetí také Směrnice 99/42/EC, kterou se zavádí postup pro uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci pro profesní činnosti upravené směrnicemi o liberalizaci a o přechodných opatřeních a kterou se doplňuje obecný systém uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci z roku 1999. Pro agendu turismu na začátku 21. st., je důležitým dokumentem, Lisabonská smlouva, která přináší novou právní úpravu v oblastech, kde Unie podporuje, doplňuje a koordinuje činnosti členských států, mezi které se řadí jak ochrana a zlepšení lidského zdraví, průmysl, kultura, tak i cestovní ruch atd.

Cestovní ruch je nedílnou součástí českého hospodářství České republiky. Domácí cestovní ruch představuje CR rezidentů na území České republiky. Z regionálního pohledu nejnavštěvovanější oblastí České republiky je Praha, která představuje klíčovou destinaci zejména v případě nerezidentů. Téměř dvě třetiny zahraničních hostů se ubytovaly v pražských zařízeních. Domácí hosté více preferovali jižní Moravu (12,1% podíl na příjezdech), poté následovala Praha a na třetím místě se umístily jižní Čechy. Nejvíce turistů přijíždí do České republiky z Německa, druhou nejpočetnější skupinu v ubytovacích zařízeních tvořili hosté ze Slovenska a na třetím místě se umístili turisté z Polska. Dalšími zdrojovými zeměmi pro příjezdy nerezidentů byly Spojené státy americké, Spojené království, Rusko či Itálie. Nesmíme zapomenout ani na zvyšující zájem turistů zejména z Asie. V České republice je turismu věnována pozornost jak na národní, regionální, tak i místní úrovni. Nesmíme zapomenout ani na ostatní subjekty, které napomáhají k rozvoji turismu v ČR.

DALŠÍ ZDROJE

1. HAMARNEH, I., 2014. *Mezinárodní cestovní ruch: vybrané kapitoly*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-040-2.
 2. PALATKOVÁ, M., 2013. *Mezinárodní cestovní ruch: 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4862-7.
 3. SLAVOMÍR, H. *Geografie cestovního ruchu Evropy*. Pardubice: Radek Drahný, 2006. ISBN 80-903734-1-0.
 4. VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. a kol. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-340-7.
-

OTÁZKY

1. Stručně popište historický vývoj turismu v integrované Evropě.
 2. Popište mezinárodní cestovní ruch v Evropě.
 3. Vyjmenujte mezinárodní instituce, které se věnují turismu jak v EU, tak i v České republice.
 4. Stručně charakterizuje ekonomický význam cestovního ruchu v České republice.
-

ODPOVĚDI

1. Podkapitola 8.1, str. 113 – 116.
 2. Podkapitola 8.2, str. 116 - 118.
 3. Podkapitola 8.2.1, str. 118 - 119.
 4. Podkapitola 8.3.1, str. 120 – 123.
-

ŘEŠENÁ ÚLOHA

1. Pro agendu turismu 80. let je charakteristické:
 - a) vyhlášení Akčního plánu pro podporu turismu
 - b) vyhlášení agendy pro udržitelný a konkurenceschopný evropský cestovní ruch
 - c) rozhodnutí Rady ze dne 22. prosince 1986/86/644/ECC o ustavení postupu konzultací a spolupráce v oblasti turismu
2. K institucionálnímu zajištění turismu v EU se řadí Evropský parlament, Evropská komise, ETC a:
 - a) ETAG
 - b) CzechTourism
 - c) AČK
3. V České republice je systém organizace a řízení turismu
 - a) šestistupňový
 - b) třístupňový
 - c) pětistupňový

Správné odpovědi: 1c, 2a, 3b

LITERATURA

- [1] BENEŠOVÁ, L. 2012. *Vliv cestovního ruchu na ekonomiku České republiky během krize v letech 2007–2010*. Bakalářská práce, Jihlava: VŠPJ. [online] 2017 [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: <https://is.vspj.cz/bp/get-bp/student/28532/thema/2250>
- [2] BLAŽKOVÁ, M., 2017. *UNESCO*. [online] 2017 [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: <http://www.unesco-mediain.cz/1-unesco-15/>
- [3] CIHELKOVÁ, E. a kol., 2009. *Světová ekonomika*. Obecné trendy rozvoje. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-155-0.
- [4] COT, 2017a. *Do Česka loni přijelo 31 mil. zahraničních návštěvníků*. [online] 2017 [cit. 2017-07-2]. Dostupné z: <https://www.icot.cz/do-ceska-loni-prijelo-31-mil-zahranicnich-navstevniku/>
- [5] COT, 2017b. *Seznam UNESCO se rozšířil o desítky položek*. [online] 2017 [cit. 2017-07-29]. Dostupné z: <https://www.icot.cz/seznam-unesco-se-po-jednani-v-krakove-rozsiril-o-desitky-polozek/>
- [6] CRR ČR, 2017. *O nás*. [online] 2017 [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/crr/o-nas/>
- [7] CZECHTOURISM, 2017. *Základní informace*. [online] 2017 [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/>
- [8] ČECHUROVÁ, M. aj. PREIS, 2014. *Rozvojový potenciál států BRICS v 21. st.*. Plzeň: ZČU. ISBN 978-80-261-0460-5.
- [9] ČERŇANSKÝ, M., 2017. *Světové dědictví UNESCO*. [online] 2017 [cit. 2017-07-22]. Dostupné z: <http://www.lidova-architektura.cz/ochrana-pamatky/unesco/unesco-svetove-dedictvi.htm>
- [10] ČESKÉ DĚDICTVÍ UNESCO, 2017. *Dvanáct českých divů světa*. [online] 2017 [cit. 2017-07-22]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/unesco-pamatky/>
- [11] ČNB, 2017. *O ČNB* [online] 2017 [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- [12] ČSÚ, 2017. *O ČSÚ*. [online] 2017 [cit. 2017-06-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/o-csu>
- [13] DWAYER, L., W. DWEYER, and P. FORSYTH, 2010. *Tourism Economics and Policy. Aspects of Tourism Text: 3*. Bristol: Channel View Publications. ISBN-13: 978-1-84541-152-7.
- [14] EDEN – CZECH TOURISM, 2017. *Udržitelný cestovní ruch*. [online] 2017 [cit. 2017-09-30]. Dostupné z: <http://www.eden-czechtourism.cz/udrzitelny-cestovni-ruch/>
- [15] EVROPSKÁ KOMISE, 2014. *Cestovní ruch*. [online] 2017 [cit. 2017-10-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/tourism/
- [16] EVROPSKÁ KOMISE, 2010. *Evropa jako přední světová destinace cestovního ruchu – nový politický rámec pro evropský cestovní ruch*. [online] 2017 [cit. 2017-10-17]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0352_/com_com\(2010\)0352_cs.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0352_/com_com(2010)0352_cs.pdf)

- [17] GALVASOVÁ, I., J. BINEK, J. HOLEČEK, K. CHABIČOVSKÁ, Z. SZCZYRBA a kol., 2008. *Průmysl cestovního ruchu*. Praha: MMR. [online] 2017 [cit. 2017-06-17]. Dostupné z: http://www.garep.cz/wp-content/uploads/2013/03/Prumysl_CR.pdf
- [18] GÚČIK, M. 2001. *Cestovný ruch pre hotelové a obchodné akadémie*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 80-08-03071-2.
- [19] GÚČIK, M. 2007a. *Cestovný ruch jako systém*. In GÚČIK, M. a kol. 2007. *Manažment regionálneho cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Slovak-Swiss Tourism, 2007, s. 5 - 17. ISBN 978-80-89090-34-1.
- [20] GÚČIK, M., 2007b. *Ekonomía cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Občianske združenie Ekonomía, 2007. Učebný text Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela.
- [21] GOODWIN, H., 2011. *Taking Responsibility for Tourism*. Goodfellow Publishers. ISBN 978-1906884390.
- [22] HAMARNEH, I., 2012. *Geografie turizmu - mimoevropská teritoria*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4430-8.
- [23] HAMARNEH, I., 2014. *Mezinárodní cestovní ruch: vybrané kapitoly*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-040-2.
- [24] HAVRLANT, J., P. MÁCHA a T. SIWEK, 2012. *Geografie cestovního ruchu v Americe*. Ostrava: 1.vyd., Ostravská univerzita v Ostravě. [online] 2017 [cit. 2017-07-4]. Dostupné z: http://geografie.osu.cz/wp-content/uploads/MCRAM_studijni_text_final.pdf
- [25] HOLEČEK, M., 2011. *Skvosty Evropy – Velká kniha památek*. Praha: Ottovo nakladatelství s.r.o. ISBN 978-80-7451-041-0.
- [26] HORNER, S. a J. SWARBROOKE, 2003. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Aplikovaný marketing služeb*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0202-9.
- [27] HRALA, V. *Geografie cestovního ruchu*. Praha: VŠE, 2005. ISBN 80-245-0858-3.
- [28] IMEDJDOUBENE, R., 2014. *Sustainable Tourism in Europe*. AV Akademikerverlag. ISBN 9783639491067.
- [29] INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE, 2017. *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)*. [online] 2017 [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>
- [30] INFORMAČNÍ SYSTÉM MÍSTNÍ AGENDY 21, 2017. *O MA 21*. [online] 2017 [cit. 2017-09-14]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/cs-cz/oma21.aspx>
- [31] JANEČEK, P. 2014. *Možnost využití statistického monitoringu v destinačním managementu*. [online] 2017 [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: https://www.tvp.zcu.cz/cd/2014/PDF_sbornik/janecek.pdf
- [32] JÍLKOVÁ, E., 2010. *Světová ekonomika a globalizace*. Olomouc: MVSO. [online] 2017 [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: <https://fyzika.upol.cz/cs/system/files/download/vujtek/mvso/ekonomie/SEKGlobalizace.doc>. ISBN 978-80-87240-75-5
- [33] KAJZAR, P., 2015. *Vybrané kapitoly z geografie cestovního ruchu*. Karviná: SU OPF. ISBN 978-80-7510-156-3.
- [34] KESNER, L., I. MORAVEC, R. NOVOTNÝ, a D. ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, 2008. *Management kulturního cestovního ruchu*. Praha: MMR.

- [35] KLETEČKOVÁ, M., 2017. *V roce 2016 jsme více cestovali po naší vlasti*. [online] 2017 [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2017/05/v-roce-2016-jsme-vice-cestovali-po-nasi-vlasti/>
- [36] KMECO, L., 2006. *Využití kulturného dědictví v cestovním ruchu*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB. ISBN 80-8083-245-5.
- [37] KOLEKTIV AUTORŮ, 2007. *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*. MMR ČR. [online] 2017 [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf
- [38] KORČÁK, P., 1991. *Naše společná budoucnost: světová komise pro životní prostředí a rozvoj*. Praha: Academia. ISBN 80-85368-07-2.
- [39] KRAUS, D., 2006. *Trvale udržitelný cestovní ruch*. [online] 2017 [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/137206/esf_m/Trvale_udrzitelny_rozvoj_cestovniho_ruchu.pdf.
- [40] KRAJSKÉ LISTY, 2017. *Evropa se v příštích letech musí připravit na dvojnásobek turistů, zelenou dostane kulturní a ekologická turistika*. [online] 2017 [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/jihocesky-kraj/okres-cesky-krumlov/17872-evropa-se-vpristich-letech-musi-pripravit-na-dvojnasocek-turistu-zelenou-dostane-kulturni-a-ekologicka-turistika.htm>
- [41] KRÍŽEK, F. a J. NEUFUS, 2014. *Moderní hotelový management*, 2. rozšířené vydání, Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4835-1.
- [42] LÉBR, T., 2016. *Dubrovník, Plitvičká jezera, Kotor. Lavina turistů ničí perly Jadrana*. [online] 2017 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: https://cestovani.idnes.cz/turiste-jordan-unesco-chorvatsko-dubrovnik-plitvicka-jezera-kotor-11c-chorvatsko.aspx?c=A170419_2319784_kolem-sveta_hig
- [43] LEGIERSKÁ, Y., 2007. *Statistika v cestovním ruchu*. Praha: MMR ČR.
- [44] LEJSEK, Z., 2013. *Satelitní účet cestovního ruchu – aktuální výsledky*. [online] 2017 [cit. 2017-06-28]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/9ce976de-6e9f-484e-8fcd-30d3718ebfdc/02-Prezentace-TSA-CR.pdf>
- [45] LEJSEK, Z., 2013. *Cestovní ruch se stal globálním odvětvím*. In *Statistika a My*. Měsíčník ČSÚ. [online] 2017 [cit. 2017-06-05]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/06/cestovni-ruch-se-stal-globalnim-odvetvim/>
- [46] LEJSEK, Z., 2017. *Největší příjmy z cestovního ruchu mají Spojené státy*. In *Statistika a My*. Měsíčník ČSÚ. [online] 2017 [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2017/05/nejvetsi-prijmy-z-cestovniho-ruchu-maji-spojene-staty/>
- [47] LINDEROVÁ, I., 2013. *Cestovní ruch: teoretická a právní východiska*. Praha: Idea servis. ISBN 978-80-85970-86-9.
- [48] MALÁ, V. 2002. *Základy cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. ISBN 80-245-0439-1.
- [49] METODIKA PRO MÍSTNÍ AGENDY 21 V ČR, 2017. *Udržitelný rozvoj*. [online] 2017 [cit. 2017-09-14]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1/\\$FILE/Method-MA21_02-UR_0503.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1/$FILE/Method-MA21_02-UR_0503.pdf)
- [50] MIKULA, R., 2017a. *O ČR je mezi turisty zájem*. In *Statistika a My*. Měsíčník ČSÚ. [online] 2017 [cit. 2017-07-05]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2017/09/o-cr-je-mezi-turisty-zajem/>

- [51] MIKULA, R., 2017b. *Rekordní počet příjezdů*. In Statistika a My. Měsíčník ČSÚ. [online] 2017 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2017/05/rekordni-pocet-prijezdu/>
- [52] MMR ČR, 2017. *Ministerstvo*. [online] 2017 [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo>.
- [53] MMR ČR, 2016. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020*. [online] 2017 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-\(1\)](http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-(1))
- [54] MMR ČR, 2012. *Pracovní skupina pro udržitelný rozvoj*. [online] 2017 [cit. 2017-10-04]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-dokumenty>
- [55] MPO, 2016. *Základní informace k WTO a DDA*. [online] 2017 [cit. 2017-08-24]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>
- [56] MŠMT, 2017. *Strategie Evropa 2020*. [online] 2017 [cit. 2017-08-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj/strategie-evropa-2020>
- [57] MULTIMEDIÁLNÍ ROČENKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2017. *Trvale udržitelný rozvoj*. [online] 2017 [cit. 2017-09-29]. Dostupné z: http://www.vitejtenezemi.cz/cenia/index.php?p=trvale_udrzitelny_rozvoj&site=spotreba
- [58] MŽP, 2017. *Udržitelný rozvoj*. [online] 2017 [cit. 2017-08-24]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj
- [59] NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČR, 2017. *OECD*. [online] 2017 [cit. 2017-08-24]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/dali-organizace/oecd>
- [60] NEUMANN, P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁNKOVÁ., 2010. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada. 978-80-247-3276-3.
- [61] NOVACKÁ, L. a kol., 2013. *Cestovní ruch, udržitelnost a zodpovědnost na mezinárodním trhu*. Bratislava: EKONÓM. ISBN 978-80-225-3475-8.
- [62] NPÚ, 2017. *Úmluva o světovém dědictví UNESCO*. [online] 2017 [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: <http://previous.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>
- [63] OECD, 2017. *Tourism*. [online] 2017 [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/industry/tourism/>
- [64] OSN, 2017. *Rok 2017 jako mezinárodní rok udržitelného cestovního ruchu pro rozvoj*. [online] 2017 [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/2017-mezinarodni-rok-udrzitelneho-cestovniho-ruchu-pro-rozvoj/>
- [65] PALATKOVÁ, M. 2007. *Metodika a odpovědnost za aktualizaci dat v destinačním managementu*. Praha: MMR ČR.
- [66] PALATKOVÁ, M., 2011. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3750-8.
- [67] PALATKOVÁ, M., 2013. *Mezinárodní cestovní ruch: 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4862-7.

- [68] PALATKOVÁ, M. 2007. *Místní, národní a mezinárodní marketing destinace*. Praha: MMR ČR.
- [69] PÁSKOVÁ, M. a J. ZELENKA, 2002. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: MMR.
- [70] PALATKOVÁ, M. a J. ZICHOVÁ, 2011. *Ekonomika turismu. Cestovní ruch České republiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3748-5.
- [71] PÁSKOVÁ, M. a J. ZELENKA, 2012. *Cestovní ruch*. Výkladový slovník. Praha: Linde a. s. ISBN 978-80-7201-880-2.
- [72] PÁSKOVÁ, M., 2009. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-006-1.
- [73] PÁSKOVÁ, M., 2012. *Enviromentalistika cestovního ruchu*. Czech Journal of Tourism, roč.1, č. 2, s. 77 – 113. ISSN 1805-9767.
- [74] PÁSKOVÁ, M. a M. BURIAN, 2010. *Certifikace služeb udržitelného cestovního ruchu*. [online] 2017 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochrana-prirody.cz/zvlastni-cislo/certifikace-sluzeb-udrzitelneho-cestovniho-ruchu/>
- [75] PETRŮ, Z. 2007. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis, 2007. ISBN 978-80-85970-55-5.
- [76] PROS, J., 2009. *Historie a kultura v cestovním ruchu: kapitoly z dějin hmotné a duchovní kultury ve světě a v českých zemích od pravěku až po 18. st.*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně. ISBN 978-80-7375-270-5.
- [77] PRO TRAVEL, 2017. *Památky UNESCO v Polsku*. [online] 2017 [cit. 2017-08-15]. Dostupné z: <https://www.protravel.cz/clanek/pamatky-unesco-v-polsku/>
- [78] PRUŠA, J., a kol., 2007. *Svět letecké dopravy*. Praha: Galileo CEE Service ČR s.r.o.. ISBN 978-80-239-9206-9.
- [79] PŘEDNÁŠKY ZČU, 2014. *Pojem světová ekonomika*. [online] 2017 [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: home.zcu.cz/~straka92/SE/SE.pdf
- [80] RACTLIFF, CH., 2017. *Cestovní ruch*. [online] 2017 [cit. 2017-10-04]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.6.13.html
- [81] RAKOUSKÁ NÁRODNÍ TURISTICKÁ CENTRÁLA, 2017. *Světové kulturní dědictví v Rakousku*. [online] 2017 [cit. 2017-08-04]. Dostupné z: <https://www.austria.info/cz/aktivity-a-zazitky/mesto-a-kultura/svetove-kulturni-dedictvi-v-rakousku>
- [82] REDACKCE SVĚT HG, 2016. *HOSPITALITY – představujeme významné hotelové řetězce*. [online] 2017 [cit. 2017-09-04]. Dostupné z: <http://svethg.cz/hospitality-predstavujeme-vyznamne-hotelove-retezce/>
- [83] SADYKOVA, M., 2012. *Postavení hotelových řetězců v hotelnictví na příkladu Hilton Hotels*. Bakalářská práce, Praha [online] 2017 [cit. 2017-09-02]. Dostupné z: https://www.vse.cz/vskp/33342_postaveni_hotelovych_retezcu_v%C2%A0hotelnictvi_na_prikladu_hilton_hotels
- [84] SAMUELSON, P. A. a W. D. NORDHAUS, 2007. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda. ISBN 978-80-205-0590-3.
- [85] SLAVOMÍR, H. *Geografie cestovního ruchu Evropy*. Pardubice: Radek Drahný, 2006. ISBN 80-903734-1-0.

- [86] SMEJKAL, V. a H. S. BACHRACHOVÁ, 2011. *Velký lexikon společenského chování*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3650-1.
- [87] SOCR ČR, 2010. *Globální etický kodex cestovního ruchu Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO)*. [online] 2017 [cit. 2017-10-04]. Dostupné z: <http://www.socr.cz/clanek/clanek-5025/>
- [88] SOCR ČR, 2015. *O SOCR ČR*. [online] 2017 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <http://www.socr.cz/o-socr-cr/>
- [89] SVOBODOVÁ, H., a kol., 2013. *Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky*. Brno: MU, Elportál. ISBN 978-80-210-6229-0.
- [90] TOMANOVÁ, L., 2015. *Devět skvostů ze seznamu UNESCO na pokraji kolapsu. I kvůli turistům*. [online] 2017 [cit. 2017-08-04]. Dostupné z: https://cestovani.idnes.cz/pamatky-unesco-nici-turiste-d1t-kolem-sveta.aspx?c=A150724_122714_kolem-sveta_tom&galerie
- [91] TOURISM SOCIETY, 2010. *Tourism Definitions*. [online] 2017 [cit. 2017-06-17]. Dostupné z: <http://www.tourismsociety.org/page/88/tourism-definitions.htm>
- [92] TTG, 2017a. *UNESCO vyhlásilo nové památky v Šibeniku a Zadaru*. [online] 2017 [cit. 2017-06-17]. Dostupné z: <http://www.ttg.cz/unesco-vyhlasilo-nove-pamatky-v-sibeniku-a-zadaru/>
- [93] TTG, 2017b. *Mezinárodní turistické příjezdy ve světě se v roce 2016 zvýšily o 3,9 %*. [online] 2017 [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <http://www.ttg.cz/mezinarodni-turisticke-prijezdy-ve-svete-se-v-roce-2016-zvysily-o-39/>
- [94] TTG, 2014. *Kulové stavby – poklad ukrytý v krajině Alp*. [online] 2017 [cit. 2017-08-27]. Dostupné z: <http://www.ttg.cz/kulove-stavby-poklad-ukryty-v-krajine-alp/>
- [95] UN, 2017. *United Nations*. [online] 2017 [cit. 2017-08-27]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/index.html>
- [96] UNESCO, 2017. *Introducing UNESCO*. [online] 2017 [cit. 2017-06-17]. Dostupné z: <http://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>.
- [97] UNESCO, 2015. *World Heritage Sites: A Complete Guide to 1,007 UNESCO World Heritage Sites*. Firefly books. ISBN 9781770856400.
- [98] UNWTO, 2015. *UNWTO Annual Report*. [online] 2017 [cit. 2017-06-19]. Dostupné z: <http://www2.unwto.org/annual-reports>
- [99] ÚMLUVA O OCHRANĚ SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ. 2017. [online] 2017 [cit. 2017-06-19]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/repository/e94fe9ac8dc10dd8b9a239e6abee28481ef40>.
- [100] VANČURA, P., 2017. *Popularita Česka u zahraničních návštěvníků roste*. [online] 2017 [cit. 2017-08-24]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2017/05/popularita-ceska-u-zahranicnich-navstevniku-roste/>
- [101] VANÍČEK, J. a V. KŘESTAN, 2007. *Marketing cestovního ruchu*. Praha: MMR.
- [102] VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. a kol. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-340-7.
- [103] WEAVER, D., 2008. *Ecotourism*. John Wiley and Sons Ltd. ISBN 9780470813041.
- [104] WEBOVÝ PORTÁL NA CESTY.CZ, 2017a. *TUI*. [online] 2017 [cit. 2017-08-24]. Dostupné z: <https://www.nacesty.cz/info/cestovni-kancelare/tui>

- [105] WEBOVÝ PORTÁL NA CESTY.CZ, 2017b. *Aerolinie*. [online] 2017 [cit. 2017-09-20]. Dostupné z: <https://www.nacesty.cz/info/aerolinie>
- [106] WEBOVÝ PORTÁL ČESKÉ TELEVIZE, 2017. *Letecká NEJ*. [online] 2017 [cit. 2017-08-24]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10158090296-letecke-katastrofy/2113-letecka-nej/>
- [107] WEBOVÝ PORTÁL MĚSTA ČESKÝ TĚŠÍN, 2017. *Světové a mezinárodní dny vztahující se k životnímu prostředí*. [online] 2017 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <http://www.tesin.cz/mesto-cesky-tesin/informace-o-zivotnim-prostredi/evvo-2/svetove-a-mezinarodni-dny-vztahujici-se-k-zivotnimu-prostredi/>
- [108] WEBOVÝ PORTÁL ALIANCE SKYTEAM, 2017. *Aliance leteckých společností SkyTeam*. [online] 2017 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <https://www.skyteam.com/cs/about/>
- [109] WEBOVÝ PORTÁL EUROSKOP.CZ, 2017. *Zelené knihy*. [online] 2017 [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8913/sekce/zelene-knihy/>
- [110] WEBOVÝ PORTÁL EVROPSKÉHO PARLAMENTU, 2017. *Lisabonská smlouva*. [online] 2017 [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.5.html
- [111] WEBOVÝ PORTÁL STAR ALLIANCE. 2017. *30 seconds about us STAR ALLIANCE LEADS THE WAY*. [online] 2017 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <http://www.staralliance.com/en/about>
- [112] WEBOVÝ PORTÁL STUDIJNIHO SVĚTA, 2017. *Cestovní ruch v České republice*. [online] 2017 [cit. 2017-010-22]. Dostupné z: <https://www.studijni-svet.cz/cestovni-ruch-v-ceske-republice/>
- [113] WEBOVÝ PORTÁL ONEWORLD, 2017. *About oneworld - Travelling the World*. [online] 2017 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <https://www.oneworld.com/general/about-oneworld>
- [114] WEBOVÝ PORTÁL EMIRATES, 2017. *Milníky na neuvěřitelné cestě společnosti Emirates*. [online] 2017 [cit. 2017-09-22]. Dostupné z: <https://www.emirates.com/cz/czech/about/history.aspx#tabs-main=tab-1950s&>
- [115] WEBOVÝ PORTÁL O ČESKÉ REPUBLICCE, 2017. *Politický systém České republiky*. [online] 2017 [cit. 2017-010-22]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/88070-politicky-system-ceske-republiky>
- [116] WHC, 2017. *World Heritage List*. [online] 2017 [cit. 2017-07-22]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/>
- [117] WHC, 2017. *Tentative Lists*. [online] 2017 [cit. 2017-07-22]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/>
- [118] Zákon č. 159/1999 Sb., *o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu*, 2017. [online] 2017 [cit. 2017-07-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-159>
- [119] Zákon č. 128/2000 Sb. *o obcích, ve znění pozdějších předpisů*, 2017. [online] 2017 [cit. 2017-07-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128/zneni-20170902>

SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY

Cílem této distanční studijní opory bylo seznámit studenty s postavením a významem cestovního ruchu v mezinárodním prostoru. Pozornost byla také věnována základní terminologii a metodám měření statistik mezinárodního cestovního ruchu, mezinárodním organizacím i soukromým subjektům v mezinárodním turismu, regionálnímu rozložení mezinárodního turismu, světovým památkám UNESCO, včetně role mezinárodního turismu v evropském měřítku.

Pro získání hlubších vědomostí z oblasti mezinárodního cestovního ruchu je žádoucí sledování aktuálního dění v České republice i ve světě, včetně sledování odborných časopisů, jako je např.: časopis COT - Celý o turismu, TTG Czech, Koktejl, Everest, Oceán, Lidé a Země, National Geographic, Země Světa, apod. Pro lepší orientaci v problematice mezinárodního cestovního ruchu Vám pomůže seznam použité literatury na konci tohoto učebního textu, který obsahuje odkazy na české i zahraniční zdroje.

Distanční studijní opora Mezinárodní cestovní ruch byla rozdělena do 8. kapitol. Studenti se v 1. kapitole seznámili se základními pojmy, jako je mezinárodní a domácí cestovní ruch, turista, návštěvník nebo výletník a také s vybranými přístupy k hodnocení významu turismu ve světové ekonomice. 2. kapitola byla věnována mezinárodnímu turismu a světové ekonomice, dále byl představen cestovní ruch v mezinárodních ekonomických vztazích a posléze představeno kvantitativní hodnocení pozice turismu ve světové ekonomice. Ve 3. kapitole se studenti seznámili s vymezením a hlavními institucemi statistického monitoringu mezinárodního turismu a také se statistickým monitoringem vybraných institucí. 4. kapitola se zabývala regionálnímu i subregionálnímu rozložení mezinárodního turismu podle UNWTO a součástí této kapitoly bylo také představení Evropy jako dominantního regionu světového turismu. V 5. kapitole byly stručně představeny památky UNESCO ve vybraných státech Evropy a ve světě. Vedle toho, byl také stručně vysvětlen význam památek UNESCO v mezinárodním turismu. V 6. kapitole došlo k vymezení mezinárodních organizací, včetně stručné charakteristiky těch nejvýznamnějších, které v mezinárodním turismu působí, ať už na mezivládní či mimovládní úrovni. Kapitola se také věnovala vybraným privátním subjektům působících v mezinárodním turismu. 7. kapitola byla věnována pozitivním a negativním vlivům turismu, včetně možností, jak řešit negativních vlivy turismu. Součástí této kapitoly byla také problematika mezinárodních organizací v prosazování udržitelného turismu. 8. kapitola se věnovala problematice jak postavení Evropy v mezinárodním turismu, tak i České republiky, včetně institucionální zajištění turismu.

PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON

	Čas potřebný ke studiu		Cíle kapitoly
	Klíčová slova		Nezapomeňte na odpočinek
	Průvodce studiem		Průvodce textem
	Rychlý náhled		Shrnutí
	Tutoriály		Definice
	K zapamatování		Případová studie
	Řešená úloha		Věta
	Kontrolní otázka		Korespondenční úkol
	Odpovědi		Otázky
	Samostatný úkol		Další zdroje
	Pro zájemce		Úkol k zamyšlení

Pozn. Tuto část dokumentu nedoporučujeme upravovat, aby byla zachována správná funkčnost vložených maker. Tento poslední oddíl může být zamknut v MS Word 2010 prostřednictvím menu Revize/Omezit úpravy.

Takto je rovněž omezena možnost měnit například styly v dokumentu. Pro jejich úpravu nebo přidávání či odebrání je opět nutné omezení úprav zrušit. Zámek není chráněn heslem.

Název: **Mezinárodní cestovní ruch**

Autor: **Ing. Patrik Kajzar, Ph.D.**

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné

Určeno: studentům SU OPF Karviná

Počet stran: 137

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.